

# هونه‌ری وه‌لامدانه‌وه وه‌لامه جوان وده‌مکو تکه‌ره‌کان

به‌رگی دووهم



ناماده‌کردنی  
ناودیر نه‌حمه‌د قه‌مته‌رانی



ناماده‌کردن و کردنه PDF  
روژگار که‌رکوکی



## تهنها بهناوی خودا

سو پاس و ستایشی بی پایان بۆ ئەو خودایەیی که بەر لەبوون ئەو  
هەبوو، هیچ بونیک بەر لەبوونی ئەو بوونی نەبوو، زانایە  
بەهەمووشتی، بەوەی هەبوو، بەوەی که هەیه، بەوەی که نیە،  
بەوێش که نیە بەلام ئەگەر هەبوایه چۆن دەبوو.

درود و سەلام لە سەر پابەر و پیشەنگ و سەرمەشقی مرۆڤایەتی،  
خۆشەویست و نوری چاومان (محمد) (ﷺ).

پەزا و پەحمەتی پەرەردگار برژی بەسەر یارو یاوەران و زانایان  
و تەواوی شوینکەوتوان هەتا پۆژی دوايي.

دواي ئەوەی که بەرگی یەكەمی (وەلامە جوان و دەمکوتکەرەکان)  
کەوتە بەردیدی خۆینەران و پیشەوازییەکی گەرمی لیکرا، لەلایەن  
زۆریک لە خۆینەران هەم لە تۆری کۆمەلایەتی فەیسبۆک هەمیش  
لەریگەي پەيوەندیەو داوام لیکرا که کار لەسەر بەرگی دووهمیش  
بکەم، ئەمەش بوو پالپشت و هاندەریکی زۆر باش بۆ ئەوەی بتوانم  
لە ماوەیەکی کورتدا بەرگی دووهمیش تەواو بکەم، لەم بەرگەشدا  
هەولمداوێ راستەوخۆ نەچمە سەر وەلامەکان، بەلکو لەسەرەتادا  
بەچەند هەنگاوێک خۆینەر ئاشنا دەکەم بەوەی که چۆن بتوانی ببیتە  
خاوێن وەلامی جوان و دەمکوتکەر، دواتر بە لەبەرچاوگرنتی پۆلی  
دیاری میدیا و راگەیاندنکاران لە پۆژگاری ئەمرۆماندا چەند  
هەنگاوێکی کورتمان سەبارەت بە چۆنیەتی وەلامدانەوێ

راگه یاندنکاران خستۆته پروو، پاشانیش ریگه یه ک له ریگاکانی  
وه لآمدانه وهم باسکردوووه که ئه ویش وه لآمی پرسیار به پرسیاره، له  
دوای ئه وانهش به دهیان نمونه و پرووداوم باسکردوووه که پرن له  
وه لآمی جوان و ده مکوتهکر، هاوکات پرن له په ند و ئامۆژگاری بۆ  
کهسانی خاوهن عه قل و ژیری.

جاریکی تر سوپاس بۆ پهروهردگاری مه زن که هیچ کاریک به بی  
دهرفه تی ئه و به کۆتا نایه ت.

سوپاس بۆ هه موو ئه و که سانه ی که به سه رنجیکی بچوکیش بی  
هاوکارم بوون.

سوپاس بۆ ئه و که سانه ی که یارمه تی دهرم بوون له دۆزینه وه و  
که یشتن به چه ند وه لآمیکی جوان و ده مکوته کر.

سوپاس بۆ ئه و که سانه ی که له هه له ی تایپی به رگی یه که م  
ئاگاداریان کردینه وه.

خوینه ری خوشه ویست ده توانی له ریگه ی ئه م ژماره موبایله وه  
(07504669670) یاخود له ریگه ی ئه کاونتێ تایبه تمه وه له فه یس  
بووک (Awder Ahmed Qamtarani) به رگی داها تووی  
کتیبه که مان ده وله مه ند بکه ن و ئیوه ش ئه گه ر به وشه یه کیش بی  
خزمه تی که به ئه ده ب و په وان بیژی و په رتوو که خانه ی کوردی بکه ن.



چۆن دەبیته کهسیکی خاوهن وهلامی دهمکوتکه ر و خیرا؟

بیگومان هه موومان ئاره زووی ئه وه دهکهین که له نیو هاوړیکانماندا زال بین به سهر ئه و پرسیارانه ی که ئاراسته مان دهکرین، به شیوه یه کی زۆر ئاسان و به جوانی وهلامیان بدهینه وه، نه وه که له بهرامبه ر ساده ترین پرسیار دابمیین و وهلامیکی شیاومان بوی نه بیته، ئه مه له کاتی کهدا که بوون به خاوهنی ئه و جوړه وهلامانه لیزانی و توانایه که که هه موو کهسیک دهتوانی به هه ول و ماندوو بوونی خوی پی بگات و به دهستی بهیته، هه ول دههین له م بهرگه دا چه ند لایه نیک له لایه نه کانی فیربوون و به هیژکردن بو ئاره زوومه ندانی ئه و جوړه وهلامانه بخهینه پروو.

ههنگاوی سه ره تا بو ئه وهی بیته کهسیکی خاوهن وهلامی دهمکوتکه ر:

بو ئه وهی بیته کهسیکی سه رکه وتوو له وهلامه کانتدا، تاوه کو وهلامه کانت جیگای خویان بگرن و کهسی پرسیارکه ری پی رازی بکهیت، یانیش ئه گه ر ویستی سوکایه تیت پییکات و بتشکینه وه، ئه و تو دهمکوتی بکهیت، وای لیبه کهیت جاریکی تر جوړه تی ئه وه نه کات که پرسیاری هاوشیوه له تو بکات و هه ولی شکانده وت بدات.

ئەمانەى خوارەوہ چەند ھەنگاویکن کە ھەر کەسى ئارەزووی ئەو  
جۆرە وەلامانە بکات، یاخود ویستی ئەوہی ھەبیت کە ببیتە کەسیکی  
خاوەن وەلامی دەمکوتکەر، یانیش ئەو بەھرەییەى تیدا ھەیە بەلام  
دەیەوئ زیاتر پەرە بەخۆی بدات، دەبی پەپرەویان بکات، تاوەکو  
ببیت بەو کەسایەتیە کە خۆی دەیەوئیت.

- خویندنەوہى زۆر: ئەم ھەنگاوە ھەنگاویکی تیۆرییە بۆ کەیشتن بە  
ئاستیکی بالا و بەھیز.

بیگومان خویندنەوہ لە گرنگترین ئەو ھەنگاوانەییە کە پیویستە  
ئارەزوومەندى ئەو جۆرە وەلامانە پەپرەوی بکات، چونکە لە رێگەى  
خویندنەوہوہ سود لە ئەزموونی کەسانی تر و ئەو پرووداوانە  
وەردەگریت کە بە دريژایی میژوویی مروڤایەتى پرویانداوہ.  
رەنگە ھەندیک جار ئەو پرووداوانە دووبارە ببنەوہ، ئەزموونی  
کەسایەتیەکانیش لە دەربازبوونیان لەو جۆرە پرووداوانە  
شارەزاییەکی باش بە خوینەر دەگەییەن.

لەگەل ئەوہشدا خویندنەوہى زۆر بەبەردەوامى وشەى نوئ لە  
فەرھەنگى کەسایەتى خوینەر زیاد دەکات، ئەمەش بۆ خوینەر دەبیتە  
پالپشتیەکی بەھیز، چونکە زۆرجاران مروڤ کاتیک پرووبەرووی  
پرسیاریک یان ھەلوئستیک دەبیتەوہ، رەنگە لەبیری خۆیدا وەلامیکی  
باش و شیاوی بۆ ئەو پرسیارە لاییت، بەلام نازانی چ وشەییەکی بۆ  
بەکاربھێنى، تا وەلامەکەى جیگای خۆی بگریت، بەلام ئەکەر ھاتوو

فهره‌نگی وشه‌ی ئه‌و کهسه به‌هیزبوو، زانی کامه وشه زیاتر  
کاریگه‌ری له‌سه‌ر کهسی به‌رامبه‌ر دروست ده‌کات، زۆر به  
متمانه‌شه‌وه چه‌ند وشه‌یه‌ک ریز ده‌کات و کهسی به‌رامبه‌ری بی  
ده‌نگ ده‌کات.

- کومه‌لایه‌تیوون: ئاره‌زوومه‌ندانی ئه‌و جووره وه‌لامانه پیویسته  
کهسانی کومه‌لایه‌تی بن، به‌رده‌وام به‌شداری کوپ و چالاکی و  
کوبونه‌وه کومه‌لایه‌تی‌ه‌کان بن.

ئه‌م هه‌نگاوه هه‌نگاوێکی کردارییه، ره‌نگه هه‌چی وای له خوێندنه‌وه  
که‌متر نه‌بی‌ت له‌ پرووی گرنگیه‌وه، چونکه کومه‌لایه‌تیوون وا له  
که‌سایه‌تی مرو‌ف ده‌کات که‌ شاره‌زای سروس‌ت و ئاستی که‌سانی  
ده‌ورو به‌ر بی‌ت، که‌ ئه‌وه‌ش به‌ خالێکی زۆر گرنگ داده‌نریت، چونکه  
هه‌ر کات تو سروس‌تی که‌سی به‌رامبه‌رت به‌ باشی خوێنده‌وه، زۆر  
به‌ ئاسانیش ده‌توانی پرو به‌ پرووی بیته‌وه، چونکه تو پیشت‌ر  
شاره‌زای خالی لاواز و به‌هیزی ئه‌و که‌سایه‌تی به‌ویت، ده‌زانی به  
کامه وشه ده‌یگریت، ده‌زانی به‌ چی تو به‌ ده‌بی‌ت، به‌چی بی ده‌نگ و  
ده‌مکوت ده‌بی... له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا شاره‌زای خاله به‌هیزه‌کانی ئه‌وی،  
ده‌زانی ئه‌گه‌ر ئه‌و وشه‌یه‌ی بو به‌کار به‌ینی له‌ قازانجی ئه‌و ده‌بی،  
ده‌زانی که‌ له‌ چ لایه‌نیک به‌هیزه... هه‌موو ئه‌وانه‌ش له‌ پرووی  
به‌شداری کردن له‌ چالاکیه کومه‌لایه‌تی‌ه‌کانه‌وه به‌ ده‌ست ده‌هێنرین.

جگه له ودهش به شداری کردن له چالاکیه کومه لایه تیه کان نه زموونی  
که سانی تریشیت نیشان ددهات، چونکه زور جاران تهنه له یهک  
بونه ی کومه لایه تی رهنگه گوئیستی چندان وهلامی سهرنج راکیش  
و جوان ببیت، وشه ی جیاوان، پرسپاری جیاوان، وهلامی جیاوان،  
به تایه تیش له لایه ن که سه به ته مه ن و خاوه ن نه زموونه کانه وه.

هاورییه تی کردن زانا و دانایان: هاورییه تی کردن که سانی زانا و  
دانش یه کیکه له وهه نگاهه گرنگانه ی که وات لیده کات ببیته که سیکی  
خاوه ن توانا له وهلامدانه وه و ده مکو تکردنی که سی به رامبه ر، چونکه  
زانایان ده زانن چی ده لاین و چ کاتیک قسه ده که ن، شتیک نالین که  
بی که لک و سود بیت و شوینی خوی نه گریت، هه روه ها ده زانن له چ  
کاتیکدا بی دهنگ ده بن، هه میشه له قسه کردنیان په ند وهرده گری، له  
بی دهنگیشیان ناموزگاری.

هه میشه دووربکه ره وه له وه که سانه ی که جگه له وته ی بی سه روبه ر  
و بی واتا شتیک تر به ده میاندا نایه ت، چونکه هه میشه مروف  
سروشتی نه وه که سانه ده گری که به رده وام هامشو یان ده کات، بویه  
با دوستانت که سانی دانا و تیگه یشتوو و خاوه ن لیها تووی و توانا  
و قسه ی نه سته ق و وته ی به هیز و به پیژ بن، تا توش سروشت  
وه کو نه وانی لی بیت و سود له توانا کانیا ن ببینی و هه میشه وته ی و  
جوان و سه نگینیا ن لیوه فی ربیت.



- دیاریکردنی کاتی گونجاو بۆ وهلامدانهوه: قسهکردن کرداریکی ئاسانه، هه ر کات بتهوئ دهتوانی قسهبکهیت، بهلام ئایا ئه و کاتهی که تو قسه که دهکهیت، قسه کهت شوینی خۆی دهگریت؟ ئایا ئه و وهلامه ی که تو دهتهوئیت بیدهیته کهسی بهرامبه ر کاته که ی شیاوه؟ بۆیه ههلبژاردنی کاتیکی دیاریکراو بۆ ده مکو تکردنی کهسی بهرامبه ر، یه کی که له ههنگاوه کانی فی ربوونی ئه و هونه ره.

پهنگه کهسی بهرامبه رت پرسیا ری بو روژینی، بهلام راسته وخۆ دوا ی پرسیا ره که له دانیشتنه که ده بیته ژاوه ژاو، تو ده بی چاوه پروان بکهیت، تا کهش و ههوا ی دانیشتنه که ئارام ده بیته وه، ئه وسا ده لی: برایان، یان جهماعهت، ئه وه فلان ده لی (پرسیا ره که ی ئه و به زمانی خۆت له کهسه که نوئ ده که یته وه) بهلام ئه و بی ئاگایه له وه ی که (وهلامه که ی خۆت ده رده بری)، بۆ ئه وه ی له یه ک کاتدا هه م گو ییستی پرسیا ری ئه و، هه میش وهلامی تو بن.

بۆنموونه: که سیک له مه جلیسی کدا ده لی: (پیغه مبه ری ئیسلام که سیکی شه هوانی بووه، هه رچی کچی جوانه له خۆی مار ه کردووه!!)

بهلام به م پرسیا ره ژاوه ژاو ی که له نیو مه جلیسه که دروست ده بیته، تو وهلامی خۆت ههلبگره، تا دانیشتنه که ئارام ده بیته وه، ئه وسا بلی: (جهماعهت، فلان ده لی پیغه مبه ر (ﷺ) که سیکی شه هوانی بووه، هه رچی کچی جوانه له خۆی مار ه کردووه، بهلام دیا ره به حیا تی

خۆی شتیکی له سهر پیغه مبهه نه خویندۆته وه و گوئیست نه بووه،  
دهنا دهیزانی جگه له عائیشه هه موو خیزانه کانی تری پیشتر  
هاوسه رگیران کردووه).

- شهرم نه کردن: یه کیك له ههنگاوه کانی تر ئه وهیه که  
ئاره زوومه ندی ئه و جوړه وه لآمانه پیویسته که سیکی چاوکراوه و  
خاوه ن بویری بیته، شهرم له ده ربړینی وه لآمه کانی نه کات، چونکه  
وه لآمه که ی هه ر چه ند به هیژ و به پیژ بیته، ئه گه ر شهرمی له گه ل  
دابوو، یان له کاتی وه لآمه که یدا سه ری دانواند بو که سی پرسیارکه ر،  
ئه وا وه لآمه که شوینی خۆی ناگریت، رهنگه به پیچه وانه وهش بو  
سه ر خۆی بگه ریته وه.

- جیاکاری له نیوان وه لآمی تاک و گشتی: یه کیکی تر له و  
ههنگاوانه ی که ئاره زوومه ندی وه لآمی ده مکوته که کاری له سه ر  
بکات، پیویسته جیاکاری بکات له نیوان وه لآمی تاک و وه لآمه  
گشتیه کان، چونکه ئه گه ر وانه کات هه میشه دوو چاری کیشه ده بیته و  
هه رگیزیش وه لآمه که ی نه ک هه ر جیگای خۆی ناگریت، به لکو  
هه میشه ده بیته خالیکی لاواز له سه ری، رهنگه زوړ جارانیش  
دوو چاری کیشه ی بکاته وه.

بۆنمونه: که سیك ده یه وی له دانیشتنیکدا له که سایه تی تو بدات و  
بتشکینیه وه، توش له جیاتی ئه وه ی وه لام بو که سایه تی خودی  
که سه که بده یته وه و قسه له سه ر که سایه تی ئه و بکه یت، ده پرژنیته

سەر کەسایەتی خانەوادەیی کەسەکە، باسی باوکی، دایکی،  
خوشکەکانی... دەکەیت، ئەمە راستەوخۆ تۆ دووچاری کێشە دەکات و  
بەهیچ شیوەیەک لەوە لایەندانبە کە سەرکەوتووت ناکات، بۆیە با  
هەمیشە وەلامت بۆ ئەو کەسەبێت کە قسە لەسەر کەسایەتی تۆ  
دەکات، بەلام ئەگەر هاتوو ئەو پرسیارێکی گشتی کرد، یان قسە  
لەسەر ئەندامانی خێزانەکەت کرد و هەولێ ناوێرانی ئەوانیدا، ئەوا  
ئەوسا تۆش دەتوانی وەلامەکەت گشتگیر بکەیت، بەوەلامێکی لەجێ  
و راستگۆیانە.

## چۆن وەلامى پرسىياري راگەياندنكارەكان دەدەيتەو؟

رەنگە ھەمووان رۆژىك لە رۆژان رۆوبەرۆوى چاوى كاميرا و  
وەلامى لە ناکاوى راگەياندنكارەكان بووبىنەو ەيان بىيەو، يانىش بە  
ويستى خۆت بەشدارى لە بەرنامەيەكى تەلەفیزیۆنى يان رادیۆي  
بکەيت، بەتايبەتیش ئەگەر تۆ کەسيكى ديار و ناودار بىت، يان  
بازرگانىک يان ھونەرمانەندىک بىت، يان بەرپرسیكى ديارى حيزبىک  
بىت يانىش بەرپۆوەبەرى کۆمپانىيايەک بىت، يان....، چۆن وەلامى ئەو  
پرسىارانە دەدەيتەو کە ئاراستەت دەکړين؟

لەکاتىکدا رەنگە ئامانج لەو پرسىارانە شکاندنەو و ئىحراجکردنى تۆ  
بىت، ياخود دووچارکردنت بىت بە ھەلۆيستىک کە رەنگە زيانى بۆ  
خۆت و ئەو شويىن و پىگەيە ھەبىت کە تۆ ھەتە، بۆيە ئاگاداربوون و  
شارەزابوون بە چۆنيەتى وەلامدانەو ەيان ئەو جۆرە پرسىارانە رەنگە  
يارمەتى دەريکى باش بن بۆ ئەو ەيان بە ئاسانتريىن شيۆە وەلامى  
پرسىارەكان بدەيتەو و دووچارى ھىچ ھەلەيەک نەبىت کە بىيە  
ھۆى زيانگەياندن بەخۆت بە پىگە و نازناو و شويىنى کارکردنت.  
بەر لە ھەموو شتىک دەبى ئەوە بزانيىن ھىچ کەسيک نە سىل لە  
چاوى و كاميرا و پرسىارە لەناکاوەكان نەکات، بۆيە تۆش ئەو ەيان لا  
ئاسايى بىت، بە کەم و کورتىيەک و گريپەكى دەروونى خۆتى مەزانە.

دواتر پټويسته ره چاوی نه و هنگاوانه بکهیت که نیستا ناماژدیان  
پیده کهین، به دلنیا ییه وه هر که سی به گویره ی نه م هنگاوانه وه لامي  
پرسياره کان بداته وه، هم به دور ده بیت له هه له ی وه لامدانه وه،  
هميش پاريزراو ده بیت له هر مه وقیف و هه لويستیکی چاوه پروان  
نه کراو و پرووشکتن.

### هنگاوی یه که م:

تینگه یشتن له پرسيار: عه رب وتویه تی: "فهم السؤال نصف الإجابة"  
واته: "تینگه یشتن له پرسيار نیوه ی وه لامي"، بویه تینگه یشتن له هر  
پرسياریک که ئاراسته ت ده کریت بیکه به هنگاوی یه که مت بؤ  
وه لامدانه وه ی پرسياره که، چونکه له حاله تی تینه که یشتن له  
پرسياره که رهنگه وه لامیکی هه له به به رامبه ر بدهیت، ئه ویش نه و  
هه له یه ت بقوزیته وه و بیکاته پرسياریکی پرووشکتنانه بؤت، یانیش  
ده توانی به وته یه کی کالته ئامیژه وه دوو چاری شهرمیکت بکاته وه،  
بؤنمونه پیت بلی: دیاره گویشت کران بووه! یان: تو کیشه ی بیستنت  
هه یه؟

بویه هه رگیز راسته وخو و پرووکه شانه پرسياره کان وهرمه گره،  
چونکه رهنگه ئامانجی که سی راگه یاندنکار شتیکی جیاواز تر بیت  
له وه ی تو وه لامي ده ده یته وه، به لام ئه گه ر تو به باشی له پرسياره که



گەشتیت و لە مەبەستی پرسیارەکه تیگەشتی ئەوا هەنگاویکی زۆر  
باش و یارمەتیدەرت بریوە بۆ ئەوەی زۆر بە ئاسانی وەلامی  
پرسیارەکه بدەیتەوه.

## هەنگاوی دووهم:

ئارامی و نەشلەژان: پرسیارى ڤاگەیاندنکاری هەر جۆره پرسیاریک  
بیت پیویستە تۆ پارێزگاری لە باری دەروونی ئاسایی خۆت بکەیت  
و نەشلەژیی، چونکه ڤهنگه هەر لەسەرەتاوه بیهوی بە پرسیاریک  
ڤووشکینت بکات و دووچاری هەلۆیستیکت بکات، تا دواى ئەوه به  
ئارەزووی خۆی پرسیارەکانی بکات و بتخاته ژیر حالەتیکی  
دەروونی نا ئاسایی، که ئەمەش هەرگیز لەبەرژەوهندی تۆ به کۆتا  
نایەت، بۆیه هەرگیز ئارامی خۆت لە دەست نەدەیت.

بەتایبەتیش ئەگەر لایەنگران یان دژە بۆچوونەکانی تۆ لەو بەرنامەیه  
ئامادەبوون که تۆ بەشداریت تییدا کردووه، چونکه هەر ئەوساته  
پشتگیری ئامادەبووان لە دەست دەدەیت، که بیگومان هەمیشە  
ئامادەبووان، بەتایبەتیش ئەگەر لایەنگیر بن پالنه‌ریکی به‌هیزن بۆ  
زالبونت به‌سەر پرسیارەکان.

ههنگاوی سییه م:

ته سلیم نه بوون به کهسی بهرامبه ر و شهرم لی نه کردنی: کهسی  
پراگه یاندنکار له هر پله و پیگه یه ک بیت، ته نانه ت نه گهر بهرپرسی  
خوشت بیت، نابیت تو ته سلیم و ملکه چی بیت و له بهرامبه ر نه ودا  
خوت به کهم نیشان بدهیت، به هیچ شیوه یه ک به شهرمه وه گوی بو  
پرسیاره کانی نه گریه و له بهرامبه ریدا سه ری خوت دانه نوینی و هیچ  
ئامازه یه کی جهسته یی وا نه نجام نه دهیت که به هویه وه وات نیشان  
بدات که تو دله پراوکی و قهله قی له ئاماده بوونه کهت، یان له وه ستانت  
بهرامبه ر به کامیرا، بونمونه: ته قاندنی په نجه کان، سهیرکردنی  
کاتژمیر، خوراندنی سه رت...

جگه له م ههنگاوانه پیویسته ئاگاداری چه ند خالیکی گرنگیش بیت، که  
ده بنه یارمه تیده ریکی باش تاوه کو به ئاسانتترین شیوه به سه ر  
وه لامه کاندایا بیت، له وانه ش:

- باش گو یگرتن له پرسیاره که تا ته واو ده بیت.

- ریگه نه دان به پرسیاره دووهم، تا وه لامی پرسیاره یه کهم  
نه ده یته وه.

- فه راموش نه کردنی هیچ لایه نیکی پرسیاره که.

- دووباره کردنه وه ی پرسیاره که به کهسی پراگه یاندنکار، به  
تایبه تیش نه گهر زانیت پرسیاره که له ناکاوه و وه لامی خیرا و

گونجاوت ئامادە نى، ئەمەش وات لىدەكات تا ئەو پىرسىيارەكە  
دووبارە دەكاتەو تۆ وەلامەكەت ئامادە بىكەيت.

- داواي پوونكىردنەوەي زياتر لە پىرسىيارەكە بىكە، بۆنمونه: ئەگەر  
پىرسىيارت لىكرا سەبارەت بە ژيانى، ھەولبەدە پىرسىيارەكە تايبەت بىكە،  
تۆ لىي پىرسەوە: مەبەستت كام لايەنەي ژيانى مە؟

- ئەو كاتەي كە كەسى راگەياندىنكار پىرسىيارت ئاراستە دەكات، تۆ  
ھەولبەدە سەيرى ناو چاوي بىكەيت، ئەمە كەسى بەرامبەر والىدەكات  
كە نەتوانى بە ئاسانى ئەوەي بىھوي ئاراستەت بىكات.

چۆن وەلامى ئەو پىرسىيارانە دەدەيتەو كە رەنگە بىنە ماىەي كىشە  
بۆخۆت يان گروپ و حىزبەكەت يان شوپىنى كارەكەت؟  
زۆر جارەن كەسى راگەياندىنكار رەنگە لە چوارچىوەي بەرنامەكەدا  
چەند پىرسىيارىكت ئاراستەبىكات كە بىنە ھوي گىرفت بۆخۆت يانىش  
بۆ ئەو لايەنەي كە تۆ بە نوپتەري ئەوان وەلامى پىرسىيارەكان  
دەدەيتەو، بۆيە پىويستە بە وريايىەو مامەلە لەگەل پىرسىيارەكاندا  
بىكەيت و نەبىتە نىچىرىك بۆ راگەياندىنەكان.  
بۆنمونه پىرسىيارت لى دەكرىت:

- قەبارەي زيانەكانى كۆمپانىياكەتان بۆ ھىندە زۆر بوو؟  
تۆ ئەگەر ھەر لە سەرەتاو ھاوپا بويت لەگەل كەسى راگەياندىنكار  
لەسەري ئەوەي كە كۆمپانىياكەتان دووچارى شىكست و زيانىكى زۆر  
بۆتەو، ئەوا بىگومان لە پىرسىيارى دواتر فشارەكان لەسەرت زياتر

دەبن و بەتەواوی دەکەویتە ژێر کاریگەری کەسی پرسیارکار،  
چونکە ئەو لە ھۆکاری زیانەکانیش دەپرسی کە بیگومان وەلامی ئەو  
جۆرە پرسیارەش بۆ خۆت و بۆ کۆمپانیاکەش باش نابێت.

بۆیە پێویستە ھەر لە سەرەتاوە بڵێی:  
- لەگەڵ پڕیزم بۆت بەلام مەبەستت کام زیانە؟

یان

- زەردەخەنەیک، تۆ دەلێی زۆر بوو، من لێت دەپرسم، چەند بوو؟

یان

- من زیانێک نابینم، تا تۆ پرسیارێ قەبارەیی زیانەکانم ئاراستە  
بکەیت، یان...

پرسیارێ کەسی (شەخسی)

بە بۆچوونی تۆ بۆچی بەو شیوەیە بوو؟

ئەگەر زانیت بۆچوونی کەسی تۆ لێرەدا بە زیان تەواو دەبێ، با  
وەلامەکەت بەم شیوەیە بێت:

- ئەمە شتێک نیە کە من بۆچۆنی تایبەتی خۆمی لەسەر بدەم، بەلکە  
ئەمە پرسێکی گشتیە.

ئەگەر وەلامەکەت نەزانی

بۆنمونە: کەسی ڕاگەیاندنکار دەپرسی:

- قەبارەیی بەرھەمی کۆمپانیاکەتان چەندە؟

باوەلامەکەت بەم شیوەیە بێت:

- من نامه‌وی له به‌نامه‌یه‌کی له و شیوه‌یه قه‌باره‌ی به‌ره‌م هینانی  
کۆمپانیاکه‌مان باس بکه‌م، چونکه پرسى به‌ره‌م پیوستی به  
ورده‌کاری هه‌یه، په‌نگه له مانگیک بۆ مانگیکی تر جیا بیٔ، ته‌نانه‌ت  
له پۆژیک بۆ پۆژیکی تر...

پاشه‌که‌وتی مانگانه‌ت چه‌نده؟ شه‌وانه کات به‌چی به‌سه‌ر ده‌به‌یت؟  
ئه‌مه پرسیاریکی که‌سیه و پیوسته بوار به خۆت نه‌ده‌یت ئه‌م جوړه  
پرسیارانه ئاراسته‌ی من بکه‌یت.

ئه‌گه‌ر راگه‌یاندنکار سور بوو له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی پلانی کارکردنت بزانیٔ،  
به‌لام تو ناته‌وی وه‌لامی دروستی پی بده‌یت، چۆن وه‌لامی  
ده‌ده‌يته‌وه؟

وا باشه بلٔیت:

- ئیستا کاتی ئه‌وه نیه که شیواز و پلانی کارکردنمان بخه‌ینه‌پوو، له  
کاتی خۆیدا ته‌واوی پلانه‌که بۆ میدیاکاران ده‌خه‌ینه‌پوو.



## وہلامی پرسیار بہ پرسیار

- پرسیار لہ پیغہمبہری خودا (ﷺ) کرا ((کھی قیامت دادی؟))  
- پیغہمبہری خودا (ﷺ) فہرمووی: ((چیت بۆ ئامادہ کردووہ؟)).  
وہلامدانہوہی پرسیار بہ پرسیار یهکیک لہو ھۆکار بہہیزانہی ک  
زۆر جاران لہ ھونہری وہلامدانہوہ بہکار دہہینریت، ھەندیک جار  
بۆ خو دہرباز کردنہ و ھەندیک جاریش بۆ دہمکوتکردنی  
پرسیارکەر، جاری واش ھەیہ بۆ پروونکردنہوہی زیاتر و  
لیتیگہیشتنی زیاتر.

بۆنمونہ: لہ نیو کۆمەلیک ھاوپی دانیشتووی، تۆ باس لہ زانیاریہک  
دەکەیت، بەلام یهکیک لہ ھاوپیکانت بہہەر ھۆکاریک بیت دہیوی  
ئیحراج و پرووشکیئت بکات لہبەردەم ھاوپیکانی ترتدا، لہبەرامبەر  
پیدانی زانیاریہکەت لیت دہپرسی:

- ئایا سەرچاوەی ئەو زانیاریہت باوەر پیکراوە؟  
تۆ ئەگەر بلیی نازانم، ئەوا ئامانجی ھاوپیکەت پیکراوە و زانیاریہکەتی  
لای ھاوپیکانت کەم بایەخ کرد، لہہمان کاتیشدا بواری قسەکردن لہ  
دەست دہدەیت و بوارەکەت بە شیوازیکی ئۆتۆماتیکی دہدریتە ئەو  
ھاوپیہت کە پرسیارەکە ی ئاراستە ی تۆ کرد.

به لام نه گهر هاتوو به هه مان شيوهی پرسياره که ی نهو تو به پرسيار  
وه لامي بدهيته وه نهوا بيگومان زور به ئاسانی لهو رووشکينيه  
دهرباز دهبيت و جاريکی تر خوټ دهبيت وه قسه که ری سهره کی نيو  
دانيشتنه که.

بۆ نمونه دهتوانی بليت:

من دلنيام له دروستی زانيارييه که، به لام تو پيم بلي کام سهرچاوه  
لای تو جيگای متمانه يه؟ تو باوهر به کام دهزگای هه وال ده که يت...؟  
به وشيوه يه تو ده يخه يته بهردهم چهند پرسياریک، نه گهر بيتوو  
وه لاميشت بداته وه، نهو کات تو دهتوانی چهند خاليکی لاوازی نهو  
دهزگایه باس بکه يت که نهو لای وایه باوهر پيکراو و جيگای متمانه ن.  
نمونه يه کی تر:

له کومه لگهی ئيمه دا زور نهو پرسياره ده کری:

- مووچه که ت چهنده؟

ته نانه ت که سی پرسيار که نه گهر نهو پرسياره ی ئاراسته بکری به  
دلنياييه وه له سهر دلي گرانه، به لام ريگه به خو ی ده دات که پرسيار  
له هاوړی يان هاوسيکه ی بکات.

بۆيه لهو باره شدا وا باشه وه لامه که ت به پرسيار بيت، تا که سی  
به رامبه ريش نهو شعوره ی بۆ بگه ريته وه که پرسياره که ی  
پرسياریکی شه خسيه، بۆ نمونه بلي:

- پيت وایه چهند بيت؟ ته سه وړ ده که يت چهند بيت...؟

به لām نه گهر نه و که سه ی پرسیاره که دهکات له پینگه یه ک دابو ی  
ناره زوو ناکه یت به و شیوه یه وه لāmی بده یته وه، ده توانی بلیی:  
- باشه الحمدلله، ژیانم دهگوزهرینن، گرنگ به ره که ته، خورا  
به ره که تدار ی بکات...

نه گهر هاتوو که سایه تیه کی گالته ئامیزت هه بوو، ده توانی  
پرسیاره کان به پرسیار ی گالته ئامیزانه و پینگه نیناوی وه لām  
بده یته وه، به جوړیک نه گهر هاتوو پرسیاره که بو ږووشکان و  
ئیحراجکردنت بوو هم خۆت دهرباز ده که یت، هه میس ږهنگه که سی  
پرسیار که ر به خه یته باریکه وه که ببیته جیگای پینگه نینی که سانی تر.  
بۆ نمونه:

که سیک له سهر خوانیک که یه کیک له هاوړیکانت ئاماده ی کردووه،  
ده یه وی وا له تو بکات که بتخاته شهرمه وه و ئیحراجت بکات و  
ده ست له خواردنه که بکیشیته وه، ده لی:

- نه ری به راست نه وه تو چند کیلوی؟

تو نه گهر به جدی وه لāmی پرسیاره که ی بده یته وه و ژماره یه کی  
بده یته ده ست ږهنگه بواری بو خوشبکه یت و زیاتر بتخاته  
مه وقیفه وه، به لām زور به ئاسانی ده توانی به پرسیاریک گالته  
ئامیزه وه وه لāmی پرسیاره که ی بده یته وه، بۆ نمونه ده توانی بلیی:

- به ورگه وه یان بی ورگ؟ به چه ورییه وه یان بی چه وری؟ به...؟

وہ لامہ جوان دہمکو تکہ رہکان

ٹامادہ کردن و کردنه PDF  
روژگار کهرکی

گفتوگوي ئيبراهيم (عليه السلام) له گهل باوكي و قهومه كهي،

ئىبراهيم (عليه السلام) سه بارهت به په رستني بت و په يكه ره كان ږوړ  
دهكات باوك و قهومه كهي و پټيان ده لټت:

- ﴿... مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴾.

واته: ((... ئه م بتانه چيه؟! ئيوه هه ميشه به ده وريدا دين و  
ده يان په رستن؟)).

ئه وانيش و تيان:

- ﴿... وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ ﴾.

واته: ((... ئيمه باو و باپيرانمان بينيووه ئه مانه يان په رستووه)).

ئینجا ئيبراهيم (عليه السلام) پټي وتن:

- ﴿... لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾.

واته: ((... به راستي ئيوه و باو و باپیرانی ئيوه له گومراییه کی  
ناشکرا دا بوون)).

---

\* ته واوی ئه م گفتوگوييه ی پیغمبر ئيبراهيم (عليه السلام) له گهل  
باوكي و قهومه كهي له ئايه ته كاني (۵۱ تا ۷۰) سوږه تي (الأنبياء) باس  
كراوه.



ئەوانىش ۋە لاميان دايە ۋە و وتيان:

- ﴿...أَجِئْنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ﴾.

ۋاتە: ((...بەرەست، تۆ ھەقىقەتتە بۆ ئىمە ھىناۋە يان گالتە دەكەيت؟)).

ئىبراھىم (عليه السلام) فەرموۋى:

- ﴿...بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُمْ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ

﴾.

ۋاتە: ((-من گالتە ناکەم- بەلکو دەمە ۋىت تىتان بگەيەنم کە پەرۋەردگارتان پەرۋەردگارى ئاسمانەکان و زەۋىيە و بەدى ھىناۋن و من لەسەر ئەو بیروباۋەرە لەشایەت و بە ئاگاكانم)).

دواتر فەرموۋى:

- ﴿وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدِيرِينَ ﴿٥٧﴾ فَجَعَلَهُمْ جُذَا ۖ إِلَّا كَبِيرًا

لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾.

ۋاتە: ((ئىنجا ئىبراھىم لەبەر خۆيە ۋە سویندى خوارد وتى: بەخوا نەخشەيەك دەكىشم و داویک دەنیمە ۋە بۆ بتهكانتان دواى ئەۋەى ئىۋە بەجىتان ھىشتن و پشتتان ھەلکرد.

ئىنجا ھەموۋى ورد و خاش کردن جگە لە گەۋرەكەيان، بەلکو کە گەرپانەۋە -پرسىار بکەن- و ئىبراھىم راستيان بۆ پروون بکاتەۋە)).

کاتىک قەۋمەكەى گەرپانەۋە و زانىان بتهكانيان شکاۋە، وتيان:

- ﴿...مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾

واته: ((... نه وهی نه مهی کردووه به خواکانمان، بهراستی نه  
سته مکارانه)).

هر له نیر خویاندا کومه لیک وتیان:

- ﴿...سَمِعْنَا فَنَقَىٰ يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ: إِبْرَاهِيمُ﴾

واته: ((... بیستومانه لاریک به خراپه باسیان دهکات پنی ده لیر  
ئیراهیم)).

ئینجا به شه که ی تریان فرمانیان کرد و وتیان:

- ﴿...فَأَتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ﴾

واته: ((... که و ابوو بیهینن به به رچاوی خه لکه وه - مو حاسه به ی بکهین  
و لیری بکولینه وه - بانه وانیش ناگاداربن و بیبینن)).

جا که هینایان به ئیراهیم (علیه السلام) یان وت:

- ﴿...أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ﴾

واته: (((... باشه، نه ی ئیراهیم نایا نه وه تو نه مهت کردووه به  
خواکانمان؟)).

ئیراهیم (علیه السلام) یش وهک گالته کردنیک به عه قلیان فرمودی:

- ﴿...بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَشَلُّوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطَلِقُونَ﴾

واته: ((...بۆچی له من ده پرسن، خو بته گه وره که ساغ و سه لیمه - نه خیر؛ هه ر کاری ئه و بته زله یه، ده لییان بیرسن ئه گه ر قسه ده کهن و تی ده کهن!)).

دوای ئه و قسه ی پیغه مبه ر ئیبراهیم (علیه السلام)

- ﴿فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ﴾.

واته: ((-که میک داچله کان و- له دلی خویاندا لیکیان دایه وه، سه ره نجام به خویان وت: به راستی ئیوه هه میشه سته مکارن - ئیبراهیم راست ده کات، ئه مانه ناتوانن به رگری له خویان بکه ن جۆن ده توانن به رگری له ئیمه بکه ن-)).

پاشان به سه رشۆری پاشگه زکرانه وه بۆ بیرو باوه ره کۆنه که یان به ئیبراهیم (علیه السلام) یان وت:

- ﴿...لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ﴾.

واته: ((...بیگومان تو زانیووته که ئه وانه قسه ناکه ن و تی ناگه ن)).

ئینجا ئیبراهیم (علیه السلام) ئه وه ی به هه ل زانی و بۆ ده مکو تکر دنیان فه رمووی:

- ﴿...أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ﴾ ٦٦ ﴿أَفِ

لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾.

واته: ((... باشه، ئاخىر، چۆن شتيك دهپهرستن له جياتى خواى ناتوانيت هيچ جوړه قازانچ يان زيانتيكتان پى بگهيه نيت، -ته نانه نه وه تا نه يانتوانى بهرگرى له خوښيان بگهن-

ئوف له دهستان و له و شتانه ش كه له جياتى خوا دهپهرستن، جا ئايا ئيوه تيناگهن و بيرو هوشتان ناخه نه كار؟)).

كاتيك ئيبراهيم (عليه السلام) نهو قسانه ي پى وتن، هيچ قسه يه كيان بو نه مايه وه، جگه له وهى كه بلين:

- ﴿... حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾.

واته: ((ئيبراهيم بسوتين و پشتيوانى له خواكانتان بگهن، نه گهر ئيوه شتيكتان بو دهكرت)).

### بامردن له خوښيان دووربخه نه وه!

له ئايه تى (١٦٨) سوره تى (ئالى عمران) دا خوداى گه وره باسى نهو كه سانه دهكات كه نه چوون بو جيهاد و له ماله وه مانه وه، كه پييان وايه شتيكى باشيان كردوو و خوښيان له مردن پاراستوو، چونكه نهوان وتيان:

- ﴿الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا...﴾ [آل عمران: ١٦٨].

واته: ((ئەگەر ئەوانە (واتە شەهیدەکان) بەقسەى ئیمەیان بکړدایه -  
نه چووبان بۆ جیهاد- نه ده کوژان)).

خودای گهرهش به پیغه مبهري خدا (ﷺ) دهفه رمووی: ﴿... قُلْ فَأَدْرَأُ  
عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ [آل عمران: ۱۶۸].

((ئەى پیغه مبهري (ﷺ) پێیان بلێ: دهى كه واته مردن له خۆتان  
دوور بڅه نه وه ئەگەر راست دهكهن؟!))

**قسه له گهل خودا بکه!**

به پیاوچاکیکیان وت:

- چۆن سهبرت دیت و ده توانی ئەوهنده به ته نیایی دابنیشی؟  
- وتی: من به ته نیا نیم، من هاو نشینی خودام. ئەگەر ویستم قسهى  
له گهلدا بکه م نوێژ دهکهم، ئەگەر ویستیشم خوا قسه م له گهل بکات  
ئەوا قورئان ده خوینم.

**جیاوازی هیندوس و ماستاوچی!**

پرسیار له دانایه ک کرا:

- جیاوازی له نیوان هیندوس و ماستاوچیه کاندا چیه؟

وه لام دایه وه و فه رمووی :

- هیندوسه کان مروڤن مانگا ده په رستن، به لام ماستاوچیه کان  
مانگان مروڤ ده په رستن.



## گفتوگوي قوتابی و مامۆستایه ک

قوتابی: مامۆستا پرسیاریکم ههیه؟

مامۆستا: به لێ.

قوتابی: چۆن دهتوانیت فیلێک بخهیته ناو سه لاجهیه ک.

مامۆستا: نازانم.

قوتابی: زۆر ئاسانه مامۆستا، تهنها ده رگا که ده که یته وه و فیلێک

ده خهیته ناو سه لاجه که .

پرسیاریکی ترم ههیه؟

مامۆستا: باشه بلێ.

قوتابی: چۆن سه گیک ده خهیته ناو سه لاجه که وه؟ !

مامۆستا: ئاسانه، تهنها ده رگا که ده که یته وه و سه که که ده خهیت

ناوی .

قوتابی: نه خیر مامۆستا، ده بی ده رگا که بکه یته وه و یه که مجار فیلێک

ده ربهینی، ئینجا سه که که بخهیته ناوی .

مامۆستا: باشه تو راست ده که یته .

قوتابی: باشه پرسیاریکم ترم ههیه؟ ئه گه ر روژی له دایک بوونی شیر

بوو و هه موو گیانداره کان بچن بو ئه وی ئاههنگ بگێرن، جگه له

یه ک گیاندار، مامۆستا ئه وه چ گیانداریکه که ناچیت؟

مامۆستا : بېگومان شيرەكەيه، له بهرتهوهی شیر درندهیه و  
هموویان دهخوات.

قوتابی: نه خیر مامۆستا، سهگهكەيه، له بهر تهوهی ئه و له ناو  
سه لاجه كه جیماوه . مامۆستا: گالتهم پیدهكەیه؟  
قوتابی: نه خیر مامۆستا، به لام کوتا پرسیارم ههیه؟  
مامۆستا: فهرموو...

قوتابی: ئه گهر بتهوئ له پروووباریکی پر تیمساح بپه پیته وه، ئه و  
چی دهكەیه؟

مامۆستا: ناتوانی هیچ بکهی، پتویستت به كهشتیه كه تاوه كو له  
تیمساحه كان ده ربازت بیت.

قوتابی: نه خیر مامۆستا، تیمساحه كان چوونه ته ئاههنگی له دایکبوونی  
شیره كه و به مه له وانی زور به ئاسانی ده توانی بپه پیته وه!

"حه للاج" ئیمه پوژوومان شکاند، به لام دلیکمان نه شکاند

ئایا ئه زانیت چیرۆکی ئهم وتهیه چیه؟

زور سه رنج راکیشه

- نیوه پویه کی مانگی ره مه زان "مه نصوری حه للاج" به لای  
ویرانه یه کدا تیده په پری، ئه و ویرانه یه کۆمه لیک خه لکی تیدا  
نیشته جیبوون که نه خوشی گه رییان هه بوو، ئه و نه خوشانه خه ریکی  
خواردنی نانی نیوه پو بوون، که خواردنیان پاشماوه ی نانی که سانی  
تر بوو !! که سینک له وان "حه للاج" ی بینی پی و ت :

- فەرموو..شتىكمان لەگەلدا بخۆن

حەللەج وتى:

- ئاخىر كاتقان ناگرم؟

- كابرا: نا فەرموو.

حەللەج لەسەر خوانى نەخۆشەكان دانىشت و لەگەليان دەستى كرد  
بە نان خوارد، كابرا وتى:

- تۆ لەئىمە ناترسى؟ خەلكى تەنانت لىشمان نزيك نابنەوه و  
بەلاشماندا تىناپەرن!!

حەللەج نەيوست تانە و ناتۆره لەو خەلكە بدات، وتى:

- ئاخىر ئەوان بەرپۆژوون!

ئەوانىش وتيان:

- ئەى تۆ كە ئەوەندە عارف و لەخواترسى بۆ بەرپۆژوو نيت؟

- حەللەج وتى: ئەمىرۆ بەرپۆژوو نيم!

"حەللەج" چەند پاروويەك نانى خوارد و سوپاسى كردن و ئەوانى  
بەجى هيشت ..كاتىك بانگى ئىوارەيدا حەللەج دەستەكانى  
بەرزكردهوه و وتى:

- خودايە پۆژوووهكەم قبول بكە!

يەكىك لەهاوهلانى وتى:

- بەلام ئىمە تۆمان بينى لەگەل نەخۆشەكان نانت دەخوارد؟

حەللەجىش لەوەلامدا وتى:

رؤژووی من بۆ خواجه، راسته من رۆژووم شکاند، به لام هیچ دلیکم  
نه شکاند!

هه موو بریاریک کردار نیه!!

له یه کێ له زانکوکاندا مامۆستایهک پرسیاریکی له فیرخوازهکانی  
کرد و وتی:

- ئه گهر چوار چۆله که له سههر داریک بن و سی له چۆله که کان بریار  
بدن بفرن، ئه وا چه ند چۆله که له سههر داره که ئه میننه وه؟  
هه موو فیرخوازه کان وه لامیان دایه وه و وتیان:

- "یه ک چۆله که"

ته نها یه ک فیرخواز جیاواز له هه موویان وه لامی دایه وه وتی:

- "مامۆستا هه ر چوار چۆله که که ده میننه وه!!"

به شیکیان تووشی سههر سورمان بوون، به شیکیشیان گالته یان  
پیده کرد و پیتی پیده که نین!

- مامۆستا لێ پرسى چۆن؟

فیرخوازه که وتی:

- تو وت "بریار بدن" نه ک "بفرن" بریاردان مانای جیبه جیکردن  
ناگه یه نیت!

دواتر مامۆستا که وتی: ئائمه یه وه لامی درووست

ئه م چیرۆکه پوخته ی ژیا نی هه ندیک که سه که له ژیا نیاندا دروشمی  
بریه دار و قسه ی گه وره ده که ن ، وه ک ئه ستیره ی ناو خه لک  
و هاوړتیانیان ده رده که ون به لام له ژیا نی راسته قینه یاندا به و شیوه یه

نڤن، زۆر قسه‌ی بڤي كردار و برياري بڤي رڤفتار دده‌ن، هه‌ندڤك  
جاريش كرداره‌كانيان رڤيڪ پڤچه‌وانه‌ي برياره‌كانيانه.

## گفتوگوي نڤوان ژن و مي‌ردڤك

مي‌رد: نويژي عه‌سرت كردوو؟

ژن: نه‌خير.

مي‌رد: ئه‌ي نويژي مه‌غريب؟

ژن: نه‌خير.

مي‌رد: بو؟

ژن: له‌ سه‌ركار زۆر هڤلاك و ماندوو بووم، بو‌يه توژي خه‌وتم.  
مي‌رد: باشه‌ برۆ نويژي عه‌سرو مه‌غريب بكه‌ تا نويژي عيشا نه‌بووه.  
بو رۆژي دووهم پياوه‌كه‌ سه‌فه‌ر ده‌كات، پاش گه‌يشتنى بو شويني  
مه‌به‌ست، وه‌ك جارانى پيشوو په‌يوه‌ندى به‌ خيزانه‌كه‌يه‌وه‌ ناكات!  
به‌لام ژنه‌كه‌ به‌ به‌رده‌وامى په‌يوه‌ندى ده‌كرد...

پياوه‌كه‌ وه‌لام ناداته‌وه‌!

ژنه‌كه‌، ده‌كه‌ويته‌ دوودلي و گومانه‌وه‌، چونكه‌ ئه‌مه‌ يه‌كه‌م جاره  
پياوه‌كه‌ي به‌و جوړه‌ وه‌لامى ناداته‌وه‌و په‌يوندى پڤوه‌ نه‌كردوو!  
دواي تيپه‌ربونى چه‌ند كاتژمي‌ريڪ پياوه‌كه‌ په‌يوه‌ندى ده‌كات و ژنه‌ به  
په‌رۆشه‌وه‌ وه‌لام ده‌داته‌وه‌ و ده‌لي:

- گه‌يشتويت پياوه‌كه‌؟!

پیاو : بهائی

ژن: کهی؟

پیاو : چوار کاتژمیر دهیی!

ژن: ئه ی بۆ په یوه ندت نه کرد؟

پیاو: هیلاک بوم که من خه وتم!

ژن: به دوو دهقه قسه کردن ئه وه نه هیلاک نه ده بوی!

ئه ی گویت له جهره سه کان نه بوو؟

پیاو: بهائی گویم لیوو!

ژن: که واته من گرنگ نیم لات بۆیه وه لامت نه دامه وه؟

پیاو: بیگومان گرنگی به لام دوینیش کاتی بانگ تو وه لامی خوی

گه وره نه دایه وه! ئایا خودات به لاهه گرنگ نه بوو؟

ژنه که چاوی پر بوو له فرمیسک و وتی: تو راسته ده کهی، تکایه

بمبوره.

پیاو: داوای لیبورتن له من مه که، داوای لیخوشبوون له خودای

گه وره ی بکه و ئه وه دووباره مه که ره وه

دانایه ئه وه ی کردم له په روشی و خوشه ویستیمه بۆت، من ده مه وی

له به هه شتیش به یه که وه بین.

### ئافره ت چیه؟

ئه گێرنه وه جارێکیان کۆمه لێک پیاو له مه جلسی دانایه ک دانیشتبون،

به کێک له پیاوه کان ده لئ:

- ئافرهت وهكو پيلاو وايه كهى ويستت دهتوانى بيگورى.  
پياوانى مهجسهكه ههموان پروويان وهپرگيرايه لاي داناكهو پييان  
وت:

- تو چى دهلىي قوربان دهربارهى ئهم قسهيه؟  
داناكەش به هيمنى وتى:

- بهلى راسته، ئافرهت پيلاوه بو كهسى كه خوى به پى ههژمار بكا.  
ئافرهت تاجه بوكهسى كه خوى به شا دابنى  
لهو پياوهش گهرين سهرزهنشتي مهكهن، چونكه ئهو پيتاسه  
خوى بو ئيوه كرد.

كى پروخسارى خوى به كراسهكهى من سريوه؟  
پوژيک پياويک دهيهوي گالته به هاوپيکهى خوى بکات و دهچى له  
پشتى كراسهكهى ويتهى گوي دريژيک دهکيشى، تاوهكو لهگه  
هاوپيکانى ترى بهيهكهوه گالتهى پى بکهن و پى پيکهن!  
کاتيک هاوپيکهى دهزانى كهوا ئهو برادهرهى ويتهكهى کيشاوه،  
كراسهكهى دادهنييت و دهلى:

- ئهوه كام له ئيوه پروخسارى خوى به كراسهكهى من سريوه،  
ويتهكهى لهسهر كراسهكهى دهروچوتهوه؟!

ئايا وهزارهتى داديشمان نيه؟

دەلەن جارىك يەكك لە ھاوريكانى سەرۆكى پيشووى سۇمال  
(محمد سياد) زور سووربووه لەسەر ئەوەى كە بيكات بە وەزيرى  
نەوت لە كابينەكەى خۆيدا.

دواى ئەوەى زور زور ئەو داوايه دووبارە دەكاتەو، سەرۆك  
(محمد سياد) پنى دەلى:

- قەسەم بە خوا ھاوري پنى خوشەويستم حەزەكەم بىكەم بە وەزيرى  
نەوت، بەلام خو سۇمال نەوتى نيه، ئيتىر وەزيرى نەوتى بۇ چيه؟  
ھاوريكەشى دەلى: ((جەنابى سەرۆك، ئەى وەزيرى داديشمان  
نيه؟!))

### ئايا چى بكەم؟

كەنجىك لە حەكىمىكى پرسى:

- من دوو گورگ لە ناخمدا هەن و بەردەوام شەپ دەكەن، يەككيان  
خيزەو ئەوەى تريان شەپ، ئايا چى بكەم؟  
حەكىمەكەش وەلامى داياهو و فەرمووى:  
- كاميان نان بەدى ئەويان سەردەكەوئ!

### برىخت و دادوهر

دادوهر: ناوت؟

برىخت: ئيوە خۆتان دەيزانن

دادوهر: دەيزانين ، بەلام دەبن خۆت بيلنى



بریخت: دهی ئیوه من له بهر ئه وه دادگایی ده کهن که "بیرتولت بریختم"  
ئیتربو دهی ناوه کهم بلیم؟

دادوه: ئاواش هر ده بیت ناوه کهت بلئی ، ناوت؟

بریخت: خو پیم وتن ، بریختم

دادوه: هاوسه رگیریت کردووه؟

بریخت: به لئ

دادوه: له گهل کی؟

بریخت: له گهل خانمیکدا

(پیکه نینی ئاماده بووان)

دادوه: تو دادگات به گالته جاری وهرگرتووه؟

بریخت: نه خیر وا نیه.

دادوه: ئهی بو چی ده لئیت له گهل خانمیکدا هاوسه رگیریم کردووه؟

بریخت: ئاخر چونکه هر به راستی له گهل خانمیکدا هاوسه رگیریم  
کردووه!

دادوه: جا کهست دیوه له گهل پیاویکدا هاوسه رگیری بکات؟

بریخت: به لئ

دادوه: چ کهسیک؟

بریخت: هاوسه ره کهم ، ئهو له گهل پیاویکدا هاوسه رگیری کردووه!  
(پیکه نینی ئاماده بووان).

## چەند ھاورپیت ھەيە؟

كاتىك پاشا بەناو شارددا پياسەي ئەکرد، گوئی لەگفتوگوئى  
بازرگانىك و كورەكەي بوو.

بازرگانهكه به كورەكەي دەوت:

- كورم چەند ھاورپیت ھەيە؟

- كورەكەش وتى: چل ھاورپیم ھەيە.

- بازرگانهكهش وتى: كورم من بەم تەمەنەو تەنھا ھاورپى و نيوپكم  
ھەيە،

پاشا گوئی لەم قسەيە بوو سەري سورما! لەدارو دەستەكەي پرسى  
يەكيك تيم بگەيەنیت، ھاورپى و نيوپك يەعنى چى؟

- وتیان: ئەزانين ھاورپيەك واتاي چيیە، بەلام نيو ھاورپى نازانين.

- پاشا وتى: برۆن ئەو بازرگانهم بو بانگ بكەن.

بازرگانهكهيان هيتايە كۆشك، پاشا لى پرسى: پيم بلى ھاورپى و  
نيوپك يەعنى چى؟

- بازرگانهكه وتى: قوربان ناتوانم بە قسە بۆت پروون بكەمەو.

- پاشا وتى: ئەي چۆن دەتوانیت؟

- بازرگانهكه وتى: قوربان بانگەواز بكە كە پۆژى ھەينى بازرگانهكه

(واتە من) لەسیدارە دەدریت، چونكە تاوانىكى گەورەي ئەنجام داو.

لەپۆژى دیارکراو خەلكىكى زۆر كۆبوونەو و پاشاش لەوئ

وہستابوو، ھەموویان چاوەرپی لەسیدارەدانى بازرگانهكهبوون.

پیاویك ھات و بەپاشای وت:

- گه وره من ئامادهم نيوه ئه پارهيهي همه بیده، له بهرامبر  
ئازادکردنی هاوریکه.

- پاشا وتی: گهر هه موو سامانه کهشت بدهیت نابیت، هاوریکه  
تاوانیکی گهره ئه نجام داوه.

- پیاوه که به بازرگانه کی وت: هاوریکه گویت لی بوو، هه موو  
سامانه که به خشی له پیناوت به لام پاشا رازی نه بوو، ئایا به وهفا  
بووم؟

- بازرگانه کهش وتی: به لی، ئیستا برۆ، خه می منت نه بیت.

دواتر پیاویک به راکردن هات و به پاشای وت:

- جهنابی پاشا تو دتهوئ ئه و بازرگانه له سیداره بدهی، تکایه ئه  
بیتاوانه، من تاوان باره کهم، پرووی کرده خه لکه که و وتی:

- خه لکینه بازرگانه که بیتاوانه. من ئه و کاره خراپه م کردوو، من  
شایه نی مردنم نه ک بازرگانه که.

- پاشا وتی: زۆرباشه، که واته تو له سیداره ده دهین له جیگای ئه و.

- پیاوه که وتی: به لی، له سیداره م بده، من تاوانبارم.

پاسه وانه کان په تیان کرده ملی هاورپی بازرگانه که هه تا له سیداره ی  
بدهن،

پاشا پیی وت:

- په شیمان نابیته وه؟

- پیاوه که وتی: نه خیر، با هاوریکه م بگه ریته وه ناو مال و مندالی

پاشان بازرگانه که به زهرده خنه یه که وه به پاشای وت:  
 - گورهم نیستا زانیت جیاوازی نیوان هاورپیه ک و نیو هاورپ  
 چیه؟؟ هرکه س به مال و سامانه که ی هاورپیت بوو، نهوا نیو  
 هاورپیه، هرکه سیش گیانی خوی پنبه خشیت، نهوا یه ک هاورپیه.

بۆچی نویژی به یانیان پا که؟؟

له پیاوچاکیکیان پرسى:

- بۆچی ههواى نویژی به یانیان زور پاک و خوشه؟!

- وتى: چوونکه هه ناسه ی مونا فیه کانی تیکه ل نیه!

ئه وکات شه ریش روونادات!!

که سیک به کهوانی بن تیره وه چوو بۆ شه، بهو هیوایه ی تیریک

له لای دوژمنه وه بیت و هه لیبگریته وه به کاری بهیئن!

سپیان وت: ئاخو له وانیه نه و تیره نه یه ت!

- نه ویش وتى: باشتر، نه و کات شه ریش روونادات!

حیکمه ت له دروستکردنی میش چیه؟

جاریکیان له ئیمام شافعیان پرسى: حیکمه تی خوا چی بووه له

دروستکردنی میشدا؟

شافعی وتى: تاوه کو بیده سه لاتی و لاوازی نیشانی نه و که سانه

بدات که بانگه شه ی ده سه لاتداری و به هیزی ده که ن!

## وهلامیکی جوان

قوتابیەک دهگیریتتهوه و دهلی:

- جاریکیان به مامۆستاکهم وت:

-من کتیبهکهم خویندهوه، بهلام هیچ شتیکی له یادگا و زاگیره مەدا  
نه ماوه؟

ئەویش: خورمایهکی خسته بهردهمم و پیتی وتم:  
-بیخۆ.

(دوای ئەوهی خواردم) لیتی پرسیم:

-ئایا پیتی گهوره بوویت؟

-وتم: نا.

وتی:

- بهلام ئەو خورمایه له جهسته تدا بهش بهش بووه و بووه به

گوشت و ئیسقان و ریشال و پیست و نینۆک و خانه!

ئەوسا زانیم، کاتیکی که کتیپیک دهخوینمهوه دابهش دهبی، زمانم

پاراو و بههیز دهکات، مهعریفهم زیاد دهکات، رهوشتهکانم جوان

دهکات، شیوازی نوسین و قسهکردنم بهرزدهکاتهوه، ئەگەرچی

ههستیشی پی نهکهم.

پېژ ھەر له پېژدار داوا ده کړئ

روژنیک شېلې که سېکې نارد بو لای یه کیک له دهوله مهنده کانی شار  
و داوای شتیکی دونیایی لیکرد، کابرای دهوله مهنديش پتی وت:  
- داوای پنداویستی دونیاش ھەر له و کهسه بکه که ئاخیره تی لی  
داوا ده که یت.

شېلې وه لامي بو نارد هوه و پتی وت:

- تو رهزلیت و دونیاش ھەر رهزلی، خودا به ریزه و نه و دونیاش  
به ریز، رهزلی له رهزلی داوا ده که م و ریزیش له پېژدار!  
هیچ ھوکاریک بو خوشه ویستی نیه

کچیک سه باره ت به خوشه ویستی پرسیاریکی له خوشه ویسته که ی  
کرد

- کچ: بو منت خوش نه وی؟

- کور: هیچ ھوکاریکم نییه بو خوشه ویستیت!

کچه که هزی به و قسه یه نه کرد، بویه وتی:

- نا ھوکاریکم بده ری

- کور: باشه چونکه جوان و قه شه نگیت بویه خوشم ده ویت!

کچه که زور دلی خوش بوو که به هوی جوانیه که یه وه خوشی  
ده ویت، به لام دواي ماوه یه ک کچه که تووشی نه خوشییه ک ده ویت و  
رووخساری تیک ده ویت و جوانی و قه شه نگیه که ی نامیتیت.

ئەمجارەش ھەمان پرسیاری پېشوو لە خوشەوێستەكەى دەكات و دەلى:

- ئايا ئیستاش ھەر منت خوش دەوێت؟

- كور: ئاخر تو ئیستا جوان نیت، ئايا هیچ ھۆكارێك ھەیه بۆ ئەوێ تۆم خوش بووێت؟

كچەكە دەستی كرد بە گریان...كورەكە دەستی گرت و پێى وت:

- ئیستا تیگەیشتی كە هیچ ھۆكارێكى بۆ خوشەوێستی نییه، بۆ جارێكى تر لە من مەپرسە كە بۆچی منت خوش دەوێت!

لێرە تا لای خودا چەند پێیه

لە عارفێك دەپرسن:

- لێرەوێ تا نزىكى خودا ئەندازەى چەند رێگایه؟

عارفەكە فەرموى:

- ئەندازەى تەنھا یەك پێ!

- وتیان: چۆن؟

- فەرمووى تەنھا یەك پێ بنى بەنەفسى خۆتدا، دەگەیتە نزىكى خودا.

ئیمە خودامان ھەیه

بە عومەرى موختاریان وت:

- ئیتالیا فرۆكەى ھەیه ئیمە نیمانە، ئیتر چۆن بەرنگاریان ببینەو؟

- عومەر موختار وتی :

- ئایا فروگه کانیان له سەروو عەرشی خوداوه دەفرن یان له خوار  
عەرشەوه؟

- وتیان له خوار عەرشەوه.

- ئینجا عومەر موختار وتی:

- دەسا بزائن و دلنیابن ئیمه ئەوهی سەرووی عەرشمان له گەلدايه  
و، ترسمان له وانهی خوار عەرش نیه!

من کۆری دار فروشیکم!

دوای ئەوهی بیل گیتیسی له چیشتهخانهیهک نانی خوارد، ۵ دۆلاری  
به خشی به شاگردەکه، بینی شاگردەکه سەرسامه!

- وتی: چیه بۆچی سەرسام بوویت؟

- شاگردەکه وتی: کچه کهت ماوهیهک له مەوبەر له سەر هەمان میز  
دانیشت ۵۰۰ دۆلاری دامی، کهچی تو له گەل ئەوهی که باوکی ئەوی  
و دهوله مەندترین پیاوی جیهانی تهنا ۵ دۆلارم ددهیتی؟!

بیل گیتیسی زهردەخەنەیهکی کرد و وتی:

- ئەو کچی دهوله مەندترین پیاوی جیهانه، به لام من کوری  
دارفروشیکم!

رزق و پۆزی بپاوهتهوه

بهردهوام له پارانه وه کانتدا، بلی :خودایه بهرکهت بخه ره رزق و  
رۆزیم



یه کیک له پیاو چاکه کان بهردهوام دوعایه کی دهکرد دهیوت:

- خودایه بهره کهت بخهره رزق و رۆزیم.

یه کیک له هاوړیکانی رۆژیک لئی پرسى :

- بۆچی نالئى : خودایه رزقم بده باشتړ نیه؟؟

- ئه ویش له وهلامدا وتى :

- خودا رزق و رۆزى بۆ بهندهکانى برپوهته وه، بهلام له خودا داواکارم بهره کهتى بخاته ناویه وه، چونکه بهره کهت سهربازیکه له سهربازه ونه کانى خودا، بۆ ههرکه سیك که بیهوئیت دهینیریت. ئهم بهره کهته له ناو ئاودا بیټ زۆرى دهکات، له مندالت دایټ سالى دهکات، له لهشت دایټ بهیژ و تهنروستى دهکات، له دلت دایټ بهخته وهرى دهکات، له پاره دایټ زیادى دهکات.

### دزینی ئیمان!

رۆژیک دزیک له شوینیکى قهرهبالغ دهستى کرد به گیرفانى پیاوړى و جزدانى پاره کهى دهرهینا و دزى.

کاتیک گه یشته ماله وه جزدانه کهى کرده وه، له ناو پاره کاندای کاغه زیکى تیا بوو، که له سهرى نوسرابوو: خودایه له بهر پیرۆزى ئهم دوعایه پاره کانم بپاریزه ( بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شئ فى الارض و لا فى السماء و هو السميع العليم.) پاش چهند رۆژیک دزه که جزدانه کهى کیرایه وه بۆ خاوه نه کهى.

هاورپیکانی دزه که زور لومه یان کرد له سهر ئه و کاره ی که کردی و پتیا و ت:

- ئاخر تو چون ئه و هه موو پاره یه ت له دهستی خوت دا، بوچی بو خاوه نه که ت گه رانده وه؟

- دزه که ش وتی: ئه و پیاوه ئیمانی به وه هه بوو که خوی گه وره به هوی ئه و دو عایه وه پاره که ی بو ده پاریزیت، بویه ئه گه ر ئه و پاره یه م بو نه گه راندا بایه وه، ئه و ئیمانی به خودا لاواز ده بوو، ئه و کات من ده بووم به دزی ئیمان و باوه رپه که شی، من ته نها مه به ستم دزینی مالی ئه و بوو، نه ک دزینی ئیمان و بیر و باوه ری!

### دهستی پاشا بېرن!

رۆژیک پاشایه ک له شیتیکی پرسى:

ئایه به رای تو حوکمی ئه و که سه چیه که دزی ده کات؟

- ئه وش له وه لامدا وتی:

- ئه گه ر که سه که دزی بوو بیت به پیشه ی، ئه و پتویسته دهستی بېرن، به لام ئه گه ر له برسان دزی کرد بیت، ئه و پتویسته دهستی پاشا بېرن .

ماندیللا دوو جار مامۆستاکه‌ی ده‌مکوت ده‌کات!

کاتیک نیلسۆن ماندیللا خویندکاری کۆلیژی یاسا بوو له زانکۆ مامۆستایه‌کی سپی پیست ناوی پیتەر بوو رِق و کینه‌یه‌کی زۆری به‌رامبه‌ر ماندیللا هه‌بوو .

رۆژیک مامۆستاکه‌ له چیشته‌خانه‌ی زانکۆ سه‌رقالی نان خوارن بوو ماندیللاش داوای خواردنی کردو رۆیشت له ته‌نیشت مامۆستاکه‌ی دانیشته‌، مامۆستاکه‌ی وتی:

- به‌رێز ماندیللا دیاره‌ تۆ نازانی که هه‌رگیز بالنده‌و به‌راز به‌یه‌که‌وه نان ناخۆن؟

ماندیللا سه‌یریکی کردو به‌ هیمنی وتی:

- نیگه‌ران مه‌به‌ مامۆستا من ئیستا ده‌فرم و لیت دوورده‌که‌ومه‌وه!  
مامۆستاکه‌ به‌و وه‌لامه‌ی ماندیللا زۆر توورپه‌ بوو چونکه‌ ماندیللا خۆی کرده‌ بالنده‌که‌و مامۆستاکه‌شی کرده‌ به‌راز، له‌به‌رئه‌وه‌ بریاری دا له‌ ده‌رفه‌تیکدا تۆله‌ی ئه‌و قسه‌یه‌ له‌ ماندیللا بکاته‌وه .

بۆ رۆژی دواتر مامۆستا پیتەر له‌ناو پۆلدا پرسیاریکی له‌ ماندیللا کرد و وتی:

- به‌رێز ماندیللا ئه‌گه‌ر به‌ رینگایه‌کدا رۆیشتی و له‌ پڕ سندوقیکت دۆزیه‌وه‌ له‌ناو سندوقه‌که‌ دوو کیسه‌ هه‌بوو یه‌کیان پارهی تێدابوو ئه‌وی تریان حیکمه‌ت و دانایی تۆ کامیان هه‌لده‌بژیری؟  
ماندیللا به‌بێ دوودلی وتی:

- ماموستا من کیسه پاره که هه‌لده‌بژیرم!  
ماموستا که پیکه‌نی و به گالته‌جارییه‌وه وتی:  
- به‌لام ئه‌گهر من بوومایه حیکمه‌ت و داناییم هه‌لده‌بژارد.  
ماندێلا وتی:

- هه‌موو که‌سێک ئه‌و شته هه‌لده‌بژیری که نیه‌تی، من پارهم نیه  
بۆیه پاره‌که هه‌لده‌بژیرم، دیاره تۆش داناییت نیه بۆیه ئه‌و  
هه‌لده‌بژیری (به‌مه‌ش بۆ جاری دووه‌م ماندێلا ماموستا که‌ی ده‌مکوت  
کرده‌وه).

من باسی نه‌سه‌بی خۆم بۆ کردووه!!

ئافره‌تیک به‌ هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌لی:

- تۆ می‌شکی که‌که‌ت تی‌کداوه، من پیم وتوو به‌نچینه‌ی مرۆف  
مه‌یمونه، که‌چی تۆ پیت وتوو له ئاده‌مه.  
هاوسه‌ره‌که‌ی وتی:

- کی‌شه نیه، تۆ ده‌رباره‌ی نه‌سه‌بی خۆت هه‌والته پێداوه، منیش  
حه‌قی خۆمه که ده‌رباره‌ی که‌سو کاری خۆم هه‌والی پێده‌م!

بوک و خه‌سو

مانگی په‌مه‌زان بوو، خه‌سو نانی ئیواره‌ی ئاماده‌کرد و سفره‌ی  
پازنده‌وه‌و چاوریی بانگ بوو.

(ه) خولهك مابوو بۆبانگ، بوو كه خان له قاتى سه ره وه هاته خوار وه  
وتى:

- دايه گيان يارمه تيت ناوى؟

خه سووخانش وتى: وه لا يهك ئيشم نه ماوه بىكهيت، مه گهر  
بانگدهيت!

به زمى كه ره سپى

ده گيرنه وه كه سولتاني عوسمانى و هاوسه ره كهى سهر داني  
به غدايان كرد، له لايه ن خه لكه وه پيشوازييان ليكرا، دواتر له لايه ن  
والى به غداو بهر پرس و سه رجهم چين وتويژه كان به خير هاتنيان كرا  
و ريژى زوريان لينرا.

له ماوهى مانه وه يان له به غدا رپوژيكيان خانمى هاوسه رى سولتان  
چاوى ده كه ويت به كه ريكي سپى و قه له و توند و تول، خانم زورى  
پى جوان ده بى، داواى له سولتان كرد نه و كه رهى بو به يئن ر  
بيباته وه ولاتى خويان.

سولتان: به والى به غداى وت:

- نه و كه ره مان ده وى بو هاوسه رى ئازيزم جا چ به هه ديه بيت ؟  
به فروشتن.

- والى : باشه هه ر ئيستا ده چم ده يه يئم.

والى پرسى يارى له باره ي كه ره كه كرد، زانى هى ( خه ليل ترلى ) به  
والى به خه ليلى وت:

- کەرەکه تمان به دیاری پئی بده هاوسه ری سولتان مهراقی لیداوه و  
حه زده کات له گه ل خوی بیباته وه.

به لام خه لیل به وه رازی نه بوو و وتی:  
من کهری خۆم ناده م به وان.

- والی: چۆن؟ واتا کهره که ت به دیاری پیشکه شی خانمی عوسمانی  
ناکه ی؟ باشه نرخ ی چه نده؟ داوا بکه پیت دده یین.

- خه لیل: نه خیر تایفرۆشم!

- خه لیل: شه ش ئه سپی جوانم هیه بیبه ن به خۆپایی به لام  
کهره که تان پیناده م و نایفرۆشم.

- والی: بۆ؟

- خه لیل: چونکه ئه گهر کهره که م بده م به وان و ئه وانیش بیبه نه وه بۆ  
ولاتی خۆیان، خه لکه که یان ده پرس ی ئه و کهره تان له کوی بوو، ئه و  
کهره هی کوئییه؟

- ئه وانیش ده لێن ئه وه کهری به غدا یه!

ئه وسا خه لکی ولاتی ئه وانیش ده پرسن دیاره به غدا به س کهری  
لیبووه، بۆیه به س که ریان هی ناوه

ئه وه ش بۆ سومعه ی ئیمه و به غدا ناخۆش و ناپه سه نده.

والی وه لامی خه لیلی گه یانده سولتان و ئه وانیش زۆر پیکه نین و  
خه لیلیان خه لات کرد.

## راسته شیتم به لام که ر نیم

پیاویک سه یاره که ی له به رده م نه خوشخانه یه کی دهروونی په نچر ده بیته، که تایه که ی ده کاته وه بۆ گۆرین، بورغوه کانی لی ده که ویتته مه نه وایکه وه و سه ری لی تیک ده چیت نازانیت چی بکات.

له و کاته دا که خه ریکه له داخا دلی بته قیت، نه خوشیکی دهروونی له په نچه ره ی نه خوشخانه که وه هاوار ده کات و ده لیت:

- له هه رسی تایه که ی تر یه کی بروغویه کیان لی بکه ره وه و تایه سپیره که ی پی ببه سته، تا ده گه یته په نچه رچییه ک!

پیاوه که به سه ر سورمانه وه له نه خوشه که ی پرسى:

- باشه خو تو شیتیت، چۆن ئه وه ت زانی؟

نه خوشه که ده لیت: کاکه گیان راسته من شیتم، به لام خو که ر نیم.

دواتریش به هۆی دوو که سی که ری وه ک تویه من شیت بوومه.

## بیشکچی و زمانى تورکی

نوسه ری گه وره ی تورک و دۆستی گه لی کورد اسماعیل بیشکچی ده لی:

- له یه کیک له مزگه وته کانی تورکیا مه لایه ک له ووتاری هه ینى به دهنگی به رز ده یوت:

- "وه لاهى هه رکه سیک زمانى تورکی نه زانی چاوی به به هه شت ناکه وئ"

- ناوبراو دەلئ پياوئكى زۆر پيريش لەو لاوه زۆر بەكول دەگريا!

منيش پويشتمه لاي و ليم پرسى:

- تو بۆ دەگريهئى تو تورك نيت؟

ئەويش وتى بەلئ.

- وتم دە كهوايه بۆچى دەگريهئىت؟

پياوه پيرهكه به دەم گريانه وتى:

- "بۆخوم ناگريهئم، بۆ پيغەمبەر گيان دەگريهئم چونكه ئەو توركى نەزانيوه!"

### تو له حق لاتداوه!

زانايەك چوہ لای پادشايەكى ستمكار و پيى وت:

- تو له حق لات داوه، پادشا زۆر تورپه بوو، بريارى دا ئەم زانايە

بخاتە بەنديخانەو، پاش بەسەر بردنى حەوت سال له بەنديخانە،

پوژيک پادشا بيري له قسەکانى ئەو زانايە کردەوہ و فەرمانى کرد

كه زاناکە بهيئنه بەردەمى.

کاتیک زاناکەيان هينا پادشا لئى پرسى:

-تو تورپه بونيکى خراپ منت تورپه کرد کاتيک بهو شيويه قسەت

کرد .

- زاناکە: من دکتورم لەهەر کوي بيت ئاموزگارى خۆم پيشکەشى

نەخۆشەکانم دەکەم.

- پادشا: کى پيى وتى ئاموزگارى من بکەئى؟



- زاناكه: كئ پئى وتى بچيته سهر كورسى دهسه لات؟

- پادشا: ئه ميرى ولات.

زانا: منيش خواى بهنده كان.

- پادشا: ده زانى ئه وهى له فهرمانى من ده رچئ به هيلاك ده چئ؟

- زاناكه: ئهئى تو ده زانى ئه وهى له سنورى خودا ده رچئ ده خريت.

دۆزهخ!

پادشا: بوچى زاناكانى تر ئه وه نالين كه تو ده يلىئى؟

- زاناكه: چونكه ئه وان ده ترسن له كهوت سالى زيندانى.

من يوسف (عليه السلام) پيشهنگمه، رازى بوونى پهروهردگار

هه لده بژيرم به سهر هه ره شه و سزاي تو.

پادشا: دلى نه رم بوو پئى وت:

- تو چيت ده وئ داواى بكه.

- زاناكه: من پيرم كه نجيم بو بگه رينه وه.

- پادشا: ناتوانم.

- زاناكه: رزگارم كه له مردن.

- پادشا: ئه وه كارى من نيه.

- زاناكه: به لام من له بهر ده رگاي كه سيكم كه ده توانئ هه موو ئه وان

ئه نجام بدات.

- پادشا: وتم نابئ برؤى هه تا شتيك داوا نه كهئى.

زاناکه ئاورپکی دایه وه و وهک ئه وهی پادشا دروستکراویکی لاواز  
بیئت و پیی وت:

- داوا له خوا نه کهم داوا له بهندهیهکی وهک تو بکهه؟

- پادشا: ئه وهی تو دهیکه ی نه زانیه.

- زاناکه: لیم تورپه بووی چونکه وام پی وتی؟ دهسا بزانه منیش  
دهترسم خودا لیم تورپه بیئت و بفهرموئ: من هه بووم و تو چویت  
داوات له بهندهیهکی لاوازی من کرد.

- پادشا: نه جولئی هه تا داوای شتیکم لینه کهیت نابی برۆیت.

- زاناکه: باشه سی کیسه ئاردم بو هه لگره و له سه ر پشتت بیهیته  
بو ماله که ی ئیمه.

- پادشا: ئه گهر ده توانی خۆت ئه وه بکه.

- زاناکه: تویهک که ناتوانی سی کیسه ئارد له سه ر پشتت هه لگری،  
چۆن ده بیته گه وره ی خه لک و بهرپرسیاریتیان ده خه یته سه رشانت؟  
پادشا له ئاست قسه کانی ئه و زانیه داما و هیچی بو وتن نه مایه وه.

### گفتوگۆی نیوان دایک و کچیک!!

- دایک: کچم ههسته خۆت ئاماده بکه و نان بخۆ وا کاتی  
قوتابخانهیه.

- کچ: باشه دایکه گیان، به لام دایکه تو بو نوێژی به یانی هه ستایت؟

- دایک: به لئ کچی خۆم هه ستام بوچی ده پرسیت؟

- کچ: دایکه گیان ئه ی بو منت خه بهر نه کرده وه؟

- دایک: ئاخړ کچم تو تاکیکردنه وهت هه یه، وتم با تیر خه و بیت،  
دواتریش ئاوی گهرمان نه بوو، وتم گوناخه با هه لی نه ستینم،  
ناتوانی به و ئاوه سارده دهستتویژ بگریت.

- کچ: باشه دایکه.

- دایک: کچم ئیستا برؤ بو قوتابخانه و ئاگادار به، به لیت دابوو که  
نمره ی ته و او بهینی و یه که می پؤل بیت.

- کچ: باشه دایکه وا من ده پؤم.

- کچ: دایکه گیان السلام علیکم، من هاتمه وه.

- دایک: علیکم السلام ورحمة الله وبرکاته، کچم به خیر بیته وه، ده ی  
با بزائم چؤن بوویت له تاکیکردنه وه که تدا؟

- کچ: دایکه سفرم هینا!

- دایک: چی؟! ئاخړ چؤن؟ چؤن سفرت هینا مه گهر تو هه موو  
وانه که ت به باشی نه خویندیوو؟

- کچ: به لی دایکه گیان، ده مزانی به لام خؤم وه لام نه دایه وه و  
کاغه زه که م به سپی دایه دهستی مامؤستا!

- دایک: رؤله تو شیت بویت بو وات کرد مه گهر به لیت نه دابوو پیم  
که نمره ی ته و او بهینی؟ ده زانی به و کاره ی کردت له خویندن دوا  
ده که ویت و سالیکت ده فیه وتی؟

- کچ: دایکه گیان من هیچ شیت نه بووم و بگره زوریش باشم، به لام  
ته نها نه وه م کرد که تو له گهل منتدا کرد!

- دایک: کچم بلئی من چیم کردوه تا تو ئه وه بکهیت تو من شیت  
ئه کهیت؟؟

- کچ: بهلئی دایکه من تهنه کاریکم ئه نجامدا که تو پیشتر له گهل  
منتدا ئه نجامدا، دایکه گیان پیش هه موو شتیک خودای گه وره  
ده فهرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ  
عَلَيْهَا مَلَكُوتٌ غَلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [التحریم:  
٦] واته: ((ئهی ئه و کاسانه ی که باوه پتان هیناوه خوتان و  
که سوکارتان بیاریزن له ئاگریک که سووته مه نیه که ی خه لکی و  
به رده، سه رپه رشتیاری ئه و دۆزه خ و ئاگره، جوړه فریشته یه کن که  
زور دلره ق و توندو تیژن، نافه رمانی خوا ناکه ن له هیچ شتیکدا که  
فه رمانیان پی بدات و هه رچی فه رمانیکیان پی بدریت ئه نجامی  
ده دن)).

به لام تو منت نه پاراست، ئه وه تا تو منت خه بهر نه کرده وه بو نوژی  
به یانی، به وه ش دیدارم له گهل الله له ده ست دا!  
تو خه مت بوو به ئاوی سارد ده ستنوژ بگرم به لام بیرت چوو که  
ئه و به زه یی هاتنه وه ت به مندا ره نگه به ره و گه رمی دۆزه خمم ببات!  
تو خه مت بوو که من به راستی وه لامی پرسیاره کانم بده مه وه و  
به و شیوه یه ش بیمه یه که می خویندنکا که م، به لام تو بیرت  
نه هینامه وه که بیمه بهنده یه ک که خوا لیم رازی بیت و بیمه  
خوشه ویستی الله!

تو ئهو ئامانهت نه پاراست كه پروهردگار له لای تو ی داناوه، من  
به لایم نه شكاند، به لكو تو خيانهت له و ئامانهت كرد!

تو نيگه رانی ئه وهی كه من پلهی به رزی دنیا به دهست بهیتم، به لام  
من نامه وی پلهیهك به دهست بیتم كه به هویه وه دیداری الله له دهست  
بدهم!

به رزی و شكویه کی دونیایم ناوی كه رهزامهندی پروهردگاری  
تیدا نه بی!

به لای دایكه گیان، من نامه وی دل تهنگ بیت به قسه کانم، به لكو ته نها  
ویستم بیرت بخمه وه كه نيگه رانیت بو دنیای من وات لینه کات  
به ره و ئاگری دۆزه خم به ریت و قیامه تم فه راموش بکهیت!

دایكه گیان باش بزانه من پیویستم به خواردنی خوش و جل و  
پوشاکی گهرم نیه، به ئه ندازه ی ئه وه نيگه ران بیت بو دواپۆژ و  
قیامه تم!

دایكه گیان بمبوره بو ئه وه ی هه لسوکه وتیکی نه شیاو، یان قسه یه کی  
نه شیاوم کردییت، به لام ویستم ئاگادارت بکه مه وه له  
به رپرسیاریه تیه ی كه له سه رته، له بهر دنیا م قیامه تم پی مه فه وتینه  
تکایه

- دایک : کچم به راستی به وکاره ی کردت به ئاگات هینامه وه و  
بیرت خسته مه وه كه ده بی چی بکه م و چون بم له پروهرد ده کردنتدا،  
خوا ی گه وره تو م لینه ستینی و بتپاریزی.

بمبوره رۆلەكەم دۇنيابە ئەوہى كىردىم بەويستى خودا دووبارە  
نابىتەوہ، خۆشم دەويى كچى خۆم

- كچ : دايكە تۆ من ببورە منىش خۆشم دەويى بۆيە ويستم  
ئاگادارت بكمەوہ، دايكە گيان بەلین بىت لە تاقىكردنەوہى داھاتودا  
باشترىن نمرە بەيىنم و دلتى پى خۆشبكەم.

ئايا ئافرەت دەتوانى پياو بكات بە مليۇنىر؟

لە (كىفن ھارت)يان پرسى:

- ئايا ئافرەت دەتوانى پياو بكات بە مليۇنىر؟

- وتى: بەلى، ئەگەر پياوہكە خۆى بليۇنىر بىت!

شەيتان چ كارى بە مالى ويړانە!

بە ئيبىن و عەبباسيان فەرموو:

- جوولەكە دەلین: ئيمە لە نويژدا وەسوہسەمان نيە.

لە وەلامدا فەرمووى: شەيتان چ كارى بە مالى ويړانەيە؟!

خودا زۆر لەوہ دادپەرورەترە!

رۆژىك سولتانىكى زالم وتار بۆ خەلكەكەى دەدات و دەليت:

- ئەى خەلكينە، ئاگاتان ليىە لەوہتەى من بوومەتە فەرمان پەواتان

و حوكمى ئيوہ دەكەم تووشى تاعون نەبوون!

کابرایه کی دهشته کی خوی بوناگیری و له ناو خه لکه که هه لده ستیت و ده لیت:

- خوای گه وره زور له وه به ره حم و دادپه روه رتره که له یه کاتدا دوو تا عونمان بو بنیریت.

دایک زه هایمهری هه یه!

دایکی توشی زه هایمهر بوو بوو!

پتی وت:

- دایه نه خوشیه کت هه یه، پیویسته بته م بو خانهی به سالانچوان!

- دایک: چ نه خوشیه ک؟

- وتی: زه هایمهر!

- دایک: زه هایمهر چیه؟

- کور: واتا توشی بیرچوونه وه بویت، تو هه موو شتیکت له بیرده چیتته وه!

- دایک: هه روه ک نه خوشیه ی که خوت هه ته؟!

کور: چون؟

- دایک: هه روه ک نه وه ی که له بیرت کردووه، که به چ زه حمه تنک

گه وره م کردووی! چهنده نازارم کیشاوه تا پیگه یشتی و گه وره بوویت!

بالام چه میه وه تا تو بالا بکهیت و ریک بوهستی!

- کوربه که له بیرکردنه و هدا پوچوو... که پرایه وه و به دایکی وت:  
- دایکه گیان بمبووره!

- دایک: پوچی؟

- کور: له بهرامبهر ئه و کاره نه شیاوهی که ویستم بهرامبهرت  
ئه نجامی بدهم!

- دایک: کوا تو چیت کردووه؟ من هیچم بیرنایهت!

شهید واتای چیه؟

له کاتی دادگایی کردنی سهید قوتبدا، یه کییک له ئه فسه ره کان هات بو  
لای سهید و پیی وت:

- سهید وشه ی شهید واتای چیه؟

سهیدیش وه لامی دایه وه و وتی:

- شهید ئه و که سهی که شایهتی داوه، که شه ریعه تی ئیسلام  
به نرختره له ژیا نی.

هر له دوا ی دادگایی کردنه که ی

یه کییک له هاوه لانی چوو له لای و لومه ی سهیدی کرد و پیی وت:

- باشه تو بو هینده له دادگایی کردنه که راشکاو بوویت؟

سهید وتی:

- چونکه له عه قیده دا درو کردن نییه!

دواتر که برپاری له سیداره دانی بو دهرچوو

شیخکیان له ئه زه ره وه هینابوو تا وه کو ته لقینی هه ردوو شه هاده که

به سهید بکات، شیخه که وتی:



- ئەي سەيد ھەردوو شەھادەتەم لەگەڵ بلیو!

سەیدیش قسەکانی پێبەری و وتی:

- من وا لە سەر (لا إله إلا الله) لە سیدارە دەدریم، تۆش پارە بە (لا إله إلا الله) پەیدا دەکەیت.

پاشان سەید پێ دەکەنی و دەلی: أشهد أن لا إله إلا الله، و أشهد أن محمدا رسول الله.

ئایا لە قورئاندا باسی کەچەل کراوە؟

کۆمەڵە موسلمانیک لە کۆری شیخیک دانیشتبوون.

شیخەکە باسی گەورەیی قورئانی دەکرد و دەیفەرموو:

لە قورئانی پیرۆزدا خودای گەورە باسی لە ھەموو شتیک کردووە، جا چ بە راستەوخۆ بیّت، چ بە ئاماژە.

کەسیکیش کە بەمەبەستی گومان خستە دلی ئەو موسلمانانە ھاتبوو کۆرەکە و لە کاتی پرسیارکردن دەرفەتی پرسیاری پێ دەدریّت.

ئەویش بۆ ئەوەی موسلمانان لەبەرامبەر قسەکانی شیخەکە بخاتە گومان و شوبھەو دەلیّت:

- باشە ئەي شیخ، خۆت دەبینی من کەچەلم و ھیچ قژم بەسەرەو نیه، تۆش دەلیی کە قورئان باسی ھەموو شتیک تیدا کراوە، ئایا قورئان باسی ئەو کەچەلیەي منیشی کردووە؟

موسلمانه‌کان هه‌موویان واقیان و پماو و سهیری ده‌می شیخیان کردبوو، ئاخو وه‌لامی شیخ چی ده‌بی:

شیخه‌که زۆر به‌هیمنی و بی ئه‌وه‌ی خۆی تیک بدات وتی:

به‌لێ باسی کردوو: به‌لگه‌ش خودای گه‌وره ده‌فه‌رمووی: ﴿وَالْبَلَدُ

الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا...﴾ [الأعراف:

٥٨] واته: ((ولاتی به‌پیت و چاک و ئاوه‌دان، دارو دره‌خت و

پوه‌کی تیدا ده‌پویت به‌فه‌رمانی په‌روه‌ردگاری، ئه‌وه‌شی که زۆنگ

و پیس و بی که‌لک بی‌ت، شتی بی سوود و بی فه‌ر نه‌بی‌ت، هیچی لی

پیدا

نابیت...)).

پیاوه که‌چه‌له‌که سور هه‌لگه‌را و له شوینی خۆی دانیشه‌وه.

### داوای لی‌بوردن بکه!

- کوپ: باوک ده‌مه‌ویت هاوسه‌رگیری بکه‌م.

- باوک: داوای لی‌بوردن بکه.

- کوپ: بوچی؟

- باوک: سه‌ره‌تا داوای لی‌بوردن بکه.

- کوپ: ئاخو له‌به‌رامبه‌ر چی داوای لی‌بوردن بکه‌م؟

- باوک: ئه‌بی‌ت داوای لی‌بوردن بکه‌یت.

- کوپ: یه‌ک هو‌کارم پی پیتی تا داوای لی‌بوردن بکه‌م!

- باوک: نابیت سه‌ره‌تا داوای لی‌بوردن بکه.

- کوپ: باشه باوکه داوای لیبوردن دهکهم.

- باوک: کوپی خۆم راهینانه کهت تهواو بوو، ئیستا ئامادهیت بۆ چوونه ناو ژيانی هاوسهرگیریهوه، داوای ئهوهی که توانیت بهی هیچ هۆکاریک داوای لیبوردن بکهیت.

### وهلامی کهسیک بۆ وهسفی هاوپیکی

دوو هاوړی که زۆر یه کترین خوشدهویست، یه کیکیان بهوهی تریان دهلیت:

- قهسهه بهخوا هاوړیکهم، تو بۆمن وهک جوانترین باغی دنیا وایت، به بینیت دلخۆش و کامهران دههم.

ئهوهی تریشیان وهلامی دهدهاتهوه و دهلیت:

- بیگومان تۆش ئهو پرووباره سازگارهی که بهردهوام ئاودیرم دهکیت، بهبی تو نه جوانیم ههیه، نه ژیان.

### نیوهی بخوات و نیوهکهی تریش فرییدات!

به پیشهوا شافیعیان وت:

- ژنیک سیویکی لهدهست دابووه، هاوسهرهکهی پی و توه:

- ته لاقت بکهوی ئهگهر بیخۆیت، ئهگهر فریشی بدهیت، ئایا ئه و ژا چی بکات باشه؟

پیشهواش ههر زۆر به ئاسانی وهلامی دانهوه و وتی:

- با نیوهی بخوات، نیوهکهی تریش فری بدات.

### خۆزگه رۆژمیر بویتایه

پیاویک هه‌بوو به‌رده‌وام خه‌ریکی خویندنه‌وه بوو، ژنه‌که‌شی -  
که‌زۆر دهم شر بوو- به‌و کاره‌ی زۆر په‌ست بووبوو، رۆژیکیان به  
توانجه‌وه وتی:

- خۆزگه منیش کتیب بومایه، هه‌ر نا که‌میک سه‌یرت ده‌کردم و  
گرنگیت پی ده‌دام.

پیاوه‌که‌ش که‌ زۆر لێی بیزار بووبوو، وه‌لامی دایه‌وه و وتی:  
ناوه‌لا خۆزگه رۆژمیر (تقویم) ده‌بویت، تاوه‌کو هه‌موو سه‌ره‌تای  
سالیک گۆردرا‌بایت.

### کومه‌یت و فه‌رزه‌ده‌ق

جاریکیان کومه‌یت - که‌ لاویکی تازه پیگه‌یشتووبوو- به‌لای  
فه‌رزه‌ده‌قدا تیپه‌رده‌بیّت له‌ کاتی‌کدا که‌ سه‌رقالی شیعر وتنه،  
کومه‌یتیش سه‌رسامی خۆی بۆ شیعره‌کانی فه‌رزه‌ده‌ق ده‌رده‌بڕی،  
فه‌رزه‌ده‌قیش به‌ کومه‌یت ده‌لی:

- ئاره‌زووت ده‌کرد من باوکت بومایه؟

کومه‌یتیش ده‌لی:

- بۆ باوک نه‌خیر، چونکه‌ باوکم زۆر باش و چاکه، به‌لام خۆزگه  
دایکم بایت.

فه‌رزه‌ده‌ق ده‌لی: هه‌رگیز وه‌لامی له‌و شیوه‌یه‌م نه‌دراوه‌ته‌وه.

ئەي كى خستىه بیره وه؟

پیاویك به ژنه كهی دهلیت:

- مه كرى ئیوه یوسف پیغه مبهرى خسته زیندانه وه!

ژنه كهش وه لامى دایه وه و وتی:

- ئەي كى خستىه زیندانه وه؟

پیاوه كه بى دهنگ بوو و قسهی پى نه ما.

### عبدالملك و بوسهینه

جاریکیان عبدالملك به بوسهینهی مه عشوقى جه میل دهلیت:

- قه سه م به خوا ئەي بوسهینه، شتیك له تودا نابینم سه رنج راکیش

بیّت، نازانم جه میل عاشقى کویت بووه؟

بوسهینهش وه لامى ده داته وه و دهلی:

- ئەي ئەمیری باوهرداران جه میل به دوو چاو سه یرم دهکات، که

ئهو چاوانه به سه رى تووه نین، برو چاوهکانی جه میل بهیته و

سه یری منیان پى بکه، ئەوسا ده بینى که چهند جوانم.

### له سه رچی براکه مت دهستگیر کردووه؟

جاریکیان هیندی کچی موهه لله ب ده چیه لای یه کیك له خهلیفهکانی

به نی ئومهیه و پى دهلیت:

- ئەي خهلیفه، له سه رچی براکهی منت دهستگیر کردووه؟

خەلىفەش دەلى:

- دەترسىم لەوەى كە تەفرەقە و دووبەرەكى بخاتە نىو  
موسلمانانەو.

- هیندیش پى دەلى: ئايا سزادان دواى تاوانە، يان پىش تاوان؟  
خەلىفە قسەى پى نامىنى، فەرمان دەكات براكەى ئازاد بكەن.

لە بى كارى مەيه بۆ لای من

جاريكيان كاربەدەستىك بە ئەبو عەينای وت:

- ئەى ئەبو عەينا بەخوا زۆر سەرقالم، ھەر بى كارىم دىم بۆلات.

ئەبو عەيناش وەلامى دەداتەو و دەلى:

- قوربان، لە بى كاريان مەيه بۆ لای من، ئەگەر لات گرىگم كاتىكى  
خۆتم بۆ تەرخان بكە.

نەخىر تەنها پۆرتت شكاو!

لەبەرنامەيهكى تەلەفزیونی لە مانگی رەمەزان، گەنجىك پەيوەندى بە

مامۆستايەكى ئايىنيەو دەكات و دەلىت:

- مامۆستا گيان پرسىاريكى شەرعىم ھەيه، مامۆستا ئەمرۆ لە بازار

خۆم بۆ نەگىرا و ژمارەى تەلەفونەكەم خستە بەردەمى كچىكەو،

ئايا بەو كارە پۆژوكم شكاو؟

مامۆستاش خىرا وەلامى دەداتەو و دەلى:

- نەخىر تەنها پۆرتت شكاو.

## گفتوگۆی باوەرداریک و بی باوەردیک

ئەم گفتوگۆیە خوارەوه لە نێوان باوەرداریک و بی باوەردیک  
پوویدا:

- بی باوەرد: تۆ باوەردت بە ھەبوونی (الله) ھەیە؟

- باوەردار: بەڵێ، بێگومان.

- بی باوەرد: ئایا بینیت؟

- باوەردار: نەخێر.

- بی باوەرد: گویستی بوویت؟

- باوەردار: نەخێر.

- بی باوەرد: بۆنت کردوو، دەستت لێداوە؟

- باوەردار: بێگومان نەخێر.

- بی باوەرد: ئەی چۆن باوەرد بە ھەبوونی دەکەیت؟

- باوەردار: تۆ عەقڵت ھەیە؟

- بی باوەرد: بەڵێ، بێگومان.

- باوەردار: بینیت؟

- بی باوەرد: نەخێر.

- باوەردار: گویستی بوویت؟

- بی باوەرد: نەخێر.

- باوەردار: بۆنت کردوو، دەستت لێداوە؟

- بی باوەرد: بێگومان نەخێر.

- باوه پدار: كه واته تو عه قلت نيه، ببوره من قسه له گهل شيت و بئ  
عه قلىكدا ناكهم.

### موسلمان و مولحيدىك

مولحيدىك به موسلمانىك ده لىت:

- باشه ئىوه به لگه تان چيه له سه ر ئه وهى كه خوداى ئىوه باشتري  
پرزق و پوزى ده ره؟

موسلمان ه كه ش زور به هيمنى وتى:

- چونكه ئه گه ر كه سىكى وهك تو هاوبه شيشى بو برباربات، ئه وا  
ئه و پرزقى نابريت و رهنگه زياتر له پيشوو تريشى پييه خشى.

### منيش وهك تو نه خوئنده وارم

ئه نىشتاين هيچ كاتىك به بئ چاويلكه كهى نه ده چوو بو هيچ شويئى،  
پوژىكيان ده چيئه چيشتخانه يهك، به لام چاويلكه كهى بيرده چئ،  
كاتىك گارسون لىستى خوارد ه مه نيه كان ده خاته به رده مى تا  
خواردنىك ده ست نيشان بكات، ئه نىشتاين ده لئ:

- ئه گه ر ئه زيه ت نيه خوارد ه مه نيه كانم بو بخويته وه.

گارسونيش نازانى ئه وه ئه نىشتاينى زانايه و له به ر بئ چاويلكه يى  
شتى بئ ناخويندر يته وه، وا ده زانى نه خوئنده واره، بويه ده لىت:  
- ببوره مامه، منيش وهك تو نه خوئنده وارم.



## داربرېک و په‌زلیک

ده‌گیرنه‌وه جاري‌کیان که‌سیکی په‌زلی داربرېک به‌کړی ده‌گړی،  
تاوه‌کو ئه‌و دارانه‌ی بؤ پارچه‌پارچه بکات و ئاماده‌ی بکات بؤ  
زستان.

هه‌ردووکیان له‌سهر بره‌ پارهی‌هک رېککه‌وتن، به‌لام دواتر کابرای  
په‌زلی و خاوه‌ن مال که‌وته ناو خه‌یالات و بیرکړدنه‌وه له‌و بره  
پاره‌یه‌ی که‌ ده‌یدات به‌و داربره‌، بری پاره‌که‌ی پی زوربوو، بویه  
برپاریدا که‌ خوی بکاته هاوبه‌شی پاره‌که‌، تاوه‌کو به‌شیک له  
پاره‌که‌ی بؤ بگه‌رېته‌وه.

بیرۆکه‌که‌شی به‌و شیوه‌یه‌ بوو، چووه‌ لای داربره‌که‌ دانېشت، هر  
چهند ئه‌و بیور و ته‌ورداسه‌که‌ی به‌رزبکربایه‌وه ئه‌ویش هاواری  
ده‌کرد و ده‌یوت:

- ئه‌ک ده‌سته‌کانت خوښ، ئه‌ک سه‌لامه‌ت بی.

کاتیک داربره‌که‌ کاره‌که‌ی ته‌واو کرد، داوای کرېکه‌ی کرد.  
به‌لام کابرای په‌زلی نیوه‌ی ئه‌و بره‌ی دایه‌ که‌ له‌سهری  
رېککه‌وتبوون، داربره‌که‌ش پرسپاری کرد و وتی:

- به‌رېزم، ئیمه‌ له‌سهر زیاتر رېککه‌وتبوین، بؤ تو ئه‌وه‌نده‌ پاره‌م  
ده‌ده‌یت؟

- کابرای په‌زلی: ئه‌ی منیش هاوکاریم نه‌ده‌کردی و له‌سهر  
کاره‌که‌ت هانم نه‌ده‌دایت، بویه نیوهم بوخوم دانا!

دوای مشتومریکی زور چوونه لای دادوهر و به سه رهاته که یان بو  
گیرایه وه، حاکمیش وتی:

- هر دووکتان پاره کان بدهنه دهستی من، دواتر حاکم به  
داربره که ی وت:

- دهستت بکهره وه، ئه ویش دهستی کرده وه و تاک تاک دیناره کانی  
دهخته دهستی کابرای داربر، تا هه موو دیناره کانی خسته دهستی.  
کابرای رهزیل تورپه بوو و وتی:

- ئه ی کوا مافی من جه نابی دادوهر؟

- دادوهر: کاتیک پاره کانم خسته دهستی داربره که گوئیستی دهنگی  
دیناره کان ده بویت؟

- کابرای رهزیل: به لئی.

- دادوهر: ئی ئه وه مافی توپه، پاداشتی دهنگ، هر دهنگه.

### کامه یان قورستن؟

جاریکیان پیشه وا "شه وکانی" له ناو نویژدا عه مامه که ی ده که ویت و  
ئه ویش هه لیده گریته وه و ده یخاته وه سه ره سه ری.  
هه ندیک زانای زهیدیش ده لئین:

- چونکه عه مامه که ی قورسه بوپه که وتوو، به مهش نویژه که ی به  
تاله.

پیشه وا شوکانیش له وه لامیاندا ده لیت:

- بۇ ەمامە قورسترە يان ئومامە؟ (مەبەستى پى كچى زەينەبى  
كچى پىغەمبەرى خودايە (ﷺ)، كە زۇرجاران لە كاتى نوڭز چۇنە  
سەر پىشتى پىغەمبەرى خودا (ﷺ)).

زانا زەيدىيەكان هېچ قسەيەكيان بۇ نەمايەوہ.

ئەوہ لەخۆت بپرسە

كەسېك ويستى گالتە بە پىرەپياويك بكات و سوكاپەتى پىيكات، پى  
وت:

- ئەرى راستە كەر لە سالىكدا تەنھا يەك رۆژ گەرم دەبىتەوہ؟

پىرە پياوہكەش وەلامى دايەوہ و وتى:

- ئەوہ لە خۆت بپرسە، من كەرنىم.

خۆنەويستى چىيە؟

لە دانايەكيان پرسى:

- خۆنەويستى چىيە؟

وەلامى دانەوہ و وتى:

- سەيرى دايكتان بكەن، لە واتاي خۆنەويستى تىدەگەن.

بۆچی خۇدای گەورە دەستبەجى ۋەلامى دوعاكان ناداتەۋە؟  
لە شىخ دكتور زاكىر نايكيان پرسى:

- بۆچی خۇدای گەورە دەستبەجى ۋەلامى دوعاى بەندەكانى  
ناداتەۋە؟

شىخ زاكىرىش وتى:

- ئەگەر تۆ گلەيى ئەۋە دەكەيت كە بۆچی خۇدای گەورە راستەوخۇ  
ۋەلامى دوعاكانت ناداتەۋە، ئەۋا پىۋىستە سوپاسى خۇداش بىكەيت  
كە دەستبەجى لەسەر تاۋانەكان سزات نادات.

بە ئەندازەى زانستى خۇم بەرزبومەتەۋە!

مامۇستايەكى ئايىنى لەسەر مېنبەر ۋەستابوو و ئامۇژگارى  
خەلكەكەى دەکرد، يەككىك لە ئامادەبوۋانىش ھەستايەۋە و  
پرسىياريكى ئاراستەى مامۇستاكە کرد، مامۇستاكەش وتى: نازانم.

كابرا بە لە خۇبايى بونىكەۋە وتى:

- ئەى كە ۋەلامى پرسىياري لەو جۆرە نازانى بۇ چۈيتە سەر  
مېنبەر؟

مامۇستاكەش پىى وت:

- من بە ئەندازەى زانستى خۇم بەرزبومەتەۋە، ئەگەر ھاتباو بە  
ئەندازەى نەزانىم بەرزبومەۋە، ئەۋا ئىستا دەيان كىلۇ مەتر لە  
ئاستى زەۋى بەرزبومەۋە.

## كامه يان ئىخلاسى زياتر بىت

به زانايه كيان وت:

- ئه گهر پياوينك له نويژى فهرز سوژده كهى دريژ بكات وه، يه كيكي  
تريش له نويژى قونوت، كامه يان باشتره؟  
- فهرموو: كامه يان ئىخلاصى زياتر بىت.

وتم با كهس و كارى ئاگادار بكه مه وه

له يه كييك له ولاته ئه وروپيه كان، به يانيه كي زوو گهنجيكي موسلمان  
به ره و مزگه وت ده روات، كاتييك نزيكي مزگه وت ده بى ده بينى  
سه گييك له نزيك مزگه وته كه توپيوه، ئه ويش په يوه ندى ده كات به  
فهرمانگه ي شاره وانى، تاوه كو بين له وى لايبدهن.

فهرمانبه رى ئيشكگر په يوه نديه كه وه لام ده داته وه، گهنجه كهش ده لى:  
- به ريزم سه گييك له فلانه شوين توپيوه، وتم با ئاگادارتان  
بكه مه وه، تاوه كو بين و لايبدهن، تاوه كو بوگهن نه بووه.

كابرآي ئيشكگرش كاتى ده زانى ئه و كه سه ي كه په يوه نديه كه ي  
كردوو موسلمان ده يه وى گالته ي پى بكات و ده لى:

- باشه ئاسانه، خو ئيوه له و كاره زور شاره زان، ده بيهن بو  
مزگه وته كه تان و جوان بيشون و پاشان به ئادابى خوتان بينيژن و  
بيشارنه وه.

گه‌نجه موسلمانه‌کەش کاتی دەرانی ئەو پیاوێ توانج لە ئایینه‌کە‌ی  
دەدات و ڕیزی خۆی ناگرێ، وەلامی دەداتە‌وه و دەلی:

- تۆ راست دەکەیت، بەلام ویستم پیش ئەوێ بینیزین خزم و  
کەس وکارەکە‌ی ئاگادار بکە‌مه‌وه!

کابرا تو‌په‌ ده‌بی و ته‌له‌فونه‌کە‌ی داده‌خاته‌وه.

ته‌نها به‌ گۆڕینی حەرفیک خەلیفە‌ی ڕازی کرد

دەگیرنه‌وه، کە یه‌کیک له‌ خەلیفە‌کان کە‌نیزه‌کیکی ده‌بی ناوی  
(خالصه‌)یه، (خالصه‌) به‌رچاو و جوان نیه، بەلام خەلیفە زۆری  
خۆشده‌ویست و ڕیزی زۆری لێ‌ده‌گرت، جاریکیان ملوانکە‌یه‌کی  
گرانبه‌های به‌ دیاری پی ده‌به‌خشیت، هه‌والی به‌خشینی ئەو  
ملوانکە‌یه له‌ دەرە‌وه‌ی کۆشک بلاوده‌بیته‌وه.

پۆژیکیان شاعیریک دیتە کۆشکی خەلیفە و به‌ چەند شیعریکی  
جوان ستایشی خەلیفە ده‌کات، دوا‌ی ئەوێ کە له‌ شیعەرە‌کانی ته‌واو  
ده‌بیته، چاوی له‌وه‌یه کە خەلیفە دیارییه‌کی باشی پێ‌به‌خشی  
له‌به‌رامبەر ستایشه‌ جوانه‌کانی، بەلام خەلیفە هیچی پی نادات و  
شاعیره‌کەش به‌ تو‌په‌یی له‌ کۆشک ده‌چیتە دەرە‌وه، هه‌ر کە ده‌چیتە  
دەرە‌وه، ده‌چیتە ناوبازار و ئەم به‌یتە شیعەرە له‌سه‌ر خەلیفە ده‌لێت:

لقد ضاع شعري علی بابکم

کما ضاع عقْد علی خالصة

واته: به پراستی شیعره کانم له بهردهم ده رگای ئیوه به فیروچوون  
ههروهک چۆن به خشینى ملوانکه یهک به خالصه به فیروچوون.  
دوای ئه وه دهنگ و باس دهگاته وه لای خهلیفه، خهلیفهش بانگهێشتی  
شاعیره که دهکات و پئی دهلی:

- بۆچی شیعرى له و جوړه له سهر من دهلی؟  
ئایا پراسته تو وتووته:

لقد ضاع شعري على بابکم  
كما ضاع عقد على خالصة

شاعیره کهش دهلی:

- نا جه نابی خهلیفه، به هه له بۆتویان گیراوه ته وه، له ترسی خهلیفه  
ته نها حهرفی عهینی (ضاع) دهکات به هه مزه. دهلی من وتومه:

لقد ضاء شعري على بابکم  
كما ضاء عقد على خالصة

واته: به پراستی شیعره کانم له بهردهم ده رگای ئیوه گه شانهره،  
ههروهک چۆن ملوانکه که له ملی خالصه ده گه شایه وه.  
کاتی که خهلیفه ئه و زیرهکییه ی له و شاعیره بینى، پیکه نى و دیارى  
پێبه خشی و لى خوشبوو.

گفتوگۆیهک له نىوان ژن و میردی کهدا  
ئهم گفتوگۆیه له نىوان ژن و میردی کهدا رویداوه، سه بارهت بهر  
سیفاتانه ی که په یوه ندی به سروشتی هه ر دوو ره گه زه وه هیه، که

- له زمانى عه ره بى ئەو سىفاتانە بەشیکیان دراوڤنه ته پال مینه و  
 بهشیکیش نیرینه، ئەم گفتو و گوێهش لهو سۆنگهیهوه دروست بوو:
- پیاو: ئایا تیبینیت کردووه که گهر دوون (الکون) نیره و له ئیمهیه؟
  - ژن: بهلێ، تیبینیم کردووه که بونه وهر (الکینونه) مینه و له ئیمهیه.
  - پیاو: ئەى نازانى که پوناکی (النور) له ئیمهیه؟
  - ژن: بهلێ، زانیومه که خۆر (الشمس) له ئیمهیه.
  - پیاو: ئەى ریز (الکرم) له ئیمه نییه؟
  - ژن: بهلێ، ریزگرتن (الکرامة) له ئیمهیه.
  - پیاو: لات سهیر نیه که هۆنراوه (الشعر) له ئیمهیه؟
  - ژن: پیم سهیره، که ههست و سۆزهکان (المشاعر) له ئیمهیه.
  - پیاو: دهزانى زانست (العلم) له ئیمهیه؟
  - ژن: من دهزانم مهعریفه و زانیاری (معرفة) له ئیمهیه.
- پیاوه که ههناسهیهکی قولى ههڵکێشا و چاوی سورههه لگهرا به  
 بیدهنگی سهیری ژنه کهی کرد و پاش کهمیک وتی:
- گویم لیبوه دهلێن: خیانهت (الخیانه) له ئیوهیه.
  - ژن: بینومه که نویسیویانه غهدر (الغدر) له ئیوهیه.
  - پیاو: بهلام دهلێن: فیل و تهله که (الخدیعة) له ئیوهیه.
  - ژن: بهلام ژنهکان دهلێن: که درۆ (الکذب) له ئیوهیه.
  - پیاو: دلنایان کردووم که گێژی (الحماقه) له ئیوهیه.
  - ژن: منیش بۆم جیگیربووه که گه مژهیی (الغباء) له ئیوهیه.
  - پیاو: وا دهزانم تاوان (الجريمة) له ئیوهیه.



- ژن: دهنا لای من گوناھ ( الإثم ) له ئیوہیہ.

- پیاو: من فیربووم که دزیوی ( البشاعة ) له ئیوہیہ.

- ژن: من تیگه‌یشتووم که ناشیرینی ( القبح ) له ئیوہیہ.

- پیاو: که تونی دهنگی ده‌گوریت و که‌میک قورگی ده‌یگریت،

په‌رداخێ ئاو هه‌لده‌گریت و هه‌مووی به‌یه‌کجار ده‌خواته‌وه.

ژنه‌که ترسا، کاتی بینی به‌و تورپه‌یی‌وه په‌رداخه‌ ئاو‌ه‌که‌ی به‌ده‌ست

گرتووه، بۆیه زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی بۆ پیاو‌ه‌که‌ کرد، پیاو‌ه‌که‌ که ئهم

زه‌رده‌خه‌نه‌ی له‌ ژنه‌که‌ی بینی که‌می هیور بویه‌وه و وتی:

- له‌وانه‌یه تۆله‌سه‌رحه‌ق بی چونکه‌ سروشت ( الطبيعة ) له‌ئیوہیہ.

- ژن: دل‌نیام تۆش له‌سه‌رحه‌قی چونکه‌ جوانی ( الجمال ) له‌ئیوہیہ.

- پیاو: نه‌خیر به‌لکو به‌خته‌وه‌ری ( السعادة ) له‌ئیوہیہ.

- ژن: له‌وانه‌یه، به‌لام خوشه‌ویستی ( الحب ) له‌ئیوہیہ.

- پیاو: دان به‌وه‌ده‌نیم که قوربانیدان ( التضحية ) له‌ئیوہیہ.

- ژن: من له‌وه تیگه‌یستم که لی‌بورده‌یی ( الصفح ) له‌ئیوہیہ.

- پیاو: منیش بی‌گومانم که خوشه‌ویستی ( المحبة ) له‌خۆتانه.

ژن: من زۆر دل‌نیام که دل و سه‌نته‌ری خوشه‌ویستی

(القلب) له‌خۆتانه.

ئهو گفتو‌گویه تا مردن به‌رده‌وام ده‌ییت.

## وهلامیکی ئهحمده دیدات

مهنجیک به شیخ ئهحمده دیدات دهلی:

- ئافرهتان بی عهقل و گه مژهن.

ئویش له وهلامدا پیی دهلی:

- بی عهقلی ئافرهت له وهدايه، که (۹) مانگ له سکیدا بی عهقلیکی وهک توی هه لگرتوو، (۲) سال له سنگیدا خواردنی بۆت بهرهم هیناو، (۲۰) سال ئهشکهنجهی دیوه و ههولی داوه، چاوه پریکرد تا بی عهقلیکی وهک توی گه وره کرد و ئیستا قسهی پی بلی، ئیستا زانیت ئافرهتان بۆ بی عهقلن؟ گهجه که سور هه لگهرا و هیچ قسهیهکی تری نه کرد.

## حهجاج و مندالیکی ده سالان

مندالیک که ته مهنی نه ده گه یشته ده سالان، ده چیتته لای هه حاجی کوری یوسفی سهقه فی له کاتیکیدا که له سهه گومه ته سهوزه کهی پالکوتبوو، که له و کاته دا چهند که سیکی قهومه کهی و چهند که سیکی دیاری عه ره بی لاوو. منداله که سهیری گومه ته کهی کرد، پاشان چاوی خوی له سهه لادا و به هه حاجی وت:

- ﴿أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾ وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾﴾ [الشعراء: ۱۲۸ - ۱۳۰] واته: ((ئایا ئیوه له هه موو

شوینیکی بلندو سازگاردی کۆشک و ته لار دروست دهکهن و خۆتان  
سه رگه رمی که یف و شادی دهکهن؟! ئایا بۆ ئه وه دروست کراون؟  
هر خه ریکی دروستکردنی کارگه و کارخانه و به ئومیدی ئه وهن  
هه میسه بژین و نه مرن، کاتیکیش په لامار دهدهن، به شیوه یه کی زۆر  
دل پهق و درپدانه په لامار دهدهن دهست دهوه شینن)).

له و کاته دا که چه جاج پالکه و تبه و هه ستایه وه و وتی:

- من تو وا ده بینم که خاوه نی عه قل و ژیری، ئایا تو قورئانی  
پیرۆزت له بهر کردووه؟

- مندا له که: له له ناوچونی قورئان نه تر ساوم تا له بهری بکه،  
خودای گه وره خۆی پارێزگاری لێ دهکات، خودای گه وره  
دهفه رموویت: ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ [الحجر: ۹] واته:  
((به راستی هه ر ئیمه قورئانمان دا به زاندووه و بیکومان هه ر ئیمه  
پارێزگاری لێ دهکهن و نایه لێن دهستی خیا نه تکار هیچ جزه  
دهستیکی تی بخات و هه موو هه ولێک بۆ دهستکاری کردنی  
نه زۆکه)).

- چه جاج: ئایا قورئانت کۆکردو ته وه؟

- مندا له که: بۆ قورئان به ش به ش و جیا بووه تا کۆی بکه مه ره؟  
خودای گه وره دهفه رموویت: ﴿إِنَّا عَلَيْنَا جَمْعُهُمْ وَقُرْآنُهُمْ﴾ [القیامه: ۱۷] واته:  
((به راستی له سه ر ئیمه یه کۆکردنه وه و خویندنه وی)).

چه جاج به م وتانه توشی شوک بوو، بیرى کرده وه، پاشان وتی:

- ئايا قورئانت پتهو و داريزراو كردوووه؟

- منداله كه: خوى به پتهوى و داريزراوى دابه زيووه: ﴿...كُتِبَ

أُحْكَمَتْ أَيْنَهُ ثُمَّ فُضِلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَيْرٍ﴾ [هود: ۱] واته: ((ئمه كتيبيكه  
ئايه ته كاني پتهو و داريزراون، پاشان پوون كراونه ته وه له لايه ن  
خوای كار دروستی زاناوه)).

ليزه هيڙى وشه كان و هونه رى ياري كردن به وشه كان دياركه وت،  
ئه گهرچى چه جاج كه سى ليهاتوو و داناي سهرده مى خوى بوو، به لام  
له به ردهم ئه و منداله دا لاواز و سست دهرده كه ويټ، پاشان وتى:

- ئايا قورئانت سهرخستوووه؟

- منداله كه: په نا ده گرم به خوداي له وهى كه من قورئان پشتگوى  
بخه م.

- چه جاج: هاوار بو تو چيم وتوووه؟

- منداله كه: هاوار بو تو بلئ: ئايا قورئانت له سينه دا هه لگرتوووه؟

ئه وهى له وي ئاماده بوو هه موويان وا گومانيان برد كه ئيستا

چه جاج بريارى كوشتنى ئه و منداله دهدات، به لام چه جاج پرسى:

- تو كيت؟

- منداله كه: به ندهى خودا.

- چه جاج: باوكت كييه؟

- منداله كه: ئه و كه سه يه كه منى پيگه ياندوووه.

- چه جاج: له كوئى پيگه يشتوووى؟



- منڊاله ڪه: له شاخ.
- ڇه ڇاڇ: ڪي توڙي ناردووه ٻو لاي من؟
- منڊاله ڪه: ڇه قلم.
- ڇه ڇاڇ: ٿايا تو شيتي؟
- منڊاله ڪه: ٿه ڳهر شيت بام ٿهوا له بهردهم تو نه ده وه ستام.
- ڇه ڇاڇ: ٿه م پينووسه م پي بده.
- منڊاله ڪه: نه خير ٿه وه ناکه م.
- ڇه ڇاڇ: ٻو؟
- منڊاله ڪه: ده ترسم شيتي پي بنووسيت ڪه ٿاوان بيند ر
- دواتریش من بيم به هاوبه شي تاوانه ڪه ت.
- ڇه ڇاڇ: به لام من ده مه وي فهرمان بکه م ڪه بري په نجا هزار
- دره مت پي بدريت، تاوه ڪو برويت و جاري ڪي تر نه يه يته وه ٻو ٿير.
- منڊاله ڪه پيکه ني.
- ڇه ڇاڇ: چي وايي ڪردی ڪه پيکه ني؟
- منڊاله ڪه: به بوڙيه ڪه ت سه رسام بووم به رام به رب
- پهروه ردگارت، خير به و بره پارهيه ده ڪه يت ڪه له خه لڪي زهون
- کردووه و به سته م ليت سه ندون؟
- ڇه ڇاڇ به مه زور تور به وو، راوڙي ڪي به ده ورو به ري کرد
- وتي: ٿيوه بوچوونتان چيه سه بارهت به و منڊاله؟
- ٿه وانيش وا ٿا مازهيان بو ڪرد ڪه پيوسته خوڻي بره ٿري

بکوژی.

- ئەوسا مندالە که وتی: هاونشینى براکەت باشتەرە لە هاونشین و دانیشتوانى مەجلیسەکەى تۆ ئەى حەجاج.

- حەجاج: براکەم؟ کى؟ وەلید؟

مندالە که: بەلکو فیرعەون، چونکە کاتیک فیرعەون پرسى بە هاونشینانى مەجلیسەکەى کرد سەبارەت بە موسى (علیه السلام)، ئەوان بۆچوونیان وابوو کە فیرعەون وازى لى بهیئت، بەلام ئەوانەى تۆ بۆچوونیان وایە کە تۆ من بکوژی.

- پیاویک لە قەومەکەى حەجاج هەستایەو و وتی: بەمنى بیهخشە گەرەم.

- حەجاج: ئەو بەخشیم بە تۆ، خودا بەرەکەتدارى نەکا بۆت. مندالە که دەستى کرد بە پیکەنین تا پرووخسارى سور هەلگەر، پاشان وتی:

- قەسەم بەخوا، نازانم کامتان گەوجترن لە کامتان، پێبەخشین یان خۆبەخشین؟

- پیاووەکە: من پزگارم کردى کەچى ئاوا وەلام دەدەیتەو؟

- مندالە که: ئایا دەتوانیت سوود و زیان بۆ خۆت دەست نیشان بکەیت؟

- پیاووەکە: نەخێر.

- مندالە که: کەواتە چۆن دەتوانى خۆت بکەیتە خاوەنى من؟ حەجاج تا دەهات زیاتر بە وتەکانى ئەو مندالە سەرسام دەبوو،

بۆيە وتى:

- ئەي مىندال وافەرمان دەكەم كە سەد ھەزار درھەمت پى  
بدرىت، لەبەر بچوكى و ژىرىشت دەتەخشىن، ئىستاش برۇ دەرهو،  
جاريكى تىش لە كۆر و مەجلىسى خۇمدا بتىنم گەردنت دەگرم و  
دەتكورم.

- مىندالەكە: من ئەو كەسە نىم تا ھەرەشە و وتە توندەكان قبول  
نەكەم، بەلام بەخشىنەكە بە دەستى خودايە نەوەك تۆ ئەي ھەجەج،  
خودا من و تۆ كۆنەكاتەو، تا ئەو كاتەي موسى (عليه السلام) لەگەل  
سامرى بە يەك دەگەيەنیتەو، پاشان چوو دەرهو و ئورپى لە ھىچ  
شتىك نەدایەو.

### بىە بە فەرمانرەوا

يەكك لە خەلىفەكان داوا دەكات كە بانگەيشتى زانای گەورە  
(ئىاسى كورپى موعاويە)ى بۆ بكەن، كاتىك ئىياس ھاتە لای خەلىفە،  
خەلىفە وتى:

- ئەي ئىياس من دەمەويت كە پۆستى دادوهرى بگريته دەست.

بەلام ئىياس ئەم داوايەي خەلىفەي رەت كردهو و وتى:

- من شياوى دادوهرى نىم.

ئەم وەلامەش بۆ خەلىفە وەلامىكى لە ناکاو بوو، بۆيە بە توپەيى

پىتى وت:

- تۆ راست ناکهیت.

ئياسيش وهلامى دايه وه و وتى:

- خۆت بپيارت له سهر من دا كه من شياو نيم.

- خهليفه پرسىارى ليكره و وتى چۆن؟

- ئياس له وهلامدا وتى: چونكه ئهگهر من درۆزن بيم وهك تۆ

دهيلىي، ئهوا من شياوى دادوهرى نيم، ئهگهر بيتو راستگوش بيم ئهوا  
پيم وتى كه من شياوى ئهم پۆسته نيم.

خهليفه بى دهنگ بوو و چيتر زۆرى له ئياس نه كرد.

دلهكانمان مردوون!

كهسيك تهكسيهك رادهگريت، دواى ئه وهى سهردهكه ویت دهيينى  
شوفيرى تهكسيهكه كاسيتيكي قورئانى پيرۆزى خستۆته سهر  
تهسجيلهكهى، ههر دواى سلاو كردن به شوفيرهكه دهلي:

- ئه وه چيه ئه و قورئانه؟ كى مردووه؟ (مه بهستى ئه وه بوو كه  
قورئان تهنها بۆ مردووانه).

كابراى شوفيريش وهلامى ده داته وه و دهلي:

- قوربان دلهكانمان مردوون.

كابرا بى دهنگ دهبي و تا دهگاته جيى مه بهست هيچ نالي.



## نرخى خوشكت چهنده؟

كورىك له ناو كۆمهلىك هاوپۆلى هه لدهستىته وه و دهلى:

- كچى ئه و سه رده مه هه موويان به دواى پاره وهن و خو فروشن  
كچى كيش هه لدهستىته وه و دهلى:

- نرخى خوشكت چهنده؟

كوړه كه سه رى خو ى داخست و زانى قسه يه كى هه لى كرد.

## شهرم بتانگرى

له يه كىك له ولا ته كان به شىك له پزىشكان و ئه ندازياران كو ده بنه وه  
و ده چنه لاي سه رووك وه زيران و پى ده لىن:

- جه نابى سه رووك وه زيران، ئىمه به ره واي نازانين، چون ده بن  
موچه كه ى ئىمه له موچه ى مامۆستايان كه متر بىت!

سه رووك وه زيرانىش وه لاميان ده داته وه و دهلى:

- شهرم بتانگرى باسى موچه ى مامۆستا ده كه ن، ئايا ده تانه و  
موچه كه تان هاوشيوه ى كه سانىك بىت كه ئيوه يان كه ياندوه به  
پيشه يه؟

## وه زير و (۱۰) سه گه كه

ده گيرنه وه كه پادشايه ك ده سه گى زور برسى كر دبوو، هه  
وه زيرى كيش هه لى كر دبا ئه وا سه گه كانى له گه ل ده خسته زىندان وه

پوڙيکيان يه کيک له وهزيره کاني پادشا هه له يهک دهکات و  
پادشاش فرمان دهکات بيخه نه بهرده مي سهگه کان.  
وهزيره کهش دهلي:

ئهي پادشا من (۱۰) ساله خزمه تي جه نابت دهکم، له بهرام بهر  
ئوه ته نها تو (۱۰) پوڙ دهر فتم بده، دواتر چيم ليده کهيت بيکه.  
پادشا به داواکه ي رازي بوو.

دواي ئوه وهزيره که چوو يو لاي پاسه واني سهگه کان و وتي:  
- دهمه وي ئهو ماوه يه من چاو ديږي و پاسه واني سهگه کان بکه م.  
- پاسه وانه که: جا چ سود له وه دهيني؟

- وهزيره که: دواتر ده زاني.  
وهزير دهستي کرد به خزمه تکردن و چاو ديږي کړدنې سهگه کان،  
تا پوږي خو ي هات.

پادشا فرماني کرد که وهزيره که بخه نه زيندان و سهگه کانيشي  
له گهل بخه نه ژووره وه.

کاتيک دار و دهسته که ي پادشا فرماني پادشايان جيپه جي کرد،  
هموان توشي سه رسورمان بوون!

بينيان سهگه کان سهري خويان نه وي کردووه و لهدوري  
وهزيره که ده سورپينه وه.

پادشا وتی:

- ئەو چیت لەو سەگە گە کردوو؟ بۆچی وایە دەور

دەسورپنەو؟

وەزیرەکە وتی:

- جەنابی پادشا هیچم بۆیان نەکردوو، تەنها (۱۰) رۆژ خزمەتم

کردوون، بەلام ئەوان ئەو خزمەتەیان لە یاد نەچوو، کەچی (۱۰)

سال خزمەتی تۆم کرد، لەبەرەمبەر هەڵەیهکی بچوکیش بە نیازبوویت  
بمکەیتە خۆراکی ئەو سەگە.

پادشا سەری لەقاند و لە وەزیر خوشبوو.

وەکو سەرقال بوونی ئیمە بوو بە تەکنەلۆژیا

گەنجیک لە شیخیکێ پرسى:

- ئەى شیخ کەمیک باسى حالى پيشينانم بۆ بکە لەگەڵ قورئان،

واتە چۆن بە قورئانەو خەریک بوون؟

شیخ: باسکردنى ناوی پۆلەكەم، وەكو حالى ئیمە بوو لەگەڵ  
تەکنەلۆژیای ئەو سەردەمە.

وه لامیکی ئیبنو تهیمییه بو پاسهوانی زیندان

کاتیکی ئیبنو تهیمییه له زیندان بوو یهکیک له پاسهوانهکانی زیندان  
هاته لای و پێی وت:

- لیم ببوره ئهی شیخ، من تهنها فهرمان جێبهجی دهکهم.

ئیبنو تهیمییهش سهیریکی کرد و وتی:

- سویند به خوا، بههوی تو و هاوشیوهکانی تو نهبوایه،  
نهیاندهتوانی ستهم بکهن.

### گفتوگۆی باوک و کچیک

کچیک موبایلی نویی کړیوو، کاتیکی باوکی چاوی به موبایلهکه  
کهوت پێی وت:

- کچم کاتیکی ئهو موبایلهت کړی یهکهمین شت چیبوو که کردت؟  
کچهکه وتی:

- شاشهکهیم به لهزگهیهک داپۆشی بو ئهوهی نهپروشیته و  
نەشکیت، پاشان بهرگیکیشم بو کړی.

باوکی وتی: باشه کهس ناچاری کردی تا ئهم کاره بکهی؟

کچ: نهخیر.

باوک: پیت وانیه بهم کارهت سوکایهتیت به کۆمپانیای  
موبایلهکهت کردووه؟

کچ: نه خیر به پیچه وانه وه کومپانیا که ش رینمایی به کارهینه رانی دهکات، تا ئه م کاره بکن و بهرگ و شاشه به کار بهینن.

باوک: ئه ی له بهر ئه وه ی تهله فونه که ت ناشیرین و بی نرخ بوو ئه م کاره ت کرد؟

کچ: نه خیر له بهر ئه وه وامکرد، چونکه حه زنا که م زیانی پیبگات و له کاتی که وتن بشکیت و بروشیت.

باوک: کاتیک بهرگه که ت بو دانا ناشیرین بوو؟

کچ: پیم وابیت ناشیرین نه بووه ئه گهر ناشیرینیش بوبیت به های ئه وه ی هه یه موبایله که م بیاریزم.

باوکی به میهره بانیه وه سهیری کچه که ی کرد و وتی :

- سا بزانه کچی خۆم بالابۆشی ئافره تیش ریک به و شیوه یه یه.

برۆ بۆ دۆزه خ له وی موسلمانانی لی نه!

دوو که سی ئه وروپی بی باوهر له فرۆکه دا بوون، له وولاتیکی ئه وروپییه وه ده چوون بۆ وولاتیکی تر.

له فرۆکه که دا موسلمانیکیش له پیشیان وه دانیشتبوو، کاتیک ک زانیان ئه و که سه ی پیشیان موسلمانان و یستیان کالته ی پی بکن. یه کیکیان به وی تری وت:

- لە کاتى پشوووەکەم وىستم بچم بۆ ئەفرىقىا، بەلام بۆم  
دەرگەوت کە نيوەى ئەفرىقىا موسلمانە، بۆيە نەچوم، وىستم لەگەل  
کۆمپانىا بچم بۆ سعودىيە بۆ ئىش، بەلام زانيم ئەويش ھەمووى  
موسلمانن بۆيە نەچوم بۆ ئەويش.

برادەرەکەى لىي پرسی:

- ئەى بۆ ناچیت بۆ وولاتىكى تری ئەوروپى؟

لە وەلامدا وتى:

- ئەوروپاش پىر بوو لە موسلمان، نازانم پوو بکەمە کوئ، بىر  
لە ھەر شوينى دەکەمەو موسلمانى لىيە.

لەو کاتەدا پياو موسلمانەکە ئاورپىكى دايەو و بە بزەيەک  
سەبرى کرد و وتى:

- شوينىک ھەيە ھىچ موسلمانى لىيە، برۆيت بۆ ئەوئ ئىسراحت  
دەکەيت.

کابرا بى باوەرەکەش وتى: دە پىم بلى کوئىيە، زۆر سوپاسيشت  
دەکەم.

پياو موسلمانەکە وتى:

برۆ بۆ دۆزەخ يەک موسلمانى تىدانىيە، لەوئ بۆ خۆت ئىسراحت  
بکە.

دهمکو تکرډنی چەند موعته زیله یه ک له لایه ن پیشه را  
نه حمه ده وه

(سليمان السجزي) ده گنځیته وه و ده لئ:

- جاريکیان چوومه لای موعته سه م، بینیم خه لکیکی زور له وئ  
وه ستاون، که چوومه ژووره وه بینیم رایه خیک راخراوه و  
کورسیه کی له سهر دانراوه، هینده ی پی نه چوو موعته سه م هاتوو  
چوو له سهر کورسیه که دانیشت و قاچی خسته ر سهر قاچی و  
وتی:

- نه حمه دی کورپی حه نه لم بو بینن.

دوای نه وه ی هینایان، موعته سه م به پیشه وا نه حمه دی وت:

- قسه بکه کورپی حه نه لم و هیچیش مه ترسه.

پیشه وا نه حمه دیش وتی:

- قه سه م به خودا، نه ی موعته سه م هاتوو مه لای تو پی نه وه ی به قه  
که ردیک ترس له دلمدا هه بیته.

- موعته سه م: ده رباره ی قورئان چی ده لئی؟

- پیشه وا نه حمه د: فه رمایشتی خودایه و دروستکراو نیه، خودای

که ورهش ده فه رموویت: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ  
يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ...﴾ [التوبة: ۶].

- موعته سه م: ئایا به لگه ی توت لایه جگه له وه؟

- پیشه‌وا ئه‌حمه‌د: به‌لێ، خودای گه‌وره ده‌فه‌رموویت: ﴿يَسَّ ۱﴾  
وَأَلْفَرَّانِ الْحَكِيمِ ﴿يَسَّ: ۱ - ۲﴾ خۆ نه‌یفه‌رموو: (یس والقرآن  
المخلوق).

- موخته‌سه‌م فه‌رمانی کرد و وتی: بیخه‌نه زیندانه‌وه.  
دواتر خه‌لک بلاوه‌یان کرد و منیش چوومه‌وه ماله‌وه، کاتیک به‌یانی  
داهات منیش ۱ چوومه‌وه بۆ کوشکی موخته‌سه‌م، به‌هه‌مان شیوه  
موخته‌سه‌م له‌سه‌ر کورسی دانیشه‌وه و فه‌رمانی کرد ئه‌حمه‌دی  
کورپی هه‌نبه‌لی بۆ به‌یئن.

کاتیک پیشه‌وا ئه‌حمه‌دیان هه‌تا، موخته‌سه‌م لێی پرسی:

- حالت چۆن بوو دوینی شه‌و ئه‌ی کورپی هه‌نبه‌ل؟

- پیشه‌وا ئه‌حمه‌د: سوپاس بۆ خودا زۆر باش بووم، به‌لام من یه‌ک  
شتی زۆر سه‌یرم له‌ زیندانه‌که‌ی تۆدا بینێ!

- موخته‌سه‌م: چیت بینێ؟

- پیشه‌وا ئه‌حمه‌د: نیوه شه‌و هه‌ستام و ده‌ست نوێژم هه‌لگرت،  
دواتر دوو پکه‌عات نوێژم کرد، له‌ پکه‌عاتی یه‌که‌م (الحمدلله) و (قل  
أعوذ برب الناس)، له‌ پکه‌عاتی دووه‌میش (الحمدلله) و (قل أعوذ برب  
الفلق)م خویند، پاشان دانیشتم و ئه‌تته‌حیاتم خویند و سه‌لامم  
دایه‌وه، پاشان هه‌ستامه‌وه و ته‌کبیره‌م کرد و (الحمدلله)م خویند،  
ویستم (قل هو الله أحد) بخوینم به‌لام نه‌متوانی، دواتر ویستم  
سوره‌تیکی تر بخوینم، به‌لام هه‌ر نه‌متوانی، دواتر سه‌یری سوچیکی



زیند انم کرد بینیم قورئان لهوئی که وتوو و سر بووه، منیش  
شو شتم و کفتم کرد!

- موخته سه م: هاوار بو تو کوپی نه حمه د، چون قورئان ده مریت؟  
- پیشه و نه حمه د: نهی تو نالی مه خلوقه، قورئانیش نه گهر مه خلوق  
بیئت ده بیئت بمریت.

موخته سه م هاواری کرد و وتی:  
- نه و نه حمه ده شیتی کردین... شیتی کردین.

دواتر (ابن أبي دؤاد) که که سیکی دیاری نیو موخته زیله کان بوو به  
موخته سه می وت:

- بیکوژه با نه جاتمان بیئت.

موخته سه میش وتی:

- من به لینم به خودا داوه که ههرگیز به شمشیر نه یکوژم و  
فرمانی کوشتنیشی نه ده م.

پاشان (ابن أبي دؤاد) وتی:

- که واته به قامچی لی بده.

موخته سه میش به قسه ی کرد و بانگی چهند جه لادیکی کرد،  
موخته سه م به یه کیک له جه لاده کانی وت:

به چهند قامچی ده یکوژی؟

- جه لاده که: به (۱۰) قامچی نهی پیشه وای باوه پرداران.  
(السجزي) ده لی:

- دواتر پيشهوا ئهحمه ديان هيتا و جله كانيان له بهر داكهند و دهسته كانيان توند بهيه كتريدا بهست، پاشان جه لاده كه پرووى كرده موخته سه م و پيى وت:

- دهست پيى بكه م ئه ي پيشهواي باوهرداران؟

- موخته سه م وتي: قامچيه كي ليڤده.

كه قامچيه كه يان له پيشهوا ئهحمه ددا، پيشهوا وتي:

- سوپاس بو خودا.

قامچي دووه مي ليڤدا وتي: ماشاء الله، له هي سييه م وتي: لاحول ولا قوة الا بالله.

ئينجا (ابن ابي دؤاد) هاته لاي و به پيشهواي وت:

- ئه ي كورپى حهنبهل ته نها به چپه يه ك بلي قورئان دروستكراوه له دهستي خهليفه رزگارت دهكه م.

پيشهواش وهلامى دايه وه و وتي:

- تو بلي قورئان فه رمايشتي خودايه و خوت له ئاگري دۆزه خ رزگار بكه.

ئينجا ليى بي هيو بوون و وازيان لي هيتا.

چون كه سيكي خاكي بم؟

كه سيك به به كرى كورپى عهبدو لاي وت:

- چون بيمه كه سيكي خاكي و متواضع؟

وهلامى دايه وه و وتي:

- ئەگەر كەسىكى لە خۆت گەورەترت بىنى، ئەوا بلى:

لە ئىسلام بوون و كارى چاكە پىشمكە وتوو.

- ئەگەر كەسىكى لە خۆت بچوكتريشت بىنى ئەوا بلى:

لە تاوانكردن و كارى خراپدا پىشى كە وتووم.

دكتور و نەخۆشيك

نەخۆش دەچىتە ژوورى دكتورىكەو و سلاو دەكات.

دكتورىش دەلى:

- بەخىرىيى، چۆنى؟

- نەخۆش: باشم سوپاس.

- دكتور: فەرموو برۆ دەرەو وە با نەخۆشيكى تر بىت.

پياويكى دانا و كوريكى دەولەمەند

كوريكى دەولەمەند دەچىتە لای پياويكى زانا بەمەبەستى  
گالتەپىكردن.

كورەكە بەزاناكەى وت:

- جەنابى زانا و دانا ئەو دوو شتە چىن كەپرن؟ ئەو دوو شتە چىن  
كەبەتالن؟

زاناكە لەو لەمدا وتى:

- ئەو دوو شتەى كەپرن مېشكى من و گىرفانى تۆيە، ئەو دوو  
شتەى كە بەتالېشن گىرفانى من و مېشكى تۆيە.

کورە دەولەمەند سور ھەلگەرا و ھەستا و پۆیشت.

کەواتە سوپاسی خودا بکە

د. محمدی خانی دەگیریتەو:

لە ریڭای تاراندا بینیم گەنجیک توشی پیکدادانی ئوتومبیل بوو و دابەزیو و کفری دەکات.

- وتم: ئارام بەرەو بەراکەم، تۆ پۆژانە چەند جار لەم ریڭا دەچیت و دییت؟

- وتی: ھەموو پۆژی دووجار.

- وتم: باشە چەند سالا ئەو ھاتوچۆیە دەکەیت؟

- وتی: پینج سالا.

- وتم: واتە تۆ لەو ماوہیە زیاتر لە (۲۰۰۰) جار بەم ریڭایەدا پۆشتویت.

چەند جار توشی روداوی سەخت بووی؟ چەند جار پیکدادانت لەگەڵ کەسانی بەرامبەر ھەبوو؟ کەمئەندامبوویت؟ ئەسلەن چەند جار بەھۆی پیکدادانەو مردوویت؟!

- وتی: واللہ ھیچ.

- پیم وت: ئەی چەند جار لەسەر ئەو نیعمەتە سوپاسی خودات کردووە؟

سەری داخست و ھیچی نەوت.

ئەوسا پېم وت: دەزانی پۆژانە سەدان کەس لەبرسان دەمرن،  
ئایا تۆ لەوانیت؟  
دەزانیت ھەزاران کەس بەھۆی پیکدادانی ئوتومبیلەو دەمرن،  
ئایا تۆ لەوانەیت؟  
دەزانیت ھەزاران کەس بەھۆی نەخۆشی سەختەو دەمرن، ئایا تۆ  
لەوانەیت؟! ئایا، ئایا...  
نەخێر هیچ لەمانە نیت.  
دەی کەواتە لە جیاتی کوفرانە و غەمداگرتن، سوپاسی خودابە و  
دڵتەنگ مەبە.

ھەرچەند زیرەک بیت لە تۆ زیرەکتر ھەیە

پیاویک بەژنەکە ی وت:

- ژنەکە بۆ ماوەی ھەفتەیەک لەگەڵ فەرمانگەکەمان دەچین بۆ  
تورکیا، جا لەوێ بەنیازم کەمێ راوە ماسی بکەم، بۆیە جل و بەرگی  
پێویست و سندوقی راوکردنم بۆ ئامادەبکە، ھەروەھا بیجامە شینە  
حەریرەکەمت بێرنەچیت.

ژنەکە کەمێک گومانی لەپیاوێکە کرد، بەلام ھەر چۆنی بیت ھەموو  
کەل و پەلەکانی بۆ ئامادەکرد.

دوای ھەفتەیەک پیاوێکە گەپایەو، کەمێک ھیلاک و ماندوو  
دیاربوو.

ژنه که به خیرهاتنی پیاوه که ی کردو لیی پرسى:

- گه شته که تان چۆن بوو؟ ماسیت راو کرد؟

- پیاوه که ش وتى: به لی گه شتیکی خوش بوو، ماسی زۆر و جۆراو

جۆریشم راو کرد.

به لام ژنه که بۆچی بیجامه شینه هه ریره که مت نه خستبووه ناو  
جله کانم؟

- ژنه که ش وتى: چۆن؟ ئاماده م کردبوو، بۆم خستبوویه ناو

سندوقی کهل و په لی راوه ماسیه که ت!

پیاوه که سه ری داخست و هیچی بۆ نه وترا.

### گفتو گوێه کی کورتی نیوان سه عدى و باوکی

سه عدى شیرازی ده لیت:

شه ویکیان له گهل باوکم بۆ شه و نوێژ هه ستاینه وه، سه یری ده ره وه م  
کرد بینیم ته نها مالى ئیمه پروونا که و چرای لی داگیرساوه، وتم  
باوکه:

- خۆزگه ئه و خه لکه ش هه لده ستان بۆ شه و نوێژ، سه یرکه چۆن  
هه مویان خه وتوون و بى ئاگان، وه کو مردوو وان و هه لئاستنه وه.

باوکم پى و تم:

- کوړی خۆم، خۆزگه تۆش ده خه وتی له جیاتى ئه وه ی غه یبه تی  
خه لک بکه یت.

ئه وه یه کیك له وانه هه ر گرنگه کان بوو که فیری بووم.

## مانگ جوانتره یان دایکت؟

له گهنجیکیان پرسى:

- کامیان جوانتره، دایکت یان مانگ؟

گهنجه کهش وتى:

- گهر دایکم ده بینم مانگم بیر ده چیتته وه، که مانگیش ده بینم دایکم بیر ده که ویتته وه.

## وه لامیكى حه فسه ی کچی سیرین

حه فسه ی کچی سیرین تا پیریش بوو ههر دهم و چاوی خوی داده پووشی، زور جار پییان دهوت:

- ئه وه ی بو واده کهیت، خو بو تو حه لاله که دهم و چاوت دانه پووشی،  
ثایه تیان بو ده هیتاوه و ده یانوت:

- خودای گهره فهرموویه تی: ﴿وَالْفَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا

فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ ...﴾ [النور:

٦٠] واته: ((ئافره تانی پیرو په کهه وتوو، ئه و ئافره تانه ی ئومیدی شوکردنیا نهمه اوه هیچ گونا هیکیان له سهر نیه که - به شیک له - پووشکه کانیان لابه رن)).

ئهویش وه لامی ده دانه وه و ده یفه رموو:

- ده ئايه ته كه ته واو بكن كه خودا فەرموويه تی ﴿...وَأَن يَسْتَغْفِرَ  
خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [النور: ٦٠] واته: ((خو ئه گهر لاینه بهن و  
پوشته بن، ئه وا چاكتره بۆيان، خواش بیسه ری زانایه)).

### ئەنوشیروان و مامۆستاکی

دەگیرنەوه که له مندالی کیسرا ئەنو شیروان مامۆستایه کی هه بووه،  
پوژیکیان به بی هیچ هۆکاریک زللهیه کی توند له بناگوویی  
ئەنوشیروان دەدات! ئەنو شیروانیش زور ئازاری پی دەگات.

کاتیکی ئەنو شیروان گهوره بوو و دەسه لاتی گرتە دەست و بووه  
خاوهن دەسه لات، مامۆستاکی چووه لای و پی و ت:

- پیم بلی، هۆکاری ئەو زللهیه چی بوو که له مندالی له بناگوویی  
منتدا؟

مامۆستاکی و تی:

- بۆ هەر بیرت ماوه؟

- ئەنو شیروان به لی، چونکه به ستهم و به بی هۆکار له منتدا.

ئەوسا مامۆستاکی و تی: دەبزانه ئەی ئەنو شیروان، ستهم بهو  
شیوهیه که کهسی ستهم لیکراو هەرگیز له یادی ناکات، بۆیه تا  
پیت دەکری کاری باش و چاکه ئەنجام بده و ستهم له کهس مه که،  
منیش بۆ ئەوه ئەو زللهیه م لیتدا تا تامی زولم بچیژی و حالی  
مه زلومان بزانی.



ئایا ئیستاش تو هر له سهردهمی مندالیدا دهژی؟

ئافرهتیکی تهمن (۵۰) سال، که جلیکی کورت و تهنکی له بهر بوو به  
لای کیژولهیهکی حهوت سالان، که جوان خوی داپووشی بوو  
تییهربوو، ئافرهتهکه پرووی کرده دایک و باوکی کچه حهوت  
سالانهکه و پیتی وتن:

- نهوه بو وا داتان پووشیوه؟ بو ناهیلن تام له سالانی مندالی خوی  
بکات، جلی تهنک و کورتی له بهر بکهن تا چیژ له سهردهمی مندالی  
وهر بگریت، کاتیک گهره بوو با نهو جلانه بیووشی.

پیش نهوهی دایک و باوکهکه هیچ وهلامیکی ئافرهتهکه بدهنهوه، که  
حهوت سالانهکه به دهنگ هاتوو وتی:

- ئایا پوری تو تا ئیستاش له سهردهمی مندالیتدا دهژی؟  
ئافرهتهکه سور هه لگهرا و سهری داخست و پویشت.

### پیشهوا حهنیفه له گهل نه بو جه عفهری مه نسور

نه بو جه عفهری مه نسور وهزیریکی هه بوو، زور داخ له دل بر  
به رامبهر نه بوو حهنیفه، پوژیک له مه جلیسیکدا که نه بو جه عفه ریش  
ئاماده بوو ویستی نه بو حهنیفه توشی مه وقیف و شهرمه زاری بکات.  
پرووی کرده پیشهوا حهنیفه و وتی:

- نهی ئیمام نه گهر خهلیفه که سیک به ستهم بکوژیت، ئایا خهلیفه  
دادپهروه ره یان زالم و سته مکار؟

هموان چاوه پروانی وهلامی ئه بوو حه نیفه بوون، چونکه کاته که ی بو  
ئو زور ههستیار بوو، پیشهوا حه نیفه بی ئه وهی هیچ خوی  
بشله ژینئ، وهک هه میشه به لیژانی و زمانزانی خوی وتی:

- من دلنایم خه لیفه هه رگیز کاری وانا کات، بویه پرسپاری لهو  
جوړه بو که سایه تی خه لیفه نه شیاو و نه گونجاوه.

هموان بهو وهلامی سهرسام بوون، وهزیره کهش پهنگی سور  
هه لگه را و سهری خوی داخست.

### میرزا غولام و مهولهوی

دکتور عبدالواحد محمد له وتاریکی دهگیریتته وه و دهلی:

- له زانکوی دیبوند، له کولیژی شهریعه له ولاتی هندستان، راگری  
(عمید) ئه و زانکویه ناوی (محمود حسن) بوو، هه ر لهو زانکویه دا  
قوتابیهک هه بوو زور بزێوو وریاو زیرهک بوو، ناوی  
(مهولهوی) بوو، ئه م قوتابیه له کاتی وانه خویندندا زور مناقشه و  
گفتوگویی له گه ل ماموستا کاند دهکرد، دواي تهواو کردنی کولیژ، ئه و  
زانکویه ئاماده نه بوو پروانامه ی ده رچوون به مهولهوی بدهن،  
چونکه لهو باوه ردها بوون که مهولهوی پروانامه وه ربگریت و ببیت ،  
به مه لا و بچیتته سهر مینبه ر ئا پرویان ده بات.

لهو سهرده مه دا کابرایهک په یدا بوو به ناوی (میرزا غولام قادیانه یی)،  
سهره تا خوی به پیاویکی موسولمانی بانکخواز پیشاندا و هاته  
مه یدان، پاش ماوه یهک بانگه شه ی ئه وهی ده کرد که ئه و (محمدی

مهدی)ه، کۆمه‌لیک خه‌لک شوینی که‌وتن و باوه‌ریان پیتی کرد، دواي  
ماوه‌یه‌ک وتی:

- من پیغه‌مبه‌ر(عیسا)م، له ئاسمان هاتومه‌ته خواره‌وه،  
شوینکه‌وتوانیشی باوه‌ریان پیکرد و به‌راستیان داده‌نا، دواي  
ماوه‌یه‌کی تر وتی:

- من پیغه‌مبه‌ریکم له‌دواي پیغه‌مبه‌ر محمد، نێردراوی خوا،  
هه‌ندیک خه‌لک هه‌لسان وه‌لامیان دایه‌وه‌و گوتیان تۆ پیغه‌مبه‌ر نیت،  
چونکه‌ پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ده‌فه‌رمویت : ((أنا خاتم النبیین)) واته‌:  
((من کۆتا پیغه‌مبه‌رم)).

میرزا غولام له‌سه‌ر قسه‌ی خۆی سوور بوو، ده‌شیوت: ئاماده‌م  
گفتوگۆ و مناقشه‌ له‌گه‌ڵ هه‌ر که‌سیکدا بکه‌م که‌ بیه‌وی، نارديان  
به‌دواي راگري کۆلیژ موفتي (محمود حسن) تا وه‌لامی میرزا غولام  
بداته‌وه، رۆژیکیان دیاریکرد و کاتی گفتوگۆیه‌که‌ هات، له‌ گۆرپانیکی  
گه‌وره‌ خه‌لکیکی زۆریان کۆکرده‌وه، میرزا غولام و محمود حسن  
هه‌ر یه‌که‌یان به‌سواری فیلیکه‌وه هاتن بۆ گۆرپانه‌که‌، مناقشه‌که‌  
ده‌ستی پیکرد، موسولمانان و قادیانیه‌کان واتا شوینکه‌وتوانی میرزا  
غولام ئاماده‌ی گفتوگۆیه‌که‌ بوون.

سه‌ره‌تا موفتي محمود حسن ده‌ستی پیکرد، فه‌رمووی:

- ههچ پيغه مبهريک له دواي پيغه مبهري محمد (ﷺ) نايهت، چونکه پيغه مبهري خدا (ﷻ) ده فرمويت: ((أنا خاتم النبيين)) واته: ((من کوتاي پيغه مبهري)) ميرزا غولاميش له وهلامی نه و قسه يه وتی:  
- نه خير (خاتم) به مانای نهنگوستيله دیت، واتا من نهنگوستيله و جوانی پيغه مبهري نهک کوتاي پيغه مبهري.

موفتي وتی: نه خير به مانای نهنگوستيله نايهت به لکو به مانای کوتاي دیت و ماناکه ي زور پوون و ئاشکرايه: ميرزا غولام وتی:  
- نه فرموده يه کي پيوایه تي کردوه؟ موفتي وتی: (عائشه) دايکی ئيمانداران پيوایه تي کردوه.

ميرزا غولام زور به بي نه ده بي و بي شهرمانه وتی:  
عائشه ئافره تیکه و يهک کهسه و فرموده ي لى وهرناگيريت.  
دواتر وتی: جگه له عائشه کهسيکی تر بينه نه و فرموده يه ي گپرايسته وه، تا ئيمهش باوه پ بکهين، قسه که ي دايه وه به پووي موفتي (محمود حسن) نه ویش وهلامی پي نه بوو، گفتوگويه که کوتاي هات و خه لک بلاوه يان کردوو و چوونه وه.

زانکوی (ديبوند) سه بارهت به و بابه ته کو بونه وه يه کي سازکرد، که ئايا چي بکهين و چون نه و کيشه يه چاره سر بکهين و کي بدوزنه وه تا پووبه پووي ميرزا غولامی بکهينه وه، يه کيک له ئاماده بواني کو بونه وه که وتی:

- با بچین بهدوای قوتاییه زیره که که (مهوله وی)، ئەو قوتاییه  
پرو به پروی هه موو مامۆستا کان ده بویه وه و وه لامی به هیزی  
بوو.

ئەوانیش ناردیان بهدوایی دا و پێیان وت:

ئەو مهوله وی بۆ ئەوه هاتووین بۆلات تا گفتوگو له گهڵ میرزا  
غولام بکهیت، ئامادهیت؟ مهوله ویش وتی:

- ئاماده م به لام مه رجیکم ههیه. وتیان: مه رجه کهت چییه؟ وتی  
بروانامه که م پێ بدەن. وتیان: به چاوان، ئەوهش بروانامه. وهکو  
جاری پێشوو کات و شوینی مونا قه شه دانرا.

خهریک بوو به ریکه ون بۆ شوینه که، فیلیکیان هینا عمید و  
دکتوره کانی زانکو و یستیان سواری سه رپشتی فیه بن، مه وله وی  
وتی: قوربان کێ گفتوگۆیه که ده کات پێویسته ئەو سواری فیه که  
بیت، ئەوانی داگرت و خۆی سوار بوو، عه مید و دکتور و  
مامۆستا کانی زانکۆش بهدواوهیه بوون و هانیان ده دا. که گه یشت  
شوینه که و گفتوگۆیه که دهستی پێکرد، (میرزا غولام) به (مهوله وی)  
وت:

- تۆ به لگهت چیه که (محمد) پێغه مبه ری ئاخر زه مانه و پێغه مبه ری  
تر بهدوای ئەوا نایهت، (مهوله وی) وتی:

- فه رمووده که ی دایکمان عایشه که بۆمان ده گیریته وه، پێغه مبه ری  
خودا (ﷺ) ده فه رمویت: ((أنا خاتم النبیین))، میرزا غولام وتی:

عائیشه ئافره تیکه و به تهنه قسه لیوه رناگیریت.  
مهوله وی وهلامی دایه وه و وتی: قوربان ئیجازه ههیه له بهرده متا  
قسه یهک بهراشکاوی بکه م؟ میرزا غولام وتی:  
- فهرموو.

مهوله ویش پیی وت: جه نابت (زۆلی) واته کوری دایکی خۆت نیت!  
میرزا وتی: به من دهلیی زۆل، سوکایه تیم پی دهکهیت؟  
مهوله وی وتی:

- شاهیدیکم بۆ بیته و بیسه لمینه که تو زۆل نیت!  
ئه ویش وتی: دایکم.

مهوله وی وتی دایکت ئافره تیکه و شایه دی لیوه رناگیریت!  
میرزا غولام یه کسه ر بی دهنگ بوو و سه ری شوپکرد، (قبهت الذی  
کفر).

خودای گه وره فه زح و ناشرینی کرد و له ولشه وه دهنگی  
ته کبیری (الله اکبر) موسولمانان به رزبویه وه و مهوله وی  
سه رکه وت، دواتر مهوله وی پرووی له میرزا کرد و وتی: من دهلیم  
دایکمان عائیشه وای فهرمووه، تو دهلیی قسه لی وه رناگیریت،  
ئیستا پیم بلی قسه له دایکی تو وهرگرم یان نا؟

میرزا نوقه ی لیوه نه هات و گۆره پانی مناقه شه که ی چۆلکرد.

وهلامیکی ده مکوته ری مه لای گه وره ی کۆیه  
ماموستا فاتیح شارستینی له وتاریکیدا به سه رهاتیکی مه لای  
گه وره ی کۆیه ده گیریته وه و دهلی:

كه سيك ديتته لاي مه لاي گه وره ي كويه، به حسابي خوي ره خندي له  
 قورپئاني پيروز ده گريت و به سوکايه تيه وه به ماموستا ده لي:  
 - ئه ري ماموستا ئه وه بۆ له قورپئاندا هه ندی وشه و ئايه ت زۆر  
 دووباره بوونه ته وه، بۆ نمونه ئايه تي (فباي آلاء ربکما تکذبان) (۳۱)  
 جار له سورپه تي (الرحمن) دووباره بۆ ته وه، پيويستي به و هه موو  
 دووباره کردنه وه يه نه ده کرد، ته نها جاريک باس کرابوايه ئيتر به س  
 بوو.

ماموستا مه لاي گه وره ي كويه ش پي ده لي:

- جه نابت چ کاره ي؟

- کابرا ده لي: که ريکم هه يه رۆژانه ده چمه ئه و شاخه، باره داري پي  
 ده هيتم له بازاردا ده يفرۆشم.

ماموستا پي ده لي:

- هه تا ده چي و دييه وه چه ند جار به که ره که ت ده لي هوش، هوش  
 و هه چه، هه چه؟

- ئه ويش ده لي: وه لا زۆر، ره نگه به ده يان جار و بگره سه دان جار  
 ئه و وشه يه دووباره بکه مه وه.

مه لاي گه وره ش پي ده لي:

- ئايا ئه گه ر ته نها جاريک پي بلي هوش، يان هه چه به س نيه؟

- کابرا ده لي: ئاخړ ماموستا ئه وه که ره خو تي ناگات.

مه لاي گه وره ش ده لي:

- خوای گه ورهش له قورئانی پیروژدا له بهر که ریکی وه کو جه نابت  
هندی وشه و ثایهت زور دووباره دهکاته وه، سا به لکو تی بگهیت،  
که چی هیشتاش هر تیناگهیت. کابرا بی دهنگ بوو و نوقه ی لیبرا.

بۆ په نجه ره شکاوه که چاک ناکه یته وه؟

ژنیک به پیاوه که ی وت:

- پیاوه که ئه وه بۆ ئه و په نجه ره شکاوه چاک ناکه یته وه؟

- پیاوه که: بۆ چاکی بکه مه وه؟

- ژنه که: تاوه کو دراوسیگانمان نه مبین!

پیاوه کهش خیرا وه لامی دایه وه و وتی:

- بروابکه ژنه که، ئه گهر بتبین خویان دین له سهر حیسابی خویان  
چاکی ده که نه وه.

### سی مشکه که

پادشایهک خهون ده بین، بانگی یه کیک له خهون لیکده ره وه کان  
دهکات و پی ده لی:

- من له خهونمدا سی مشکم بین، یه کیکیان قهله و یه کیکیان  
لاواز و ئه وهی تریان کویر بوو، ئایا ئه و خهونه واتای چیه؟

کابرای رافه کاری خهونیش دوا ی که میک بیرکردنه وه وتی:

- گه وره م، مشکه قهله وه که سه روک وه زیانته، مشکه لاوازه کهش  
گهل و قه و مه که ته، مشکه کویره کهش خوتی و ئاگات له هیچ نیه.



## وہلامیکی سۆقراٹ

پوژیکیان سۆقراٹ له شوینیک دانیشبوو جوړه گیایه کی دهخوار،  
لهو کاته دا کهسیک له دارو دهسته کانی پادشا به لایدا تیپه ر دهیت و  
به سۆقراٹ دهلی:

- نه گهر بۆ جاریکیش خزمه تی پادشات کردبا ئیستا حالت بهر  
شیوه یه نه ده بوو و گیات نه ده خوار.

سۆقراٹیش وهلامی دایه وه و وتی:

- تۆش نه گهر نهو گیایه ت خواردبا ناچار نه ده بووی خزمه تی کهس  
بکهیت.

## کی کهری کییه؟

لهیه کیک له لادیکانی کوردستان، پوژیکیان مه لای گوند به سواری  
که ره که ی به ره و بیستان و شیناییه کانی ده چیت، له رینگه دا چاوی به  
میری ناوچه که ده که ویت، میریش دهیه وی گالتیه ک له گهل مه لادا  
بکات، دوا ی سلاو کردن به مه لا دهلی:

- مه لا کهری کییه؟ (دیاره مه بهستی نه وه یه که نهو که ره هی کیه)  
به لام نهو رسته که کورت ده کاته وه تا وه کو گالتیه له گهل مه لادا بکات  
مه لاش ههر له سه ر هه مان شیوازی قسه کردنی نهو وهلامی بهر  
ده داته وه و دهلی:

- مير كهري مه لايه.

مير پيگهني و زاني له گهل مه لا دورا

دهته وي چون بمرى؟

گهنيك تاوانيک دهکات و پادشاش دهلي:

- سزاي نهو تاوانهت تهنا مردنه، به لام بو شيوازي مردنه کهت

خوت نازادي که دهته وي به چ شيوازيک بمرى.

گهنيکهش دواي بيرکردنه وه وتي:

- واته خوم دهست نيشاني شيوازي مردنه کهم بکه م؟

- پادشا: به لي.

گهنيکهش وتي:

- باشه، من پيم خوشه به دهردي پيري بمرم!

پادشا زور سه رسام بوو به ليها تويي گهنيکه و سزا کهي بو سوک کرد.

نه حوال پرسيني دوپروانه

نيبن سيرين به که سيکي ووت:

- چوني؟

- نه ويش وتي: دهبي حالي که سيک چون بيت که (۵۰۰) ديرهم

قهرزاره و خيزانداره و خاوهن منداله و هيچي کاريشي نيه؟

ئىبن سىرىنىش گەرايەۋە بۇ مال و ھەزار دىرھەمى ھىتا و داي بە  
كابرا و ووتى:

- (۵۰۰) دەرھەمى بدە بە خاۋەن قەرزەكە و باقىيەكەيشى بکہ بە  
خەرجى مالەۋە، بەلام من جاريكى تر لە حالى كەس ناپرسم؟  
- وتيان: خۇ ناچار نەبووى قەرزەكەى بۇ بدەيتەۋە و خەرجى بۇ  
بدەيت؟

- وتى: كاتىك لە حالى كەسيك دەپرسن و ئەو باسى حالى  
خۇتان بۇ دەكات و گرفتارە، ئەگەر چارەسەريكى بۇ نەدۆزنەۋە،  
ئەوا دۇنيابن كە ئەحوال پرسىنەكەتان ئەحوال پرسىنىكى  
مونافىقەنەيە.

ئىۋە دەيكوژن و من نانى پيىدەم؟

سەرانى قورەيش چوونە لاي ئەبو تاليبي مامى پيغەمبەرى خدا  
(ﷺ) پييان وت:

- تۆ محمد بدە دەستى ئىمە، لە جياتى ئەۋيش عەمارەى كورى  
ۋەلىد بۇ خۆت ببە!  
ئەبو تاليبيش وتى:

- ئىۋە محمد دەبەن دەيكوژن، منيش دەبى نان بە عەمارە بدەم، ئابا  
ئەۋە داپەرۋەرييە؟

باشتر له دینار و دیرهههه

له دانایه کیان پرسى:

- ئایا شتیک ههیه باشتر بیت له دینار و دیرهههه؟

- وتى: به لى.

- وتیان: چیه؟

- وتى: ئه و کهسه ی که له پیناوی خودا ده یانبه خشی.

دهسته کانی دههینته خواره وه

به زانای گه وره ئیبن عوسه یمینان وت:

- ئه گهر بهنده له دو عاکانی ته و او بوو چی بکات باشه؟

- وتى: دهسته کانی بهینته خواره وه.

با که سیکی گه وره تر قسه بکات

وهفدیک هاته لای ئه میری باوه پداران عومه ری کوری عبدالعزیز،

هر که گه یشتن یه کییک له گه نجه کانی ناو وهفده که دهستی کرد به

قسه کردن، پیشه و او عومه ریش وتى:

- با به ته مه نقرینتان قسه بکات ئه ی گه نچ.

گه نجه کهش وهلامی دایه وه و وتى:

- ئه ی ئه میری باوه پداران قوره ییش زور کهسی له توی به ته مه نتر

تیدایه!

- ئه وسا پیشه و او عومه ر وتى: قسه بکه ئه ی گه نچ.

وهلامی عبداللهی کوږی زوبهیر بۆ عومهری کوږی خهتاب  
جاریکیان پیشهوا عومهری کوږی خهتاب (خودا لیلی رازی بیت)  
به لای کومه له مندالیک تیپهږ ده بیت، کاتیک منداله کان پیشهوا عومهر  
ده بینن هه موویان راده کهن، جگه له عبداللهی کوږی زوبهیر، پیشهوا  
عومهریش پرسپاری لیکرد:

- ئه ی تو بۆ وهک هاوړیکانت رات نه کرد؟

عبدالله زۆر به متمانه وه وهلامی پیشهوا ی دایه وه و وتی:

- هیچ تاوانیکم ئه نجام نه داوه تا لیت بترسم، ږیگا هیڅده ته سک نه  
تا بۆت فراوان بکه م.

پیشهوا عومهر زۆر به متمانه به خۆبوونی زوبهیر سه رسام بوو.

### حق بناسه پهیره وانی دهناسی

پیاویک هاته لای پیشهوا عهلی (خودا لیلی رازی بیت) و پتی وت:

- ئایا ده زانی که ئیمه وا گومان ده بهین که ته لحه و زوبهیر له سر  
ږیباژیکی گومران؟

پیشهوا عهلیش که هه میسه وهلامی جوان و ژیرانه ی ئاماده بوو پتی  
وت:

- به راستی تو باش تیکه لت کردووه ئه ی پیاو، حق به پیاوه گانی  
ناناسرینه وه، به لکو پیاوان به حق دهناسرینه وه، بویه حق بناسه  
پهیره وانی دهناسی.

روح و ئاگر و پوناکی چرا

به عبداللهی کورپی عه‌باسیان (خودا لئی رازی بیٚت) وت:

- کاتیک روح له جه‌سته جیا ده‌بیٚته‌وه ده‌چیٚته کوئی؟

نه‌ویش پیی وتن:

- ئه‌ی ئاگر و پوناکی چرا ده‌چیٚته کوئی کاتیک ده‌کوژیٚته‌وه؟

شه‌یتان جگه له تو به‌ریدیکی تری ده‌ست نه‌که‌وت؟

پوژیٚک پیاویک هاته لای وه‌ه‌بی کورپی مونه‌بی‌هی صه‌نعانی و پیی

وت:

- فلان که‌سه جنیوی پیٚت دا و قسه‌ی پیی وتی.

وه‌ه‌بیش پیی وت:

- ئایا شه‌یتان جگه له تو به‌ریدیکی تری ده‌ست نه‌که‌وت؟

ئه‌ی خودا له کوئی‌ه؟

نافع ده‌گیرٚته‌وه، ده‌لی:

- جاریکیان عبداللهی کورپی عومه‌ر له‌گه‌ل چه‌ند هاوه‌لیک ده‌چه‌نه

ده‌ره‌وه‌ی شاری مه‌دینه، له شوینیٚک دانیشتن و نانیان خوارد، له‌و

کاته‌دا شوانیٚک به لایاندا ره‌ت ده‌بیٚت، عبدالله بانگه‌یشتی سه‌ر

سفره‌که‌ی ده‌کات، به‌لام شوانه‌که ده‌لی:

- من به پوژووم.

- عبدالله دەلى، لە پۇژىكى ئاوا گەرم و لەو شاخە وشكە و  
شوانىش دەكەيت و بە پۇژووشىت؟  
- كابراى شوانىش دەلى: بەلى.

ئىنجا عبدالله دەيەوى كابراى شوان تاقى بىكەتەو، پىي دەلى:  
- بۇ مەريكمەن پى نافرۇشىت و لىرە گوشتەكەى ئامادە بىكەين و  
تۇش پۇژووەكەت بىشكىنە و وەرە لەگەلمان بخۇ.  
- شوانەكە: ئاخىر ئەوانە ھى من نىن.

- عبدالله: تۇ پىمان بفرۇشە و دواتر بە خاوەنەكەى بلى ونم  
کردوو، يان گورگ خواردوو يەتى، پارەكەش بخە گىرفانى خۆتەو!  
شوانەكە دەست بەرز دەكەتەو و دەلى:  
- ئەى خودا لە كوئيە؟

عبدالله تاماوەيەكى زۆر ھەر قسەى شوانەكەى دووبارە دەکردەو  
و دەيوت: ئەى خودا لە كوئيە؟

### دراوسىكەم فرۇشت

ئەبو ئەسوەدى دوئەلى دراوسىيەكى زۆر خراپى ھەبوو، بەردەوام  
ئازاريان دەدا، شەويكىيان ناو ھەوشەى مالى ئەبو ئەسوەد بەرد  
باران دەكەن، كاتىك بەياني دادىت ئەبو ئەسوەد پىيان دەلى:  
- ئەو بۇ واتان لە مالەكەم کردوو؟  
ئەوانىش دەلىن:

- خودا بهرد بارانی کردووی.

ئەبو ئەسوەدیش دەلی:

- درۆ دەکن، ئەگەر خودا بهردم تیگری بەرم دەکهوی و دەمپیکێ،

بەلام ئیوه بهردم تی دەگرن و بەرم ناکهوی.

دوای ئەوهی تهواو بیزار دەبی، ئەبو ئەسوەد خانووەکه دەفرۆشی،

لێی دەپرسن:

- ئەوه خانووەکه ت فرۆشت؟

- ئەویش دەلی: نهخیر، دراوسییکەم فرۆشت.

### کوشتنی میشوله جائیزه؟

کۆمه‌لیک له ئەهلی عێراق له یه‌کێک له سه‌فه‌ره‌کانی هه‌ج چوونه‌ لای

عبداللهی کۆری عومه‌ر و لێیان پرسى:

- ئایا کوشتنی میشوله له کاتی ئیحرام به‌ستن له هه‌ج جائیزه

یاخود نا؟

عبدالله وه‌لامی دانه‌وه و وتی:

- حوسه‌ینی کۆری عه‌لی و ئال و به‌یتی پیغه‌مبه‌رتان له که‌ربه‌لا

کوشت، ئیستاش هاتوون له کوشتنی میشوله‌یه‌ک ده‌پیچنه‌وه؟

### تا ئیسقانی به‌دیار ده‌که‌ون

له شه‌عبیان پرسى:

- ئایا به‌نده له کاتی ئیحرامدا بۆی هه‌یه جه‌سته‌ی خۆی بخورینی؟



- شه عېش وتی: به لئی.

- وتیان: تا چ ئه ندازه یه ک؟

- وتی: تا ئیسقانی به دیار ده که وئی.

### حه لال و جوان

پیره ژنیک به میړده که ی خوی ده لئی:

- باشه ئه وه شهرم له خۆت ناکه یت سهیری ژنانی تر ده که یت، له

کاتیک ژنیکي حه لال و جوانت هه یه؟

پیاوه که ش وتی:

- بۆ حه لاله که به لئی، به لام بۆ جوانه که نه خیر.

### یارمه تیم بده بۆ ته واوکردنی خانووه که م

ره بیهی کوری عوقه یلی یه ربوعی دیته لای موعاویه و پیتی ده لئی:

- ئه ی پیشه وای باوه پداران، خه ریکی دروستکردنی خانوم ئه گه ر یارمه تیه کم بده یت.

موعاویه ش لئی پرسى:

- خانوه که ت له کوئیه؟

- ره بیهی ش وتی: له به سرايه قوربان.

- موعاویه: پووبه ره که ی چه نده؟

- ره‌بیعه: که‌میک له دوو فهرسه‌خ\* زیاتره.

موغاویه‌ش پیی ده‌لی:

- تو مالت له به‌سرایه، یان به‌سرا له ماله‌که‌ی تودایه؟

### چاکت کرد

رۆژیک موته‌وه‌کیل به‌ردیکی گرتنه‌بالنده‌یه‌ک، به‌لام نه‌پیکا.

ئیبینو چه‌مدانیش پیی وت:

- ده‌ست خو‌ش چاکت کرد.

- موته‌وه‌کیل وتی: ئایا گالتهم پیی ده‌که‌یت؟ خو نه‌م پیکا.

ئیبینو چه‌مدانیش وتی:

- چاکت له‌گه‌ل بالنده‌که کرد و نه‌تکوشت.

### چۆن ئه‌هلی ئه‌م زه‌مانه ده‌بینی؟

له ئه‌شه‌بیان پرسى:

- چۆن خه‌لك و ئه‌هلی ئه‌و زه‌مانه هه‌لده‌سه‌نگینی؟

ئه‌شه‌ب وت:

---

\* فهرسه‌خ: ئه‌سلى وشه‌كه فارسىیه، پتوهریكه له كۆندا به‌كارهاتوو، هه‌ر فهرسه‌خێك به‌نزیكه‌ی به‌رامبه‌ر (۳) میله، هه‌ر میلیكیش (۱۶۰۰) مه‌تره، به‌و پێیه هه‌ر فهرسه‌خێك نزیكه‌ی (۵) کیلومه‌تره.

- داوای مولکی پادشا دهکهن و وهک کۆیله یه کیش ده به خشن.

### تا تۆم بیربکه ویتته وه

کابرایهک ده یوسیت فیل له ئەشعەب بکات و ئەنگوستیله که ی لئ  
بستینئ، به ئەشعەبی وت:

- ئەو ئەنگوستیله ی دەستتم پێده، تا هەر کات ببینم تۆم  
بیربکه ویتته وه!

ئەشعەبیش وه لامی دایه وه و وتی:

- پیت نادهم، تا هەر کات سهیری دهستت بکهیت که ئەنگوستیله ی  
تیدا نیه منت بیربکه ویتته وه و بلایی ئەشعەب ئەنگوستیله که ی پێ  
نهام.

### دوو شاعیری گه مژه

دوو شاعیری گه مژه له بن داریک دانیشت بوون و جهوی شیعیان  
وه رگرتبوو، به نۆره شیعیان بو یه کتر دهوت، شیعره کانیان زۆر  
بی مانا و گه مژانه بوون، کابرایهکی ئەدیب و شاعیریش له سه  
داره که بوو، گوئی لهو شیعره بی مانایه ی ئەو دوو شاعیره گرتبوو،  
کاتیکی تهواو له شیعره کانیان بیزار بوو له سهروهی داره که میزیک  
هه لدا و به به سه ری هه ردووکیانی دا کرد.

دوو شاعیره‌که‌ش لئی تورپه‌بوون و سکا‌لایان برده لای دادوهر،  
دادوهریش کابرای ئە‌دی‌بی به مانگی‌ک زیندانی و (۵۰۰) دینار سزادا.  
کابرای ئە‌دی‌ب به دادوهری وت:

- من به سزادانه‌که‌ت رازیم، به‌مه‌رجی بۆ‌چهند خوله‌کی‌ک گوی له  
شیعری ئە‌و دوو گه‌مژیه‌هه‌ رابگری.

دادوهریش که که‌سی‌کی زمانزان و لی‌ها‌تو‌بوو مه‌رجه‌که‌ی ئە‌دی‌بی  
جی‌به‌جی کرد و گویی له شیعەر هه‌ردوو گه‌مژه‌که‌ گرت.

کاتیک بۆ‌ماوه‌ی چهند خوله‌کی‌ک گویی له‌و دوو شاعیره‌ گه‌مژیه‌هه  
گرت، به‌تورپه‌یی مستیکی له‌ می‌زه‌که‌ی به‌رده‌می دا و وتی:

- بریاری سزادانه‌که‌ گۆ‌را، بۆ‌ دوو مانگ زیندانی و (۱۰۰۰) دینار!  
(واته‌ دوو قاتی سزا‌که‌ی پیشوو).

کابرای ئە‌دی‌ب وتی:

- بۆ‌چی جه‌نابی دادوهر؟

دادوهر وتی:

- چونکه‌ تو گوی‌ت له‌و شیعره‌ قۆ‌رانه‌ بووه‌ و ته‌نها می‌زت پێ‌یاندا  
کردووه‌، ده‌بوو پی‌سا‌پشت به‌سه‌ر سه‌ریاندا کردبا.

وه‌لامی دای‌کی‌ک

له‌ دای‌کی‌کیان پرسى:

- چون توانیت قه‌ناعه‌ت به‌منداله‌که‌ت بکه‌یت، که‌ له‌بری یاریه‌  
ئه‌لی‌کترۆنییه‌کان کتیب بخوینی‌ته‌وه‌؟!

دای‌که‌که‌ له‌ وه‌لام وتی:

- مندا له كانمان به گويمان ناکه ن، به لکو لاساييمان ده که نه وه!

وتم: نابيت به مروځ!

باو کيک هه بوو، کورپکي زور لاساري هه بوو، باو که که هه ميشه به  
کورپه که ی دهوت:

- کورم تو هه رگيز نابيت به مروځ!

دواي ماوه يه ک کورپه که له باو کي دور ده که ويته وه، پاش چندين  
سال، کورپه ده بيت به والي و بهر پرسي ته و ناوچه ی خويان.  
رږوژني کيان به پاسه وانه کاني دهلي:

- برون باو کمم بو بهي تن، پاسه وانه کاني ده چنه لای باو کي و به  
ليدان و قامچي باو که که يان هينا بو لای کورپه - والي -.

- والي دهلي: باو که ته ماشام که، تو هه ر ته ت و ت من نابم به هيچ،  
فهرموو ته ماشا بکه، ئيستا ته ليی چي؟ خو ده ميني چ ده سه لاتي کم  
هه يه؟

باو که که ش سه ري کزي به رز ده کاته وه و دهلي:

- روله من نه موت تو نابی به والي و ده سه لاتدار، من هه ميشه  
وتومه تو نابی به مروځ! ئيستا ش راسته بويته والي، به لام نه بويت  
به مروځ! ئايا مروځ هه يه له و دونيا يه دا به قامچي و شفي  
پاسه وانه کاني باو کي خوی راپيچ بکات؟  
والي سه ري داخست و هيچي بو وتن نه ما.

بۆ دواى زانست ناکهوى؟

زانايەك به به لای شوانىكدان تىپەر ده بىت و لىي ده پرسى:

- چەند ساله كارى شوانى ده كهيت؟

شوانه كهش ده لى:

- (۱۵) سال.

زاناکه ده لى:

- بۆ له جياتى شوانى به دواى زانست ناکهوى؟

شوانه كه ده لى:

- كورتهى هه موو زانسته كان ده زانم و فيريان بووم.

- زاناکه: ئادهى هه رچى ده يزانى و فيرى بووى به منيشى بلى:

شوانه كه: كورتهى زانسته كان پىنج شتن: ۱- تا راستى هه بىت،

درو ناکه م. ۲- تا هه لال هه بىت، هه رام ناخوم. ۳- تا خوم كه م و

كورتى و (عه بيم) هه بىت، له كه م و كورتى خه لكى ناکولمه وه. ۴- تا

خودا بزقم بدات، ناچمه بهر ده رگای هىچ كه سىك. ۵- تا نه چمه

به هه شت له فروفيلى شه يتان پاريزراو و بى ئاگا و ئارام نابم.

زاناکه وتى:

- دهى به راستى تو ته واوى زانست ده زانيت، هه ركه سىكيش ئه و

پىنج ئاكار و رهوشتهى هه بىت، ئه و پىويستى به په رتوكى ترى

رهوشت و زانست نيه.

من به چوار هیلکه نه بیت تیر ناخۆم!

وهكو به سه رهاتيكی پيکه نين ئاميز گيردراوه ته وه:

دهلین:

ژنه که ی بیستبووی که میرده که ی به نیازه ژنی تر بهینیت، بویه  
کاتیک میرده که ی دهگه ریته وه بۆمال بۆ نانی ئیواره چوار هیلکه ی  
بۆ دهکولینی، دوا ی کولاندنیان هر هیلکه و رهنگیکی لیدان و له گه  
نان و سهوزه و شتیر برديه به رده می میرده که ی.

پیاوه که ئه م کاره ی پی سه یربوو به ژنه که ی دهلی:

- ژنه که ئه م هیلکه رهنگا ورهنگانه چین؟

ژنه که دهلی:

- پیاوه که تو نانه که ت بخۆ دوا ی پیته دهلیم.

پاش ئه وه ی پیاوه که هر (٤) هیلکه که ی خوارد و ته و او بوو ژنه که  
پرسی:

- پیاوه که ئه وه هیلکانه هیچ جیاوازیه کیان هه بوو جگه له رهنگه کانیا ن؟

- پیاوه که: نه خیر فهرقیان نه بوو، به لام مه به سست چیه؟

- ژنه که: ئی پیاوه که ژنه کانیش هه روان هه مو یان یه ک شتن، ته نها

رهنگ و شیوه یان جیاوازه که واته بۆچی ژنی ترم به سه ره دههینی؟

- پیاوه که: ئه ها، تو راست ده که ی ت، به لام ئاگات لیه من به (٤) هیلکه

نه بیت تیرنا بم؟

سهلام كردن له گوی دريژ!

مه لای مه شهوور هه ر کاتيک ده چوو نه ناو ته ويله سلاوی له گوی  
دريژه که ی ده کرد.

لينيان پرسى:

- مه لای مه گوی دريژه، خو تيناگات که تو سهلامی لی ده که ییت؟  
وهلامی دانه وه و وتی:

- ئیوه راست ده که ن ئه و گوی دريژه، به لام خو من مروقم، من  
مروف بوونی خومی پی ده سه لمیتم، جا با ئه و هه ر تی نه گات.

ئىستا ده زانی رۆژانه چيم کردوو و چى ده که م؟

پیاوه که له سه ر کار گه پايه وه.

بینی مندا له کانی به جل و به رگی خه وتن وا له کولانی گه ره ک یاری  
ده که ن، سه رو پرچیان تیک ئالو و ئالوزه و ده م و چاویان  
نه شوراوه!

ده رگای ماله که یان دانه خراو و ئاوه له یه!

سهیره!

کاتيک چوو ژووره وه بینى سه ر قادرمه کان زور پیسن، جیگاکانی  
خه وتن هه روا له گورین! سه ر مه غسه لی مه تبه خ پره له قاپی پیس و  
زبلدانه که خه ریکه زبل و خاشاکی به سه ردا ده رژی، سفره ی نانی  
به یانی هه ر له گورپییه و دهستی لینه دراوه، کاتيک به ره و لای  
که رماوه که چوو قاچی که وته سه ر سابونیک و خه ریک بوو به پشت



دابكهوئى، ئەوئىش لە ھەموو جىگاكانى تر بى سەرۆبەرتر بوو، جە  
پيسەكان ھەر لەوئى كەوتوون! كاشى دىوار و زەوى ھەمووى پەل  
و پيسىيە!

نە نانېك ئامادىيە بۆ خواردن، نە ئاوئىكى سارد!  
دەنگى تەلەفیزیۆنەكە بەرزبۆتەوہ...يارى منداڵەكان ھەروا پەرت و  
بلاون!

دەرگای سەلاجەكە كراوہىيە و پەرداخىكى شوشە لەوئى شكاوہ و  
ھەلنەگىراوہتەوہ...

ئەى خودايە ئەوہ چى ڕوویداوہ!

پياوہكە زۆر ترسا كە ھاوسەرەكەى توشى كارەساتىك بوويئت!

بە شلەژاوى بانگى كرد! ژنەكە...ژنەكە...تۆ لە كوئى؟

ئە لەو كاتەدا ھاوسەرەكەى لە ژوورى ميان بە خۆى و ئەو

رۆمانەى كە دەخويندەوہ ھاتە دەرەوہ و بە پياوہكەى وت:

- ھا چى بووہ پياوہكە؟

پياوہكە وتى:

- ئەوہ لەو مالە چى ڕوودەدات، تۆ خەرىكى چى؟

ژنەكە بەزەردەخەيەك وەلامى داىەوہ و وتى:

- پياوہكە ھەموو ڕۆژىك كە پيئت دەلیم ئەمرۆ زۆر ھىلاك بووم و

زۆر كارم ھەبوو، تۆ گالتەم پيئەكەيت و دەليى: بۆچيت كردوہ،

مال چ ئيشىكى تيادايە تا ئەنجامى بەديت!

فرموو سه‌یربکه، تهنه‌ا ئه‌مرۆ کاره‌کانم نه‌کردوو، تا بزانی من  
پۆژانه‌ چی ده‌که‌م!

پیاوه‌که‌ داوای لی‌بوردنی کرد و به‌لینیدا که‌ جاریکی تر ئه‌و قسه‌یه  
نه‌کاته‌وه‌.

### شه‌یتان وازت لینامیتی!

ئین جه‌وزی له‌ کتێبه‌که‌یدا (أخبار الأذکیاء) ده‌گیریتته‌وه‌، ده‌لی:

- کابرایه‌ک دیتته‌ لای ئه‌بو حه‌نیفه‌ و پێی ده‌لی: کۆمه‌لی پارهم له‌  
شوینیک شار‌دۆته‌وه‌، به‌لام ئیستا شوینه‌که‌م بیرنایه‌ته‌وه‌، ئیستا من  
چی بکه‌م.

ئه‌بو حه‌نیفه‌ش پێی ده‌لی:

- ئه‌مشه‌و هه‌سته‌وه‌، تا نوێژی به‌یانی هه‌ر شه‌و نوێژ بکه‌، به‌  
دنیایی شوینه‌که‌ت بیر ده‌که‌ویتته‌وه‌.

کابراش به‌ قسه‌ی ده‌کات و ئه‌و شه‌وه‌ ده‌ست ده‌کات به‌ شه‌و نوێژ،  
هیشتا چاره‌گه‌ک له‌ شه‌و رۆیشتبوو کابرا شوینه‌که‌ی بیرکه‌وته‌وه‌،  
بۆ به‌یانی گه‌رایه‌وه‌ لای ئه‌بو حه‌نیفه‌ و پێی وت:

- پاره‌که‌م بینیه‌وه‌، به‌لام تو چۆن زانیت که‌ ده‌یدۆزمه‌وه‌؟

ئه‌بو حه‌نیفه‌ش پێی وت:

- ده‌مزانی شه‌یتان لیناگه‌ری شه‌و نوێژه‌که‌ت بکه‌یت و بیرت هه‌ر  
ده‌خاته‌ لای پاره‌که‌ت و بیرت دیتته‌وه‌ که‌ له‌ کویت داناوه‌.

که سیک پنده زانی نژای گیرابیت؟

له هاو چاکیکیان پرسى!

که سیک دهناسیت نژاکانی گیرابیت؟

له وهلامدا وتى!

- نه خیر، به لام خودایهک دهناسم که نژاکان گیرادهکات.

واژووی نه کردووه!

دهگیرنه وه که وهزیریک هه بوو، زور سینه فراوان و خاکی بوو  
به رامبه به و رهخنه بونیاتنه رانه ی که لیی دهگیران، به لام له هه مان  
کاتیشدا وهلامی زور دهمکوتکه و ژیرانه ی پیبوو بو و هه که سانه ی  
که رهخنه ی روخینه ریان لی دهگرت.

پوژیکیان له لایه ن یه کی له که سه نه یاره کانی نامه یه کی بو دیت،  
کاتیک که نامه که دهکاته وه ته نها تیایدا نووسراوه (که ر).  
بو به یانی وهزیر وینه ی نامه که له پوژنامه یه ک بلاو دهکاته وه و  
له سه ری دهنووسی:

- عاده تی خه لک وایه که نامه یه ک دهنووسن زور جارن هه وه له یاد  
دهکن که ناوی خو یان بنوسن، به لام هه نامه یه ی دوینی به دهستی  
من گه یشتووه پیچه وانیه، کابرا ته نها ناوی خو ی نووسیوه و  
واژووی نه کردووه!

سزا و پاداشت له يه ک کاتدا!

که سیک دیته لای هارونه رهشید و دهلی:

- من ده توانم شتی زور سهیر و سه مه ره نه نجام بدهم، هارونیش  
پنی دهلی:

- نهو شته چیه که تو دهیکهیت، فهرموو با بیبینین.

کابراش پاکه تیک دهرزی دههینیته دهره وه، یه کیک له دهرزیه کان به  
زهویدا دهچه قینن، دواتریش دهست دهکات به هه لادانی دهرزیه کانی  
تر، ههر دهرزیه ک که ههلی دهدا، دهچووه کونی دهرزی پیشتر و  
لیک گیر ده بوون!

کاتیک هه موو دهرزیه کانی هه لدان و له کاره که ی سهرکه وتوو بوو،  
کابرا زهرده خه نه یه کی کرد و سهیری هارونی کرد، چاوه ری بوو که  
پاداشتیکی گهره بکری، به لام هارون فهرمانی کرد و وتی:

- سه د قامچی لی بدن، سه د دیناریشی پی بدن!

هه موان نهو برپاره ی هارونیان لا سهیر بوو، لیان پرسی:

- نهوه واتای چی؟ سزا و پاداشت له یه ک کاتدا؟

- هارون وتی: سه د دیناره که بو زیره کی و لیها توویه که یه تی، سه د  
قامچیه که ش له بهرام بهر نهوه یه که زیره کی و لیها توویی خوی له  
شتیک خستوته گهر که هیچ سودیکی نه.

## ئىستىلا خوارى خوارهوه دهبووى

پوژىكيان موته وهكىل قسهى بو خهلك دهکرد و كومهلىك له  
خهلكيش دهورهيان دابوو، له ئامادهبووانى پرسى:

- ئايا دهزانن يه كه م شت كه عوسمانى كورى عهفان به هويهوه  
پهخنهى ليگيرا چى بوو؟

- ئهوانيش وتيان: نهخير، نازانين، چى بوو؟

موته وهكىل وتى:

- كاتيك پيغه مبهري خدا (ﷺ) وهفاتي كرد، پيشهوا ئه بو بهكر (خودا  
لى پازى بيت) پايه يهك له مينبهر هاته خوارهوه، كاتيك عومهرى  
كورى خهتاب (خودا لى پازى بيت) خهلافهتى وهرگرت ئه ویش  
پايهكى تر له قادرمهكه هاته خوارهوه، بهلام كاتيك كه عوسمان  
خهلافهتى وهرگرت چوهوه شويى پيغه مبهري خدا (ﷺ) و  
ههنگاويك دانه بهزى، له كاتيكدا دهبوو ههنگاويكى تر هاتبايه خوار  
شويى عومهر، ئا ئه وه يه كه م شت بوو كه عوسمانى كورى عهفان  
له لايهن موسلمانانه وه پهخنهى لى گيرا.

ئا له و كاته دا عهباده هه لدهستيه وه و دهلى:

- ئاي چهنده گه وره و ژير بووى ئه ي عوسمان!

- موته وهكىل دهلى: بو؟ شتيكى باشى كردوه؟

عهباده دهلى:

- بهائی گهرهه تا بلنی شتیکی ژیرانه و باشی کردووه، چونکه  
نهگه وای نهکردبا دهبوو ئیستا جهنابت به دهیان مهتر له خوار  
زهویه و تارت بۆ ئیمه خویندبایهوه!  
- موتهوهکیل وهلامیکی بۆ عهباده پئی نهبوو.

### نهگه شیعرم جۆ بوایه

کهسیک بهزمانیکی زبر رهخنه له شیعرهکانی موتهنهبی دهگریت و  
دهلی:

شیعرهکانت بی مانان و هیچ چیژیکی نهدهبیان نیه.  
موتهنهبیش زۆر به توندی وهلامی دهدهاتهوه و دهلی:  
(الوکان شعري شعير لأكلته الحمير لکن شعري شعورا فهل للحمير  
شعور؟)

واته: ((نهگه شیعرهکانم جۆ بونایه نهوا گویدریژ دهیخواردن، بهلام  
شیعرهکانم ههست و شعورن، ئایا گویدریژ شعوری ههیه؟)).

### بۆچی به وتهکانت سهرسامیت؟

کابرایهک به ئییاسی کوپی موعاوییهی وت:  
- هیچ عهیب و کهم و کورتیهکت نیه، جگه لهوهی که زۆر به  
وتهکانت و بهخۆت سهرسامیت.

ئییاسیش وتی:

- ئایا تۆ به وته و کهسایهتیم سهرسام نیت؟

- کابرا وتی: با.  
- ئیاس: کهواته من له تو ئه ولاترم و له پیشترم که به خۆم سه رسام  
بم.

کابرا وتی:

- ئه ی بۆ په له ده کهیت له بریار و وه لāmه کانت دا؟

- ئیاس: ئه ی پیاو تو چهند په نجهت هه یه؟

- کابرا: هه ر دهستی پینج په نجه.

- ئیاس: بۆ وا زوو وه لāmت دایه وه؟

- کابرا: ئاخر ئه وه شتیکی بهرچاوه و پیویست به بیرکردنه وه  
ناکات.

- ئیاس: ده کهواته بزانه، لای من هه موو شته کان بهرچاون و  
پیویستم به وه نیه زۆر بیریان لیکه مه وه.

### کامیان ناشیرنترن؟

له دانایه کیان پرسى:

- ئایا پیت وانیه که ناشیرینترین کهس ئه و کهسه یه که پژدوو  
به خیل و ره زیله؟

وه لāmى دانه وه:

- نه خیر، به لکو له و ناشیرینتر ئه و کهسه یه که باسکردنى  
به خشینه کانى زۆر زیاتره له به خشینه کانى!

دلنک هه ژاره که خودای تیدا نه بی

پیاریکی دهوله مند به لای هه ژاریک تیپه ده بیئت و به لوت به رزیه وه ده لئ:

- لام سهیره هه ژاره کان به گیرفانی به تاله وه چون دلیان ئاسوده ده بی:

هه ژاره کهش لئی هه ستایه وه و پئی وت:

- قوربان راسته ئیمه گیرفانه کانمان به تاله، به لام دلمان پره له ئارامی، چاک بزانه لای ئیمه هه ژار ئه و که سهیه که دله که ی خوشه ویستی خودای تیدا نه بی.

وه لامي جوتیاریک بو پادشا

روژیک پادشایه ک پروو ده کاته ئه و دهشت و دهره بو ئه وه ی کاتیکی خوش به سهر بیات، له پریگادا کیلگه یه کی گه وره ی به رچاو ده که ویت، که تیایدا که ریک ئه رکی ئاودانی کیلگه که راده په پرنیت، به سووراندنی ناعووره ی ئاوه که.

پادشاکه زور سه رسام ده بیئت به دهنگی ئه و زهنگوله ی که له ملی که ره که دایه، له جوتیاره که ده چیته پی شه وه و لئی ده پرسئ:

- پیم نالیت چ نه ئیه ک له وه داهه یه که تو ئه م زهنگوله گه وره یه ت به ملی ئه و که ره هه لواسیوه؟  
جوتیاره کهش ده لیت:



- من به هوی دهنگی ئەو زەنگولەوێ دەزانم کە کەرەکە کار دەکات  
یاخو نا، چونکە هە رکات بجوولیتەوێ ئەو دهنگی زەنگولەکەم گوێ  
لێ دەبێت، کاتیکیش دهنگی زەنگولەکە نامینیت، خیرا دەچم کەرەکی  
ئاگادار دەکەمەوێ دەرخەمەوێ کار.

پاشاکە وتی:

- باشە ئەو ئەگەر کەرەکە لە کارکردن وەستا ، بۆ هەلخەلە تاندنی  
تۆش دەستی کرد بە سەرلەقاندن بۆ ئەوێ گویت لە دهنگی  
زەنگولەکە بێت و وابزانیت بەردەوامە لە کارکردن؟

جوتیارەکە زەردەخەنە یەکی کردوو وتی:

- جا گەرەم خو عەقڵی کەر وەکو عەقڵی پاشا نیە تاوێ کو فیل لە  
خەلک و میلەت بکات.

پادشاکە بێ دەنگ بوو و پویشت.

### لە شەرمی تۆیە پەنگی سور هەلگەراوێ

پۆژیک هارپونە پەشید بە ناو بازاردا پیاسە ی دەکرد، لەناکاو چاوی  
بە ئەبو نەواسی شاعیر دەکەوێت کە شوشە یەکی ئارەقی لە دەست  
بوو، هارپونیش بە ئەبو نەواس دەلی:

- ها ئەبو نەواس ئەوێ چیه بە دەستەوێه؟

ئەبو نەواسیش وتی:

- ئەوێ ماستە جەنابی خەلیفە.

- ھاپون: ئەبو نەواس خۇ ئەو ھەنگى سورە؟  
 - ئەبو نەواس: ئاخىر گەورەم ئەو ھەنگى سورە ھەنگى سورە؟  
 ھەنگى سورە ھەنگى سورە.  
 ھاپون سەرى لەو ھەنگى سورە ھەنگى سورە سورما و پىكەنى.

### بەلگەم لە قورئاندا ھەيە

پۇرۇشيان ئەبو نەواس قسە بە ھەزىرى مەھدى (فەزلى كورى  
 پەيغ) دەلىت و زۆر شىعەرى خراپى لەسەر دەلى.  
 دواى ماوھەيەكى كەم ئەو قسانە دەگەنەو لای فەزلى و ئەویش زۆر  
 تۆرە دەپىت، خىرا فەرمان دەكات كە بىھىتن بۆ كۆشك و سەد  
 قامچى لىدەن.

كاتىك دەپىتن و دەست دەكەن بە لىدانى، ئەبو نەواس بانگى فەزلى  
 دەكات و دەلى:

- تەكايە چىتر لىم مەدەن، مەن بەلگەى پاكى خۇم دەسەلمىنم.

فەزلىش دەلى:

- بەلگەى تۆ چىيە؟

- ئەبو نەواسىش دەلى:

- بەلگەكەم لە قورئانە، خوداى گەورە دەفەر مووئىت: ﴿الَّذِينَ تَرَأَتْهُمْ فِي

كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنْتُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾ [الشعراء: ٢٢٥ -

٢٢٦] واتە: ((ئايانايىت كە ئەوانە لە ھەموو دۆلىكدا سەرھەلدەدەن

و له هموو شتيك ددوين. به پراستی ئه وانه شتيك ده لين و  
به كرده وه نايكه ن كرده رو گوشتاريان دووره له يه كه وه)).  
كاتيك ئه وه ي وت فزل پيكني و فره ماني كرد كه ئازادي بكن.

### كوپر بونت له چي بيه شي كردوي؟

موت وه كيل به ئه بو عه ينائي وت:

- هه ست ده كه يت به كوپر بونت له چ شتيك بيه ش بوويت؟

ئه بو عه يناء وتي:

- له بينيني جه نابتان و بينيني به خشنده يي و ده ستكراوه بيتان.

موت وه كيل وه لامه كه ي زور پي جوان بوو، بويه خه لاتيكي باشي  
پيه خشي.

### خوشه ويستي نابيت لق و پوي هه بي

كوپريكي گه نج وجوتياريك به يه كه وه كاريان ده كرد، گه نه كه  
به جوتياره كه ي وت:

- من ده ستگيراندارم و ده سگيرانه كه م زور مني خوش ئه ويت  
هه ميشه هه ستی خوي بومن دهرده بري، به لام نازانم من بوي  
وه كو ئه و نيم، ئه و هه سته ي ئه و به مني ده به خشييت من ناتوانم به  
ئه وي بيه خشم؟ به هه رحال نكولي له وه ناكه م منيش ئه وم خوش

ئاويت، بەلام ھەست دەكەم بەتپەربوونی كات ئەو ھەستەم بۆی  
كەمتر دەبیتەو.

جوتیارەكە پیتی وت:

- تۆ لەگەل كچی تر ھاوپیەتیت ھەیه؟

- گەنجەكە وتی: بەلێ، زۆر قسەیان لەگەل ئەكەم، بەلام تەنیا وەكو  
ھاوپی و ھیچ ھەستێكم نییە بۆیان و من باسی شتی گشتیان  
لەگەل دەكەم.

- جوتیارەكە وتی: ئایا ھەندێ جار وشەى پۆمانسى دەكەویتە  
نیوان قسەكانتان ئەوەش وات لیبكات بەراوردی بكەیت لەنیوان  
وتەى دەستگیرانەكەت و كچە ھاوپیكانت؟

- گەنجەكە: نكۆلى لەوەناكەم، بەلام لەگەل ئەوەشدا دەستگیرانەكەم  
خۆش دەوێت و ھەستم بۆى ھەیه.

- جوتیارەكە وتی: چارەسەرەكەت پێ دەلێم، بەلام با ئیستا بە  
كشتوكالەكەمانەوە خەریك بین.

جوتیارەكە سۆندەیهكى ئاوى دایە دەستى گەنجەكە و پیتی وت:  
- بەباشى بیگرە ھەتا من دەچم ئاوەكە بەردەدەمەو، دواتر لیت  
وەردەگرمەو.

جوتیارەكە بەبیانووى كردنەوہى ئاوەكەوہ خۆى شار دەوہ و دواى  
ئوہى ئاوەكەى كردەوہ، بە بزماریك چەند كونیكى لە سۆندەى  
ئاوەكە كرد، پاشان ھاتەوہ بۆلاى كۆرەكەو پیتی وت:

- سۆندەكەم بەدەرەوہ، ئەویش پێدايەوہ، جوتیارەكە وتی:

- ئەو ە چىيە؟ بۆچى سۆندەكە ئاوى كەم لى دىت؟

- گەنجەكە وتى نازانم، پېش ئىستا ئاوى زۆرى لى دەھات، بەلام نازانم بۆچى وردە وردە كەم بوويەو؟

- جوتيارەكە وتى: خىرا برۆ چاودىرى سۆندەكە بكە، گەنجەكە رۆيشت و پاشان گەرايەو بۆلاى جوتيارەكە و وتى:

- مامە گيان، سۆندەكە چەند كونيكى تىدايە و ئاوى لى دەچىت، لەبەر ئەو ەيە ئا و ناگاتە لاي ئىمە.

- جوتيارەكە وتى: گيانەكەم تۆش ەستت چەند كونيكى تىبوو و لەو كونانەو ە ەستت دەچىت بۆلاى ھاوپى كچەكانت و بەشىكى كەم لەو ەستتە دەگاتە دەسگيرانەكەت، كاتىك ئاوەكە بەخىراى دەگاتە كۆتايى سۆندەكە كە چارەسەرى كونهكان بكەين، تۆش كاتىك ەستت دەگەرپتەو بۆ سەرەتا لە بەرانبەر دەسگيرانەكەن كەپەيوەندى لەگەل ئەو كچانە بېرىت كە بە ناشەرى قسەيان لەگەل دەكەيت.

گەنجەكە بەو وەلامە كردارىيە زۆر سەرسام بوو، بۆيە برىاريدا كە ئەو پەيوەنديانە بېچرىنىت و پىچ و پەنا لە خوشەويستىكەيدا نەھىلى.

### دەمكوتکردنى جاحزى شاعیر

لە يەككە لە كۆلانەكانى بەغدا جاحزى گەرە شاعیر، ژنىك دەبينى و توانجىكى لىدەدات و وەك ئامازەيەك بۆ ناشىرىنى ژنەكە دەلى:

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ﴾ [التكوير: ٥].

ژنه کەش زۆر خیرا وهلامی دهداته وه و دهلی:

﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ...﴾ [یس: ٧٨].

جачزی سه ری خوی داده خات و ده پروات.

من به کهسانی وهک ئیوه ده جهنگم

پیاویک له پیشه واهلی (خودا لئی رازی بیّت) پرسى:

- بۆچی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) چووبایه هر جهنگیک به سهر  
دوژمندا زال ده بوو و سهرده کهوت، بۆچی تو له هه موو جهنگیکدا  
سه رکه وتوو نابیت؟

پیشه واهلی فهرمووی:

- ئاخر پیغه مبه ری خودا (ﷺ) کهسانی وهک من و هاوشیوهی منی  
له گه لدا بوو، به لام من کهسانی وهک تو و هاوشیوهی تو له گه لدايه.

تهنها دهمت بکه ره وه

جاریکیان ژنیک لای پیاویکی دانا زۆر ستایشی خوی ده کرد، جا

بوئه وهی لای دانا کهش که می ستایشی خوی بکات به دانا کهی وت:

- تو ده زانی کاتیک به ریگادا ده پروم یان له شوینیک داده نیشم

پیاویکی زۆر له ده ورم کو دهبه وه، ئایا چی بکه م بو ئه وهی له

دهستیان پزگارم بیّت؟

داناكەش وتى:

- زۆر ئاسانە، ئەوجارە ئەگەر لە دەورت كۆبوونەوه تەنھا دووقسە  
بکە، ئەوسا ئەوانىش دەزانن كە تۆ تەنھا جوانىكى بى عەقلى و واژن  
لئ دەهيتن.

ژنەكە زۆر تورەبوو و كابرەى دانای جیھىشت.

### بیشرى پىخواس

بیشرى پىخواس دەچیتە بەر دەرگای مالى موعافى كوپى مەپوان و  
لە دەرگای مالیان دەدات.

کچه بچۆکەلەكەى موعافىش دەلى:

- كىيە؟

- بیشر: منم، بیشرى پىخواس، هاتووم سەردانتان بکەم و سیلەى  
رەحم بەجى بگەيەنم.

- كچهكەى موعافى: تۆ جارئ برؤ جوتئ پىلاو بوخۆت بکړه وئەر  
نازناوه لە خۆت بکەرەوه، ئینجا سیلەى رەحم بەجى بگەيەنە.  
بیشر دەلى:

- بەخوا تۆ راست دەكەيت.

## وهلامیکی حهسهنی کوری فهزل بو خلیفه

حهسهنی کوری فهزل له گهل کومه لی زانا و پیاوی دیار ده چیتته نیو دیوانی خلیفه، دوا ی چهند خوله کیک دانیشتن، حهسهن ویستی دهست به قسه بکات، خهلیفهش چاوی لی زهق کرده وه و نه یه یشت قسه بکات، به لام دواتر حهسهن هر نه وه ستا و دهستی کرد به قسه کردن، خهلیفهش لی تو په بوو و وتی:

- له نیو نه وه موو که سه به ته مه نه تو قسه ده که یت نه ی مندال؟

حهسه نیش وتی:

- جه نابی خهلیفه، نه من له هود هود بچو کترم، نه توش له پیغه مبه ر سوله یه مان (علیه السلام) گه وره تر، کاتی که هود هود به سوله یمانی وت:

- ﴿...أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ...﴾ [النمل: ۲۲].

دوا ی نه وهش ئایا تو بی ئاگای له وهی که په روه ردگار فه هم و تی که یشتنی له چه ندین بواریک به سوله یمان داوه، خو نه گه ر به ته مه ن و گه وره یی بوایه نه وا داود له پیشتی بوو نه و تی که یشتنه ی پی بدری وهک ده فه رموو یت:

- ﴿فَقَهَّمْنَهَا مَلِئَمْنَ وَكَلَّا ءَايِنَا حُكْمًا وَعِلْمًا...﴾ [الأنبياء: ۷۹].

دوا ی نه وه خهلیفه به حهسهنی وت:

- قسه بکه به خوا شیاوی نه وهی قسه بکه یت.



قه سه م به خوا، هیچ نه گه ریکی بو نه هیشتینه وه

گیردراوه ته وه له سهر ده می خه لیفه هیشام قاتی و قری روو له  
هه ندیک گوند ده کات، خه لکی گونده کانیش کو دهنه وه و پیکه وه  
ده چنه لای هیشام، مندالیکیشان له گه ل بوو که ته مه نی شازده سالان  
بوو ناوی (دورواس) بوو، به لام زور زیره ک و لیها توو بوو،  
خاوه نی وه لامی زور ژیرانه و ده مکو تکه ر بوو.

کاتیک گه یشتنه لای هیشام هه موویان رازی بوون که دورواس قس  
بکات، کاتیک دهستی به قسه کردن کرد هیشام وتی:

- باشه بو نه و منداله قسه ده کات، که سیکی به ته مه نی قسه زانتان  
نیه؟

دورواسیش وه لامی هیشامی دایه وه و وتی:

- جه نابی خه لیفه، قسه زانی و زمان پاراوی په یوهندی به ته مه نه وه  
نیه، ئیمه بو کیشه یه ک هاتووین که رهنگه ئیمه ی مندال له هه مووان  
زیاتر گیروده ی نه و کیشه یه بین.

هیشام به زمان پاراوی و بویری دورواس سه رسام بوو، بویه وتی:  
- که واته تو قسه بکه.

ئینجا دورواس وتی:

- نه ی خه لیفه ی موسلمانان، ئیمه سی ساله له قاتیدا ده ژین، واسی  
ساله چه وری و گوشتی جه سته مان به رده دات، نه گهر سالیکی ترا  
بروات نه واته ته قه ته قی ئیسقانه کانیشی دیته سهر، له کاتیکدا ئیوه له

ژيانېكى خوش و پر له ناز و نېعمه تدا دهژين، پاره و  
خواردهمه نيه كى زورتان له ژير دهست دايه، جا ئيمه بو ئه وه  
هاتووين، نه گهر نه وهى له دهستتان دايه هى خودايه، نه وا فهرموون  
به سهر نه وهه ژارانده دا دابه شى بكن، نه گهر هى خويانه، ئيوه  
داگيرتان كردووه و بيگه پريننه وه، نه گهر هى خوشتانه، له ريگاي  
خودا بيه خشن و ژيانيان پرزگار بكن.

ئينجا هيشام پرووى كرده داروده سته كهى و وتى:

- قه سه م به خوا، نه و مندا له هيچ نه گهر يكي بو نه هيشتينه وه،  
دواتریش فهرمانى كرد كه پاره و خواردن يكي باشيان پى بدن،  
باشانيش به دورواسى وت:

- تر چيت دهوئ پيت بيه خشم؟

- دورواس: من هيچى تاييه تم بوخوم ناويت، داواكارى من بو گشت  
موسلمانانه.

دهرفهت بده، هوكاره كهى دهزاني

دايكيك دوو سيوى له دهست بوو، كوره كهى وتى:

- دايكه، سيويكيان به من دهدهيت؟

دايكه كەش يەكسەر پارچە يەكى بچوكى له و سيوه كرده وه كه له  
دهستى راستى دابوو و خواردى، دواتر پارچە يەكى بچوكيشى له  
سيوه كهى تر كرده وه و خواردى.

كۆرە زۆر بى ھىوا بوو، بە داىكى وت:

- بۆيە وات كرد تا ھىچيان نەدەيت بەمن؟

داىكەكە زۆر بەپەرۋىشەۋە يەككە لە سىۋەكانى بەرھە لاي

كۆرەكەي برد و پىي وت:

- فەرموو كۆرى شىرىنم، چۆن پىت نادەم، بۆيە وامكرد تا بزانم

كامەيان شىرىنتەرە، فەرموو ئەۋەيان شىرىنتەرە با بۆتۇ پىت.

كەر بۇ جىبەجىكردن راسپىردراۋە

فيلىك لە دارستان رايكرد، لىيان پرسى:

- چى بوۋە، ئەۋە بۆچى را دەكەيت؟

- وتى: چونكە شىر برىارى داۋە سەرجم زەپرافەكانى دارستان

بكوژىت!

پىيان وت:

- جا خۇ تۇ فىلى نەۋەك زەپرافە!

فيل وتى:

- دەزانم، بەلام شىر كەرى راسپاردوۋە بۇ جىبەجىكردنى

فەرمانەكە، كەرىش خۇ نازانى كى فىلە و كى زەپرافە.

## ئىنتىما بۇ ولات

كەسك دەگىرىتەۋە و دەلىت:

ماۋەپەك لە ئەلمانىا بووم، رۇژىك بە ھاورپىكەمم وت:

- زۆر ھەزم دەکرد سەردانى كۆمپانىيى بىئز بىكەم ، ھاورپىكەشم  
وتى:

- دەكەۋاتە ۋەرە با ئەمىرۇ زوو بچىن، چونكە سبەى كرىكارەكانى  
كۆمپانىيى بىئز خۇپىشاندان دەكەن.

كاتىك چوۋىن سەرنجم كەۋتە سەر كرىكارىك بىنىم زۆر بە  
جىدەۋە كارى خۇى دەكات و بىرغوى دەزگايەكى توند دەكرەۋە،  
زۆر لام سەير بوو، بۇيە لىى چوۋمە پىشەۋەو پىم وت:

- باشە ئەى ئىۋە نارازى نىن و سبەى خۇپىشاندان ئاكەن بۇ ئاۋا بە  
دلسۆزىەۋە كار دەكەيت؟

- وتى: تۇ راست دەكەيت ئىمە نارازىن، بەلام نارازى بوۋنى ئىمە  
لە خاۋەن كارەكەمانە كە مافەكانمان ۋەك پىۋىست نادات، بەلام  
بەرھەمەكە بەرھەمى ئەلمانىايە و بە ناۋى ئەلمانىا دەچىتە دەرەۋە!  
ئەۋكەسە دەلىت:

- ئەۋسا نەيتى سەرکەۋتنى ئەۋانم زانى.

## به لام حق گه وره تره

گنډر اوده ته وه له ئيياسي كورې موعاويه، كه جاريكيان ئيياسي له گهل پيره ميږديك به كيشه دين و دهچنه لاي دادوهر، ئيياسي هر زوو دهست به قسه كردن دهكات و دهلي:

- جهنابي دادوهر، نهو پياوه ستهمي ليم كردووه و مالي مني زهوت كردووه.

دادوهر يش دهلي:

- له سه رخوبه، نهو پيره پياوه له تو گه وره تره، قسه ي وا له دڙي نهو مه كه.

ئياسيش دهلي:

- خودا جهنابي دادوهر سه لامهت بكات، به لام حق له تو و له من و لهو پياوهش گه وره تره.

- دادوهر: بي دهنگه، تو قسه ي خيرت له دم نايه ته دهره وه.

- ئيياسي: لا اله الا الله وحده لا شريك له.

دادوهر بي دهنگ بوو.

كه سيك نهو هه واله دهگه يه نيته لاي خليفه، خليفهش ئيياسي دهكات به دادوهر و دادوهر ي پيشووش لا دهكات.

## گفتوګه یه کی نیوان کارتهر و جاکیشان

له په کیګ له فیلمه کانی نه کته ری به ناوبانګ جاکیشان نه م گفتوګویه ی خواره وه له نیوان کارتهر و جاکیشان پروودات:

- کارتهر: جاکي تو چوڼ هه میښه نارامی و هیمنی خوټ ده پاریزی؟

- جاکیشان: من چه له حانی له گه ل بيمیشک و گه مژده کان ناکه م،

کاتیک نه وان شتیکی حه ق ناسه لمینن ده لیم: تو راست ده که ی.

- کارتهر: به لام جاکي نه مه ی تو ده یکه ی رهوا نییه و کوشتنی حه قه.

- جاکیشان: تو راسته که ی.

## گفتوګوی نیوان ژن و میړدیک

ژن و میړدیک دره نګانی شه و خه ریک بوو ده خه وتن - پیاو ه که که

هیچی له شهرعی خودا نه ده زانی، ته نها دهیزانی که تا چوار ژن بو

پیاو حه لال کراوه، بی نه وه ی چوڼیه تیه که ی بزانی - پیاو ه که بیري

له وه ده کرده وه که چوڼ ژنه که ی پازی بکات تا ژنی دوو هم بهینی،

بیرو که یه کی به میښک داهات، به ژنه که ی وت:

- ژنه که ده زانی خالیدی کوپری وه لید چه ند جار ژنی هیناوه؟

- ژنه که: نه ی تو ده زانی له چه ند غه زادا به شدار کردو وه؟

- پیاو ه که: جا نه وه چ په یوهندی به پرسیاره که ی منه وه هیه؟

- ژنهکه: دهزانم مه به سست چیه، دهتهوئ ژنی دووهم بهینی، توش  
برو نیو ئه وهندی خالیدی کوپی وهلید بجهنگه هه زده که ی چوار ژن  
بهینه.

پیاوه که بی دهنگ بوو، له دلی خویدا وتی: بیرۆکه کهم فهشلی هینا.  
دوای که میکی تر ژنه که پرووی تیکردهوه و وتی:

- ئیستا موسلمانانی بۆرما و فهلهستین دهچه وسینهوه، بۆناچی  
لهوئ جیهاد بکهیت و ئه و واجبه گه ورهیه ئه دا بکهیت، دواتریش  
به تانیه که ی توند راکیشاو له خوئی وه رپیچا.

پیاوه که له خودای دهویست وه زعه که به وهنده کۆتایی بیته، بۆیه بی  
دهنگ بوو.

هینده ی نه برد، ژنه که پرووی تیکردهوه و وتی:

- کاکه مه چوو بۆ جیهادیش، به لام ئه وه جه ژنی قوربان هات، خۆت  
سه ری مه ره که بیره و بانگی قهساب مه که، دهست و پی سپی.  
پیاوه که هه ر بی دهنگ بوو، له ناخی خوئی دهیوت: خۆزگه لال  
بوومایه و ئه و قسه یه م نه کردبا.

ئینجا ژنه که هه ر بی دهنگ نه بوو، ئه و جاره به پیاوه که ی وت:

- کاکه واز له سه ربپینی مه ره کهش بهینه، وه ره ئه م به یانیه بویره  
برۆ بۆ نویژی به یانی و به جه ماعهت نویژه کهت ئه نجام ده.

- پیاوه که: ده بنوو بی تامت کرد، ئه و قسانه له کوئی دینی؟

- ژنهکه: هیچ له شهرعی خودا نازانی و باسی دوو سی ژنیم بۆ دهکات.  
دهلین: ئیستاشی له گه لدا بیټ پیاوهکه ئه و بابه تهی باس نه کردۆته وه.

زۆری پتوهر نیه بۆ راستیه تی!

ئه گهر له گه ل که سیکدا گفتوگۆت کرد وتی:  
ئاخر زۆرینهی خه لک وان، یان زۆبه یان وا ده لین.  
تو پتی بلی:

-ئه گهر له قورئاندا به دواى دهسته واژه ی زۆرینه ی خه لک، یان  
زۆربه ی که سه کان بگه ری ئه مانه ده بینى:  
{...أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ} [الأنفال: ۳۴].  
واته: ((...زۆربه ی ئه وانه نه فامن و نازان)).  
{...أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ} [یونس: ۶۰].  
واته: ((...زۆربه یان ناسوپاسگوزار و بی ئه مه کن)).  
{...بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ} [البقرة: ۱۰۰].  
واته: ((...زۆربه ی زۆریان باوهر ناهین)).  
{...وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ} [آل عمران: ۱۱۰].  
واته: ((...زۆربه یان گونا هبارو تاوانکار)).  
{...وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ} [الأنعام: ۱۱۱].



واته: ((...زۆر به یان نافامن و نازانن)).

﴿...وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾ [المائدة: ۱۰۳].

واته: ((...زۆر به شیان ژیر نابن)).

ئه که ریش به دوای که مینه کاندای بگه پیتی ئه مانه ده بیینی:

﴿...وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ﴾ [سبأ: ۱۳].

واته: ((..که میک له بهنده کانم سوپاسگوزارن)).

﴿...وَمَا أَمْنٌ مَّعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ [هود: ۴۰].

واته: ((...که سیش بر وای به نوح نه کرد و له گه لیدا نه بوو، جگه

له که سانیکی که م نه بییت)).

﴿وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ﴾ [الواقعة: ۱۴].

واته: ((دهسته یه کی که میشیان له وانه ن که دواتر (به شوین ئه واندا

ریبازی ئیمانیاں گرت بهر)).

که واته زۆری هه موو کات پیوه ر نییه بو راستی و دروستی  
شته کان.

ئه ی بوچی وا گیلن؟

پیاویکی که مژه به پیره پیاویکی وت:

- باشه ئا فره تان بوچی وا جوانن؟

پیره پیاوه که وتی:

- تا تو ئەوانت خوشبوی.

- پیاوہ گەمژەکە: ئەی بۆچی ئەوەندە گیل و نەفامن؟

- پیرەپیاوہکە: تا شکل و شیوەی پیاویکی وەک تۆیان خوشبویت.

ژن بە ژن لێی دەدریت

کەسێکی دانا پیاویکی بینی کە بە گۆچان لە ژنەکە ی دەدا،  
پیاوہ داناکە وتی:

- ئەی پیاو گۆچان بۆ ئاژەلە، ژن بە ژن لێی دەدریت (مەبەستی  
ئەوەبوو کە ژنیکی بەسەر بینیت).

پیاوہکە وتی:

- لیت تییناگەم؟

ژنەکە کە لە پیاوہکە ئاقلتر بوو زوو لە مەبەستی پیاوہ داناکە  
تینگەشت و بە پیاوہکە ی وت:

- تو لەسەر لیدانی خۆت بەردەوامبە، واز لەم پیاوہ شیتە بینە،  
خۆشی نازانی چی دەلێت.

حەقیقەتی خوشەویستی چییە و چۆنە؟

کچیک پرسیری لە پیاویکی دانا کرد و وتی:

- مامە حەقیقەتی خوشەویستی چی یە و چۆنە؟

داناکەش وتی:

- برۆ بۆ باخچەیەک و جوانترین گولی باغەکەم بۆینە.

کچه که چوو بۆ باخچه که، به لّام دواى ماوه يه که به دهستی خالی  
گه رايه وه و وتی:

- مامه جوانترین گولم دۆزیه وه، به لّام ویستم به شوین گولیکی  
جوانتردا بگه پریم، بۆیه گوله جوانه کهم جیهیشت، وتم ئه گهر هی  
جوانترم نه دۆزیه وه ئه وسا دیم ئه وه ده بهم، به لّام کاتیک گه رايه وه  
نه مابوو.

دانا که وتی:

- ئا ئه وه حه قیقه تی خو شه ویستیه کچه کهم، کاتیک له نیو ده ستدایه  
نرخى نازانى، کاتیکیش ونی ده که یت بۆی په رو ش ده بیت و نرخی  
ده زانی.

### چ رهنگیک بوو؟

موقاتیلی کورپی سوله یمان ده گپریته وه و ده لی:

جاریک کابرایه که زور خو ی پی زانا و زیره که بوو ده چیه  
شوینیک و ده لیت:

- چیتان ده وی، ده ربارهی ئه وه ی له ژیر عه رشه، تا ئه وه ی له بن  
خۆل و زه ویشه لیم بیرسن تا وه لامتان بده مه وه!

پیاوکیش له وی لی هه لده ستیته وه و پیی ده لی:

- ناوالله، نه پرسیارى ئه وه ی ژیر عه رشت لیده کهین، نه ئه وه ی  
له ژیر زه ویش هیه، به لکو پرسیاریکی سهر زه ویت لی ده کهین،

ئەوئىش ئەوئەيە، تەنھا پىئمان بلى سەگەكەي ياوئەرانى ئەشكەوت چ  
رەنگىك بوو؟

- كاپرا نوقەي لىوئە نەھات و ئەوئى جىئەشت.

هەزار وەلامى دەمكوتكەر

جائىز دەلى:

- كاپرايەكى رەزا گران ھاتە لام و پىئى وئم:

- زانىومە كە تۆ ھەزار وەلامى دەمكوتكەر دەزانى، مئىش بۆيە

ھاتوومەتە لات تا چەند وەلامىكم فىربكەيت.

جائىزىش دەلى:

- بەسەرچا، پىم بلى چىت دەوئى؟

- كاپرا: ئەگەر كەسىك پىئى وئم رەزا گران، من چى جواب بدەمەوئە؟

- جائىز: بلى راست دەكەيت.

بۆ ئەوئە نەھاتووم فەتوام بۆ بدەيت

دەشتەكەك دىتە لای مەئمون و پىئى دەلى:

- من پىاوئىكى دەشتەكىم.

مەئمونىش دەلى:

- ھىچ شتىكى نامۆ لەوئەدانىە.

- دەشتەكى: دەمەوئى بچم بۆ خەج.

- مەئمون: رىگای خەج فراوانە.

- دەشتەكى: بەلام پارەي پىوئىستم نىە.

- مەئمون: كەواتە ھەجەت لەسەر نىيە.

- دەشتەكى: ئەي پېشەۋاي بىرواداران، من ھاتووم داۋاي يارمەتت  
لئى بىكەم، نەھاتووم ھەتوام بۆ بەدەيت.

مەئمون زۆر پىئى پىدەكەنى و پارەي پىئويستى دەداتى بۆ ھەج.

### خۆت سەرپشكە

نوحى كۆرى باۋكى مەريەم ويستى كچەكەي بەشو بدان،  
دراوسىيەكى ھەبوو مەجوسى بوو، چوو پرس بەو بىكات، كە ئاخۆ  
چۆن بە شوى بدات.

مەجوسىيەكە پىئى وت:

- خەلك پرس بەتۆ دەكەن لە بەشودانى كچەكانيان، تۆش پرس  
بەمن دەكەيت؟

نوح: بەلام دەبى رىگايەكم ھەر نیشان بەدەيت.

كابراي مەجوسى وتى:

- سەركرەدى فارسەكان (كىسرا) بۆ بەشودانى كچەكانى پارە ر  
سامانى دەكرە مەرج، سەركرەدى رۆمەكانىش جوانى و شوخ ر  
شەنگى كردبوو مەرج، سەركرەدى عەرەبەكانىش نەژاد ر  
عەشىرەتيان دەكرە مەرج، سەركرەدى و پىغەمبەرەكەشتان (مەھمەد)  
دیندارى كردۆتە مەرج، جا تۆش خۆت سەرپشكە بە داۋاي رىيازى  
كامەيان دەكەويت.

پرسیاری نه‌شیاو، پیوِیستی به وه‌لامی نه‌شیاوه

یه‌کیک له ده‌سه‌لاتداره کۆنه‌کانی نه‌مسا زانیبووی که له ئیتالیا  
که‌سێک هه‌یه زۆر شیوه‌ی له شیوه‌ی ئه‌و ده‌چیت، بۆیه بانگه‌یشتی  
ده‌کات بۆ نه‌مسا، کاتیک کابرا دیته لای ئه‌و ده‌سه‌لاتداره وه‌ک  
سوکایه‌تیه‌ک پێی ده‌لی:

- ئایا قه‌ت دایکت له قیه‌ننا ژیاوه؟

کابراش زۆر خیرا وه‌لامی دایه‌وه و وتی:

- نه‌والله، به‌لام باوکم ماوه‌یه‌کی باش له قیه‌ننا ژیاوه.

کابرای ده‌سه‌لاتدار سور‌هه‌لگه‌را و زۆر توپه‌بوو.

زیاد وتن له خیردا خیری تیدایه

کابرایه‌ک به ئییاسی کوپی موعاویه‌ی وت:

- تو ئه‌و عه‌یبه‌ت هه‌یه زۆر قسه ده‌که‌یت.

- ئییاس: ئایا قسه‌کانم باشن یان خراپ؟

- کابرا: باش و چاکن.

- ئییاس: که‌واته عه‌یبه‌که‌ی له چی دایه، زۆر وتن له خیردا خیری  
تیدایه.

ئه‌و کاته‌ی هاوړیکه‌تان هه‌ستایه‌وه

دوو هاوړیی ئه‌مه‌ریکی ده‌چنه سه‌ر گوپی یه‌کیک له هاوړیکه‌یان و  
تاجه گولیک له سه‌ر گوپه‌که‌ی داده‌نین.

کاتیک دەیانەوئ برۆن دەبینن لە نزیک گۆرێ ھاوڕیکەیان گەنجیک  
یابانی مستیک چەلتوکی (برنج) پییە و دەیهوئ لەسەر گۆرێ  
ھاوڕیکەئ بیچینئ.

دوو ھاوڕئ ئەمەریکیەکە سەیرئکی یەکتریان کرد و پییکەنین،  
لەبەینی خۆیاندا وتیان دیارە ئەو گەنجە زۆر تەواو نیە، وەرە با  
کەمئکی پی رابوئیرن.

پییکەوێ چوونە لای و پییان وت:

- ھا گەنجی تیگەیشتوو، ئەوێ کەئ ئەو ھاوڕییەت بەتەماوە  
هەستیتەوێ و ئەو برنجەئ تۆ دەیچینئ بیخوات؟

گەنجە یابانیەکەش زۆر بە هیمنی وتی:

- ئەو کاتەئ کە ھاوڕیکەئ ئێوێ هەستایەوێ و بۆنی تاجە گولەکەئ  
ئێوێ کرد.

دەمیان کوت بوو و بەشەرمەزاریەوێ پۆیشتن.

بەتۆ کەرەکەم بیرهاتەوێ

لوید جۆرج - سەرۆکی پیشووی بەریتانیا- لە کاتی بانگەشەئ  
هەلبژاردن قسەئ بۆ ھاوڵاتیان دەکرد، یەکیک لە ئامادەبووان کە  
دژی حیزبەکەئ ئەو بوو هەستایەوێ و ویستی لەبەردەم ئامادەبووان  
شەرمەزاری بکات، بە لویدی وت:

- ئەئ لوید، کەر و عەرەبانەکەئ باوکت بیرماوێ؟ (وێک ئاماژەیک  
بۆ ئەوێ کە تۆ چیت تا ببیت بە سەرۆک).

لویدیښ زور هیمنانه وهلامی ددهاتهوه دهلی:  
- ټهوهی پاستی بیت عه‌ره‌بانه‌که ټیک چوو و که‌لکی کارکردنی  
نما، به‌لام به‌تو که‌ره‌که‌م بیرکه‌وته‌وه، ټه‌ویان هیشتا هر ماوه.  
نماده‌بووان دایانه قاقای پیکه‌نین و کابراش سه‌ری شو‌رکرد.

### زانست له کی وهرده‌گیری؟

مندالیک له باوکی ده‌پرسی:

- باوکه عیلم و زانست له کی وهرده‌گیری؟

باوکه‌کش وتی:

- کورپه‌که‌م له پیاوانیک که، باشت‌رینی وته‌کان دهنووسنه‌وه،  
باشت‌رینی ټهوهی که نووسیویانه‌ته‌وه له‌به‌ری ده‌که‌ن، باشت‌رینی  
ټه‌وش که له‌به‌ریان کردووه ده‌ری ده‌پرن.

### درو مه‌که

باوکیک به کورپه‌که‌ی ده‌لی:

- کورم درو مه‌که، درو کاریکی ناپه‌سه‌ند و ناشیرینه...تو ده‌زانی  
ټه‌گر درو بکه‌یت داهاتووت چی ده‌بیت؟

کورپه‌کش وتی:

- به‌لی باوکه گیان ده‌زانم، ده‌پمه به‌رپرسی به‌شی راگه‌یاندن و  
پیکلامی کومپانیاکه‌ی تو.



تۆ زۆر بە وتەكانت سەرسامیت

بە ئیياسی كۆری موعاویەیان وت:

- بۆچی تۆ زۆر بە وتەكانی خۆت سەرسامیت؟

ئەویش وەلامی دانەو وە وتی:

- جا ئەگەر بە وتەكانم سەرسام نەبم چۆن دادوهری پێ دەكەم.

وەلامیكى عومەری كۆری عبدالعزیز (خودا لێی رازی بیت)

بە پێشەوا عومەری كۆری عبدالعزیزیان وت:

- بۆچوونی تۆ چییە لەسەر جەنگی جەمەل و جەنگی صەفین؟

وەلامی دانەو وە وتی:

- ئەو خۆینیک بوو خودای گەرە دەستی منی تێدا پاراست، جا

چۆن زمانم دەخەمە ناوی.

بۆچی بە ناوی خۆمەو وە بانگم دەكەیت؟

كابرایەك بانگی خەلیفە مەئمون دەكات و دەلی:

- ئەی مەئمون (بێ ئەو وەی كونیەكەى بلی).

مەئمونیش تۆرە دەبیت و دەلی:

- بۆچی بە ناوی خۆمەو وە بانگم دەكەیت و كونیەكەم نالیی.

پیاوێك: ئەی مەئمون ئیمە كاتیک هاوار دەكەینە خوداش ھا  
ناوێكەى دەلیین.

مەنمۇن بى دەنگ بوو و پىداوېستى كابرەى جىبە جى كرد.

ئەوھى ھەموو شت دەزانى جىگەى ئىرە نىە

جارىك مامۇستايەكى ئايىنى لەسەر مېنبەر ئامۇژگارى قوتابىەكانى  
دەكرد، يەككىش كە دژايەتى مامۇستاكەى دەكرد وېستى  
مامۇستاكە لەبەرامبەر قوتابىەكانى ئىحراج و شەرەزار بىكات، بويە  
پرسىارىكى لە مامۇستاكە كرد و وتى:

- ئەى مامۇستا تو مادام ھىندە زىرەك و لىھاتووى پىمان بلى كە  
ئەو نىشانانەى لە نوشتە و جادوو بەكاردەھىنرېن لە چىەوھ  
ھاتوون؟

مامۇستاكەش ھەر زوو وتى:

- نازانم.

كابرە مامۇستا پىكەنى و وتى:

- ئەى چون لەو شوېنە دادەنىشى و وتار دەدەيت و ئامۇژگارى  
خەلك دەكەيت مادام ھەموو شتىك نازانىت؟

مامۇستاكەش زور بە لەسەر خويى وتى:

- ھاوار بوئو ئەى پىاو، ئىرە شوېنى ئەو كەسانەىە كە ھەموو  
شتىك نازانن، ئەوھى ھەموو شتىك دەزانى شوېنى ئىرە نىە.

كابرە سورەلگەرا و ئەوئى جىھىشت.

## وھلامى ھەكىمى يۇنان

بە سۇقرا تيان وت:

- بۇچى تۇيان بە ھەكىمى ترين كەسى يۇنان ھەلبىژاردوۋە؟  
سۇقرا تيش دەستىكى بە رېشە درىژەكەى دادەھىنى و دەلى:  
- رەنگە لەبەر ئەۋە نېت كە من تاكە كەسبىم، كە دەزانم دەربارەى  
ھېچ شتىك زانستى تەۋاۋ نازانم.

### دەمە تەقىى دوو كۆرپەلە

ئەم دەمە تەقىىە دروستكراۋە و ويكچواندنېكە بە ژيانى دونيا ر  
زىندووبونەۋە و وجودى پەرۋەردگار (نمونەى ھەرە بەرزىش تەنھا  
بۇ خودايە).

- كۆرپەلەى يەكەم: تۆ برۋات بە ژيانى دۋاى لەدايكبوون ھەيە؟  
- كۆرپەلەى دوۋەم: بەلى بىگومان، پېم واىە ئەۋى شۋىنېكەى  
دەتۋانين تيايدا رى بكەين، لەۋانەشە لەۋى بتۋانين لە رى دەمەرە  
شت بخۋىن.

- يەكەم: شتى ۋا بە ھېچ شىۋەيەك رى تى ناچىت، ئىمە ئىستا  
ھەردوۋكمان لە رى پەتىكى بارىكەۋە (ويلاش) خۋاردنمان ېن  
دەگات، خۋت دەبىنى چەند كورتە، جا ئەگەر ئىمە بچىنە دەرەۋە ئەۋ  
پەتە چۈن دەمانگاتى؟ ۋاز لەۋەش بەيئە، ئەگەر دنيايەكى دىكە جگە

لږه بوونی ههیه، بۆ تا ئیستا که سڼیک له ویوه نه گه راته وه و بۆمانی  
باس بکات؟

- دووهم: له واته یه رۆژیک دابیت دایکمان ببینن.

- یه کهم: بۆ تۆ باوه رت به شتیک ههیه ناوی دایکمان بیت؟ نه گهر  
شتی وا ههیه، کوا بۆ نایبینن؟

- دووهم: به برۆای من دایکمان له گشت شوینیکه، له هه موو  
لایه که وه دهووری داوین.

- یه کهم: من دایکم نابینم، که واته نییه.

- دووهم: نه گهر به ئارامی دابنیشیت و بیدهنگ بیت، گویت له دهنگی  
دهبیت، نه گهر به وردیش سه رنج بدهیت، هه ست به بوونی ده کهیت.

### نرخى به ههشت

رۆژیک ئافره تیک به لای منداڵیکى غه مبارو دلشکاودا تیپده په پڕی،  
بینی منداڵه که خه ریکى وینه کیشانه له سه ر زه وى، ژنه که دلى زور به  
منداڵه که ده سوتى و لى نزیك ده بیته وه و پرسى یارى لى ده کات:

- نه ی بچکۆل نه وه خه ریکى چیت؟

منداڵه که وتى: خه ریکم وینه ی به هه شت ده کیشم و دابه شى ده کهم  
بۆ چه ند به شیک.

- ژنه که زه رده خه نه یه کی کردو وتى:

نه ی بچکۆل ده توانی به شیک له و به هه شتم پى بفروشى، نرخه که ی  
هه رچه ندیک بیت پیتی ده ده م.

- منڊالهڪه: ٻوڇي نا، به شيڪ لهو بهههشتهت به بيست دينار پڻ دهفرؤشم.

ڙنهڪه بيست دينار و ههنديڪ شيريني دا بهمنڊالهڪه و رڙيشت.  
- ڙنهڪه شهو له خهونيدا بيني ههر بهراستي چوته بههشت ر بهشيڪي فراواني له بهههشت ٻو ديارى ڪراوه، بهياني ڪه لهخر ههستا خهونهڪه و ئهو چاڪهيهي ڪه لهگهل منڊالهڪه دا ڪردبوري ٻو ميڙدهڪه ي گيڙايهوه.

ميڙدهڪه شي ههر ئهو بهيانيه بهپهله خوي گهيانده لاي منڊالهڪه ٻر ئهوهي ئهويش بهشيڪ لهبهههشتي لي بڪريٽ.  
پياوهڪه بهمنڊالهڪه ي وت:

- ئه ي بچڪول دهمهوي بهشيڪ له بهههشتم پڻ بفروشي نرخهڪه ي ههرچهنديڪ بيت پيٽي ددهم.  
منڊالهڪه: نايڦروشم.

پياوهڪه بهسهرسورمانهوه وتي:

- بهلام تو دويئي به بيست دينار بهشيڪت به ڙنهڪهم فروشتبور!  
منڊالهڪه: بهلام ڙنهڪهت مهبهستي ڪريني بهههشت نهبوو، بهلڪو ئهو تنها بهزهبي بهمندا هاتهوه و ويستي لهو ريگهيهوه هاوڪاريم بڪات، بهلام تو نيهتي هلوڪاري ڪردني منت نيه و تنها دتهوي ئهوه بهدهست بهيني ڪه دتهوي، نخي بهههشتيش به پاره پيوانه ناڪري، پياوهڪه له نهيني خهوني ڙنهڪه ي تيگهيش و به غهمباري رڙيشت.

## وهلامیکی ژیرانه

ئەسمەعی شاعیر دەلی:

- جاریکیان ئافرهتییکی دەشتهکیم بینی که زۆر جوان و بەرچاو بوو،  
بەلام پێچهوانەی ئەو مێردهکە ی تا بلی دزیو و ناشیرین بوو، منیش  
نەمتوانی خۆم رابگرم و لە ژنەکەم پرسى:

- ئەى ژن، تۆ بەو هەموو جوانیەت چۆن رازی بوویت ببیت بە  
هاوسەری ئەو پیاوێ دزیو؟

وهلامی دامەو و وتی:

- ئەى پیاو ئەوێ کارى تۆ نیه و پەيوەندى بە تۆو نیه، رەنگە ئەو  
پیاوێ من کارىکى باشى کردبیت و لە پاداشتا خودای گەورە لە  
دونیادا منى بەو بەخشیبی، یانیش رەنگە من خراپەیهکم کردبیت لە  
سزای ئەوێ منى بەو بەخشیبی، بۆیه لە هەردوو بارەکەدا من بە  
قەزای خودا رازیم.

ئەسمەعی دەلی: دەمم وشەى لیوێ نەهاتە دەرەوێ و رپی خۆم گرت  
و رویشتم.

## پێشەوا عەلى یان ئەبو بەکر؟

پیاویکی سوننى و شیعی لەسەر فەزلى پێشەوا ئەبو بەکر و عەلى  
(خودا لیان رازی بیت) لیان دەبیتە کیشە و هەر دووکیان رازی  
دەبن که ئیبنو جەوزى دادوهریان بۆ بکات، کاتیک دەچنە لای و لێی  
دەپرسن:

- ئەي شىيخ كاميان گەورەترە و فەزلى زياترە، پيشەوا عەلى ياز  
پيشەوا ئەبو بەكر؟

ئىبنو جەوزىش دەلى:  
- باشترينيان ئەوھيە كە كچەكەي لاي ئەوھ (مەبەستى پيغەمبەرى  
خودا بوو (ﷺ)).

سونيەكە وا لە وەلامەكەي ئىبنو جەوزى تيگەيشت كە مەبەستى  
ئەوھيە كە كچى كەسەكە لاي پيغەمبەرى خودا بىت.

شيعەكەش وا تيگەيشت كە كچى پيغەمبەر لاي كەسەكە بىت.

بەم وەلامە شيعەكە وايزانى كە پيشەوا عەلى باشتريه چونكە كچى  
پيغەمبەرى خودا (ﷺ) لاي پيشەوا عەلييه، سونيهكەش وايزانى  
پيشەوا ئەبو بەكر باشتريه، چونكە عائيشەي كچى پيشەوا ئەبو بەكر  
لاي پيغەمبەرى خودايە (ﷺ).

ئەگەرچى مشتومرەكەيان نابەجى بوو بەلام وەلامەكەي شىيخ ئىبنو  
جەوزى ھەر دووكيانى رازى كرد و خوشى لە تەفزيل كردنى  
يەكيان بەسەر ئەوھى تردا پاراست.

خۇنەم وت سى

لە شەويكى زور تاريك، دوو ھاوړى، كە يەكيان كوئرد بوو  
دانيشتبوون و خورمايان دەخوارد.  
كوئردەكە وتى:

- من هیچ نابینم، به لّام له عنه تی خودا له وه بدات که دوو دوو بخاته  
دهمیوه.

کاتیک ته و او بوون، دهنکه خورماکه ی به رده می یه کترین ژمارده وه  
تا بزائن کامه یان زیاتری خواردوون، بینیان دهنکی خورمای  
به رده می کویره که سی ئه وه نده ی دهنکی خورمای چاوساغه که یه!  
چاوساغه که به تورپیه وه وتی:

- ئه وه چیه، بو دهنکه خورماکانی تو زیاترن؟ ئه ی تو نه توت  
له عنه تی خودا له وه بدات که دوو دوو دهخاته دهمیوه؟  
کابرای نابینا وتی:

- وایه تو راست ده که یت، به لّام خو نه م وت له عنه ت له وه بدات که  
سی سی دهخاته دهمیوه وه.

### له دۆزه خ پزگاری دهکات؟

مهجوسیه ک دهمری و باوکی کوومه لیک قهرزی له سهر ده بیّت،  
هاورپیکانی پیاوه مهجوسیه که به کورپه که ی ده لّین:

- برو خانوه که بفروشه و قهرزهکانی باوکت بده ره وه.

کورپی مهجوسیه که ش ده لّی:

- باشه ئه گهر من خانوه که بفروشم و قهرزهکانی باوکم بده مه وه،

ئایا له دۆزه خ پزگاری ده بیّت و ده چیت به هه شت؟

- نه وانیش ده لّین: نه خیر.

کورپه که ده لّی: که واته (دعه في النار، وأنا في الدار).



واته: لیئ گه پین با ئه و له ئاگر دابیت و منیش له خانوه کهم.

که تو ده بینم وا ده زانم شهیتان ده بینم

که سیکی داخ له دل به دانایه کی وت:

- که تو ده بینم وا ده زانم شهیتان ده بینم.

دانا کهش زور به هیمنی وه لامی دایه وه و وتی:

- پیغه مبهری خودا فهرموویه تی: ((إِذَا سَمِعْتُمْ نُهَاقَ الْحَمِيرِ فَقُولُوا

بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِنَّهَا رَأَتْ شَيْطَانًا)) واته: ((هه رکات گوی بیستی

دهنگی کهر بوون، ئه واپه نا به خودا بگرن له شهیتان، چونکه

به راستی ئه و شهیتانی بینیه))، بهمهش بۆمان ده رده که وئ که کهر

ئه و تایبه تمه ندیه ی پی دراوه که شهیتان بیینی.

کابرا سور هه لگه را و نوقه ی لیبرا.

خودایه بیروباهه پیک و هک ئه و پیره ژنه م پیده ی

ئه بو به کری رازی یه کیکه له و زانایانه ی که ماوه یه ک به زانستی

فله سه فه و گه ردووناسیه وه خه ریک بووه، جاریکیان ده چیته

نیسابور، له وئ خه لک له ده وری کو ده بنه وه و گوی بۆ وته کانی

ده گرن، که میک له و لاتره وه پیره ژنیک وه ستابوو، پیره ژنه که له

کهنجیکی پرسى:

- ئه وه چیه ئه و خه لکه له ده وری کو بونه وه؟

گه نجه کەش وتی:

- ئەو ئەبو بەکری رازی، زانایایەکی گەورەیه، (۱۰۰۰) بەلگەیی  
لەسەر وجودیەتی خودا خستۆتە پوو.

پیرەژنەکەش وەلامی گەنجه کەیی دایەو و وتی:

- دانیابە ئەگەر هەزار گومانی لە بونی خودا نەبوویت ناتوانی  
هەزار بەلگە لەسەر بوونی ئەو بخاتە پوو.

ئەبو بەکر گویی لەم قسەیه دەبی و دەست بەرز دەکاتەو و و دەلی:  
- خودایە باوەرێکی وەک ئەو پیرەژنە نیسابوریەم پێبەخشی.

### وەستان و پویشن

پیاویک پرسیار لە باوکی هوزەیل دەکات و دەلی:

- بەلگەت چیه لەسەر دروست بوونی ئەم جیهانە؟

باوکی هوزەیلێش دەلی:

- وەستان و پویشن بەلگەن لەسەر ئەو ئەم جیهانە نەبوو و  
بونیات نراو.

- پیاوێک: بەلگەکەت زۆر لاوازه، وەک ئەو وایە بلی بەلگە لەسەر  
ئەم جیهانە، هەر خودی جیهانە، تۆ پێویستە بەلگەیهکم پێدەیت لە  
غەیری ئەم جیهانە تا باوەرێت پێ بکەم.

باوکی هوزەیلێش زەردەخەنەیهک دەکات و دەلی:

- تۆ پرسیارێکم بۆ بێنە لە غەیری ئەم جیهانە، تا منیش بەلگەیهکی  
غەیری ئەم جیهانەت پێ بدەم.

کابرا ده مکوت بوو.

### منیش شت به دی ده میتم

جاریکیان نه بو حه نیفه له گهل چهند بی باوه ریک له سهر وجودیه ت و خالقیه تی خودا ده بیته مشتومری، نه بو حه نیفه باسی نه وهی ده کرد که تنها خودا به دیهینه ر و دروستکاری نه م که ون و گهر دونه یه، یه کیک له بی باوه ر په کان قسه کانی به پیشه وای بری و وتی:

- واتا تو پیته وایه تنها خودا به دیهینه ره؟

- پیشه وای نه بو حه نیفه: به لی.

- بی باوه ر: منیش ده توانم شت دروست بکه م و بوشت ده سه لمیتم.

- نه بو حه نیفه: واتا تو شت دروست ده که یته؟

- بی باوه ر: به لی، وهره با بوته بسه لمیتم.

بی باوه ر په که پیشه وای برده لای کولکه داریک و پارچه گوشتیکی خسته نیو داره که و به پیشه وای وت:

- دوا ی یه ک مانگ لیږه یه کتر ده بینینه وه.

- نه بو حه نیفه: باشه، من رازیم.

مانگیک تیپه ری...

هر دووکیان به یه که وه چوونه سهر کولکه داره که، بینیان پارچه گوشته که هه مووی بووه به ورده کرمی سپی، بی باوه ر په که زور به له خوباییا نه وه وتی:

- فەرموو سەیربکە، بزانه گوشتەکەم کرد بەچی، ئایا مانگیک پیش  
ئێستا ئەو کرمانە هەبوون؟
- ئەبو حەنیفە: بێگومان نەبوون.
- بێ باوەڕ: ئێستا باوەڕت بەو هەیه که منیش دەتوانم  
بەدیھێنەربم؟
- ئەبو حەنیفە: ئایا تۆ ئەو دەزانی که دروستکار زۆر باش  
ئاگاداری دروستکارو هەکانیەتی؟
- بێ باوەڕ: بەلێ، ئەو چۆن دروستکارە.
- ئەبو حەنیفە: کەواتە تۆ پێم بڵێ ژمارە ی ئەو کرمانە چەندن؟
- بێ باوەڕ: نازانم!
- ئەبو حەنیفە: چەندیان نێرن چەندیان مێن؟
- بێ باوەڕ: نازانم!
- ئەبو حەنیفە: تەمەنیان چەندە و چەند دەژین و کە ی دەمرن؟
- بێ باوەڕ: نازانم!
- ئەبو حەنیفە: باشە، کامەیان پیش هەموویان هاتە ژیان و کامەیان  
دواھەمین؟
- بێ باوەڕ: نازانم!
- ئەبو حەنیفە: کامەیان پیش هەموویان دەمرن؟ کامەیان...؟
- بێ باوەڕ: نازانم!
- ئەبو حەنیفە: سبحان الله، واتە تۆ دروستکار و بەدیھێنەری و هیچ  
زانبارییەکیشت لەسەر دروستکارو هەکانی خۆت نیە؟

کابرای بڼې باوهړه دهمکوت بوو و نوقه ی لیوه نه هات.

تو جوانی یوسف ته یه

پیاوړیک به ژنیکې وت:

- تو وهک یوسف جوانیت؟

ژنه که ش دهیزانی ستایشکردن و پټه لږدانی نهو پیاوه ته نه اقسه ی

سهر زمانیه تی و له دله وهی نیه، وه لامي دایه وه و وتی:

- فیله کانی توش هاوشیوهی فیلی براکانی یوسفه.

داده روهری یان نازایه تی؟

له نه رستویان پرسې:

- بو پادشاکان دپه روهری باشته یان نازایه تی؟

وه لامي دانه وه و وتی:

- نه گهر پادشا دپه روهر بوو پیویستی به نازایه تی نیه.

پیاوی متمانې پیکراو

که سیک به نه حنه فی وت:

- پیاوړیکې متمانې پیکراو سه باره ت به تو هه والیکې خرابی پیداوم،

تایا راسته؟

نه حنه فیش پیی وت:

- پیاوی متمانې پیکراو به خرابه باسی خه لک ناکات.

چەند وەلامىكى ئەو كەسانەى كە بانگەشەى پىڭمەبەرايەتيان  
كردووه:

ئاشكرايە كە دواى وەفاتی پىڭمەبەرى ئازىز (ﷺ) بە دەيان كەس  
ھاتوون بانگەشەى پىڭمەبەرايەتيان كردووه، جا لىرەدا چىرۆكى  
چەند كەسىك لەو كەسانە دەخەينەروو، كە چەندىن وەلامى جوان و  
وېەند ئامىز و پىكەنىناويان تىدايە.

جىگاي ئامارەدانە ئەو كەسانەى كە بانگەشەى پىڭمەبەرايەتيان  
كردووه بە گىشتى دەبن بە دوو جور:

جۆرىكيان بانگەشەكەيان بە مەبەستى بەدەستەيتانى  
بەرژەوەندىيەكى دونياىى بوو، وەك: بەست ھىتانی پارە، كەل و  
پەل، كەيشتن بە ئافرەت...، جۆرىكيشيان بانگەشەكەيان لەگەمژەىى و  
بى عەقلى بوو، ھەر ئارەزووى ئەوەيان كردووه كە خويان بەيتنە  
ئاستى پىڭمەبەران، كە ئەم جورەيان زياتر و بلاوتر بوو.  
ئەمەش چەند نموونەيەك:

• بە عبداللەى كورپى پىشەوا عەباسيان وت:

- موختارى كورپى عوبەيدى سەقەفى بانگەشەى ئەو

دەكات كە وەحى بۆ ھاتووه، ئايا تو چى دەلىى؟

- عبداللە وتى: راست دەكات.

- وتيان: چۆن؟

- وتی: خودای گه وره ده فەرموویت: ﴿ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَىٰ مَن نَّزَّلُ

الشَّيْطَانُ ۝ تَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ﴾ [الشعراء: ۲۲۱ - ۲۲۲] واتە:

((هه والتان بدهمى شه یقانه کان داده به زنه سهرکى؟

داده به زنه سهر هه موو که سیکی زور دروژنی زور  
تاوانبار)).

• له زهمانی خهلیفه مه ئمون، که سیکی هاته لای مه ئمون و  
بانگه شهی پیغه مبه رایه تی ده کرد.

مه ئمونیش پئی وت:

- نیشانه ی پیغه مبه رایه تی تو چییه؟

- کابرا: هه رچیت بوئی بۆت ده خه مه به رده ستان!

- مه ئمون: ده ی که ئیستا وهرزی کاله ک (گندوره) نیه تو تا  
کاتر میتریکی تر کاله کیکمان بو بهینه.

- کابرا: سی پوژ دهرفه تم بده.

- مه ئمون: نابئی، له و کاتر میتره دا دهمه وئی.

- کابرا: خیر بلی جه نابی خهلیفه، خودای گه وره زهوی و

ئاسمانی به شهش پوژ دروست کردووه، به سی مانگ

گندوره پئی ده گه یه نیت، که چی تو سی پوژ چاوه پئی من

ناکهیت و ده ته وئی به کاتر میتریک بۆت بهیتم؟

مه ئمون پیکه نی و خواردنی بو کابرا هیئا.

• هر له سهرده می خه لافه تی مه ئموندا پیاویک بانگه شه ی  
پیغه مبه رایه تی ده کات، مه ئمونیش فه رمان ده کات که بیهینن  
بو کۆشک تا ته مبی بکات، کاتیکی هینایان مه ئمون له کابرای  
پرسی:

- تۆچیت ئه ی پیاو؟

- پیاوه کهش وتی:

- پیغه مبه ر و نیردراوی ئه و زه مانه م!

- مه ئمون: باشه نیشانه و موعجیزه ی پیغه مبه رایه تی تۆ  
چییه؟

- پیاوه که: من ئه و ورده به ردانه ده خه مه ناو ئاو و  
ده توینه وه.

مه ئمون فه رمانی پیده کات ئه و کاره بکات، ئه ویش ئه نجامیدا،  
چۆنی وت واده رچوو!

ئینجا مه ئمون وتی:

- نابیت دیاره فیلی تۆ له به رده کان دایه، ئیمه هه ندیک ورده  
به ردی ترت پیده دهین، ئه وان بخه ئاوه وه و با بتوینه وه.

- کابرا وتی: ئی خو ئیوه له فیرعه ون زالم تر نین، ئه و به و  
هه موو زولمه یه وه به فیرعه ونی نه وت با گوچانه که ت بو

بگورم به گوچانی ئیمه ئه و کاره ت ئه نجام بده.

مه ئمون زور پیکه نی و کابرای ئیزندا.



- له سهرده می موخته سه م پیاویک بانگه شه ی پیغه مبه رایه تی ده کرد، چووه لای موخته سه م و پتی وت:  
- ئه ی موخته سه م من پیغه مبه رم و دوام بکوه.  
- موخته سه م: باشه، شاهیدی دده م که تو ئه حمق و گه مژه ی.

- کابرا: منیش بو قه ومیک نیردراوم که وهک خو من.  
موخته سه م وازی لیته نا و ئیزنیدا

- ژنیک له سهرده می مه ئمونها بانگه شه ی پیغه مبه رایه تی ده کات، مه ئمونیش بانگه یشتی کۆشکی ده کات، کاتیک ده چیت لنی ده پرسى:

- تو کییت؟

- ژنه که: من فاتیمه ی پیغه مبه رم.

- مه ئمون: ئایا باوه رت به پیغه مبه رایه تی محمد (ﷺ) هیه؟

- ژنه که: به لى، بیگومان.

- مه ئمون: ئی پیغه مبه ر (ﷺ) ده فره مووی: ((لَا نَبِيَّ بَعْدِي))

واته: ((هیچ پیغه مبه ریک له دواى من نیه)) ئه ی بو ئه وه چی ده لیى؟

- ژنه که: راسته، منیش گویم لیبووه، به لام خو پیغه مبه ر

نه ی فره مووه ((لَا نَبِيَّ بَعْدِي))، ئه و فره مووده یه به س بو پیاوانه.

مەئمون بە پىڭكەننەۋە بە ئامادەبوانى وت:  
- من ھىچم پىنەما، ئىۋە ئەگەر شىتېكتان پىيە قسە بگەن.

• ھەر لە سەردەمى مەئمون كابرايەكى رەش پىست ھات و  
چوۋە كۆشكى مەئمون و بانگەشەي پىغەمبەرايەتى دەکرد.  
- مەئمون پىي وت: تۆ كىي؟

- كابراي رەش پىست: من موساى كورى عىمرانم.  
- مەئمون: موسا كاتىك ۋەك موعجىزە دەستى لە گىرفانى  
دەرھىئا دەستى سىيى بوو، تۆش دەستت بە سىپىيەتى لە  
گىرفانت دەرېھىنە تا باۋەرپت پى بگەم.  
- كابراي رەش پىست: بەلام موسا ئەۋەي ۋەك موعجىزە  
پىشانى فىرەۋندا، ئەگەرنا موسا خۆي رەش پىستە.  
مەئمون زۆرى پىكەنى و لەگەلدا دەستى بە گالتەکردن کرد.

• لەسەردەمى واسق (الواثق) پىاۋىك بانگەشەي پىغەمبەرايەتى  
دەکرد، رۆژىكىان چوۋە لاي واسق و وتى:  
- من پىغەمبەر موسام.

واسقىش لەۋ كاتەدا جۆركە ئاۋىكى لا بوو، وتى:  
- دەكەۋاتە ۋەرە گۆچاننىك لەۋ جۆركە ئاۋە بدە و بىكە بە  
كانى.

- كابرأ رتئ: تۆش وهك فيرعهون بلئ: (من خودأى ههره بهرزئ ئئوهم)، ئهوسا منئش ئهوهت بؤ دهكهم.

• لهسهردهمئ يهكئك له خهليفهكان كهسئك بانگهشهئ پئغهمبهرايهتئ دهكات، خهليفهش بانگهئشتئ دهكات و لئئ دهپرسئ:

- نئشانهئ پئغهمبهرايهتئ تۆ چئيه؟  
كابراش دهلئ:

- من دهزانم چئ له دهروونئ تودا ههئيه!  
- خهليفه: دهئ كهواته بلئ چئ له دهروونئ مندا ههئيه؟  
- كابرا: تۆ له دهروونئ خؤتدا پئت وائيه من درؤزنم.  
- خهليفه: راست دهكهئيت.

خهليفه فهرمانئ كرد كه بئخهنه زئندانهوه، چهئد رؤژئك له زئندان بوو، دواتر خهليفه وتئ برؤن بئهئئن، كاتئ هئئائان خهليفه لئئ پرسئ:

- ها ئهه چهئد رؤژهئ له زئندان بووئت هئچ وهحئت بؤ نههاتووه؟

- كابرا: نهخير.

- خهليفه: بؤچئ؟

- كابرا: چونكه فرئشتهكان ناچه زئندانهكانهوه!

خەلیفە پیکەنی و ئازادی کرد.

• لەسەردەمی مەئمون کابرایەکی تر بانگەشە ی پیغەمبەرایەتی دەکرد، مەئمونیش فەرمان دەکات دەستگیری بکەن و ببەن بۆ کۆشک، کاتیک دەیبەن مەئمون لێی دەپرسی:

- تۆ پیغەمبەری؟

- کابرا: بەلێ.

- مەئمون: باشە موعجیزە ی تۆ چییە؟

- کابرا: چیت دەوی لێم داوا بکە، من جێبەجێی دەکەم. مەئمونیش لەو کاتەدا قفل و کللیکی لێ نزیک بوو، قفلەکە ی قفلدا و کللیەکە ی لێ دەرھێنا و دایە دەستی کابرا، پێی وت:

- ها ئەو قفلەم بە بێ کللی بۆ بکەرەو.

- کابراش وتی: جەنابی خەلیفە، من پیغەمبەرم نە ک حەداد! مەئمون زۆر پێی پیکەنی و ئازادی کرد.

چەند وەلامىكى پيشەوا ئەبوبەكر باقلانى:

پيشەوا ئەبوبەكر باقلانى لە سالى (۳۳۸ كۆچى) لە شارى بەسرە  
لەدايك بوو، لە سالى (۴۰۳) وەفاتى كردو، باقلانى كەسىكى زمان  
پاراو و وەلام خىرابوو، هەميشە وەلامى ئامادەبوو، بەتايبەتيش لە  
بەرامبەر ناحەزانى ئىسلام، هەر كەسىك بەرامبەرى وەستابى و  
قسەى پى وتى، باقلانى بى دەنگ و دەمكوتى كردوو، لەبەرگى  
يەكەمى ئەم كتيبەش چەند وەلامىكى ئەو پياو بەپىزەمان  
خستەروو، لەبەرگەش بە ويستى خودا چەند نموونەيەكى تر لە  
وەلامەكانى دەخەينەروو:

• يەهوودىيەك بە باقلانى دەلىت:

- ئيوە زۆر خۆپەرست و غونسورپىن.

باقلانىش دەلى:

- بەلگەت لەسەر ئەو قسەيە چيە؟

- كابرأى يەهوودى: چونكە كچانى ئيمە و نەسرانيەكان بۆ  
خۆتان بە حەلال دەزانن، كەچى ئيوە كچەكانى خۆتان نادەن  
بە ئيمە.

باقلانىش دەلى:

- ئيمە باوەرمان بە پيغەمبەرەكەى ئيوە (موسى) (عليه  
السلام) هيناو، باوەرپيشمان بە پيغەمبەرى نەسرانيەكان  
(عيسى) (عليه السلام) هيناو، بۆيە راوايە بۆمان كە

کچه کانی ئیوه له خۆمان مارهبکهین، ده وه ره تۆش باوه پ به  
پینگه مبه ره که ی ئیمه بهینه تا کچانی ئیمه ش بۆتو حه لال بن.  
کابرا بی دهنگ بوو و نوقه ی لیبرا.

• له سالی ۳۷۱ پادشای عیراق به مه به سستی گفتوگۆیه ک  
له گه ل نه سرانیه کان باقلانی ده نی ریت بۆ قوسته نته نیه.  
کاتیک پادشای رۆم هه والی هاتنی باقلانی پی ده گات،  
فه رمان به دار و ده سته که ی ده کات که ده رگای  
هاتنه ژووره وه که ی بۆ کورت بکه نه وه، تاوه کو باقلانی ناچار  
بیت سه ری خۆی دابنوینی و به شیوه ی رکوع بۆلای پادشا  
بچیته ژووره وه.

کاتیک باقلانی له ژووری پادشا نزیک بوویه وه، زانی شته که  
ئاسایی نیه، چونکه ده رگای پادشا کان هه می شه گه وره یه،  
زانی که ئه مه پیلانی که له دژی ئه و، بۆیه کاتیک نزیک  
ده رگا که بویه وه خۆی سو پراند و پشتا و پشت به ره و لای  
پادشا چوو.

پادشا سور هه لگه را و زانی هیچی پی له گه ل باقلانی نا کریت.

• هه ر له هه مان سه ردانی بۆ لای پادشای رۆم، پادشا چه ند  
پرسیاریکی لی ده کات:

- پادشا: ئایا پینگه مبه ره که ی ئیوه شه ری کردو وه؟



- باقلانی: بهائی.

- پادشا: ئایا قهت له پیشهوهی شهرهکان بووه؟

- باقلانی: بهائی.

- پادشا: ئایا سهرکهوتوو بووه؟

- باقلانی: بهائی.

- پادشا: ئایا هیچ جار ههبووه له جهنگ سهرنهکهوی؟

- باقلانی: بهائی.

- پادشا: سهیره! پیغهمبهره و سهرناکهوی؟

- باقلانی: بۆ سهیره؟ کهسی واهیه کورپی خودایه و له

سهلیب دراوه (ئه مه وهک توانجیک بوو بۆ نهسرانیهکان که

دهلین: عیسی کورپی خودایه و له سهلیب دراوه).

پادشا زۆر بهو قسهیه تیکچوو، هیچی له بهرامبهه باقلانی

پینه ما.

• بهتریککی - پیاوی ئاینی - نهسرانی پرسپاری له باقلانی کرد:

- ئایا ئهوه راسته که مانگ بۆ پیغهمبهرهکهی ئیوه شق و

لهت کراوه؟

باقلانیش وتی:

- گومان لهوهدا نیه.

- بهتریکه که وتی: ئهی بۆ کهس له ئههلی مهککه نهیبینی؟

ئىنجا باقلانى بى ئەوھى وەلامى ئەو پرسىيارھى بداتەوھ بە  
کابراى نەسرانى وت:

- ئايا راستە سفرە و خوان بۆ سەر پىغەمبەر عيسا (عليه  
السلام) دابەزىوھ؟

کابراى نەسرانىش وتى:

- بەلى گومان لەوھدا نىھ.

- باقلانى: ئەى بۆچى کەس نەيبىنيوھ؟

کابراى بەترىک بى دەنگ بوو.

دواتر باقلانى پىى وت: ئىمە باوھرمان بە ھەردووکيان ھەيە،  
ھەم بە لەت بوونى مانگەکە و ھەمىش بە دابەزىنى خوانەکە،  
چونکە ھەر دووکيان پەرورەدگارى مەزن ھەوالى پىداوين.

• ھەر لەگەل ھەمان بەترىكى پىشوو، بەترىکەکە دەست

دەکاتەوھ بەقسەکردن و دەلى:

- پىغەمبەرى ئىمە (عيسى) (عليه السلام) زۆر لە

پىغەمبەرەکەى ئىوھ پاكترە؟

- باقلانىش دەلى: بۆ؟

- بەترىک: چونکە پىغەمبەرەکەى ئىوھ ھاوسەرگىرى کردووه

و ئەوھى ئىمە نەيکردووه.

باقلانىش دەلى:

- ئايا تۆ ھاوسەرگىريت کردووه؟



- به تريک: نه خير، چونکه هاوسه رگيري کارينکي پيسه و ئيمه  
له و دونيايه دا ئه و کاره ناکه ين.  
باقلا نيش پي دهلي:

- ئي خو ئيوه دهلين خودا کورې ههيه و هاوسه رگيري  
کردووه، ئايا ئيوه له خودا پاکترن؟  
به تريکه که دهلي: قهسه م به خوا، تو راست دهکه يت نه ي  
باقلاني.

چەند ۋەلامىكى جوان و دەمكوتكەرى بالول:  
 ۋەرتيان بالول زەماۋەندە.  
 - وتى بەمن چى!  
 - وتيان زەماۋەندى تۆيە.  
 - بەئىۋە چى.

• دەگىرنەۋە جاريكيان كەسىكى خانەدان بانگى بالول دەكات و  
 پىي دەلىت:  
 - بالول تو تا ئىستا لەخوت (كەر) تەرت بىنيۋە؟  
 - بالوليش خىرا دەلى:  
 - ناۋەلا قوربان گيان، ئەۋە يەكەم جارمە بىيىنم.

• پۇژىك دارۋغا بە بالولى وت:  
 - بالول من تا ماۋەيەك دەچم بۇ شارىكى تر، لە ئىستاۋە خوا  
 حافىزىتان لى دەكەم.  
 - بالوليش دەلى: ئەمە كارەساتىكى گەۋرەيە!  
 دارۋغا پرسى:  
 - بۇ ئىۋە؟  
 - بالول: نا، بۇ خەلكى شارەكەى ترا!

• روژیک کابرایه کی دهوله مه ند له بالولی پرسى:

- ئايا له نئوان من و تودا هيچ جياوازييهك ئه بينيت؟

بالول وه لامى دايه وه:

- به لى ههردوكمان شتيكى خالى و شتيكى پرمان ههيه

ئه ويش ئه وهيه: گيرفانى تو پره و هى من خالى، ميشكى تو

خالى و هى منيش پر.

• روژيكيان بالول له گه ل خهليفه هارون رهشيد ده چيت بو

كه رماو، خهليفه به گالته وه به بالولى وت:

- بالول ئه گهر من خزمه تكار و غولام بومايه چهند پارهم

ده كرد؟

- بالول: گوته: په نجا دينار.

- خهليفه تو پره بوو و وته:

- شيته ته نها ئه و خاوليه ي كه له سهر شانمه نرخه كه ي په نجا

ديناره!!

- بالوليش وته: قوربان گيان منيش ته نها نرخم بو

خاوليه كه ت داناوه، ئه گه رنا خهليفه هيچ سوودىكى نيه و هيچ

ناكات.

• پوژیک هارونه رهشید بریک پاره‌ی دا به بالول تا له نیتوان  
هه‌زاراندا بیبه‌خشیته‌وه، بالول پاره‌که‌ی له خه‌لیفه وه‌رگرت و  
پاش ماوه‌یه‌ک دایه‌وه به خه‌لیفه!

- هارون پرسى: ئه‌وه چیه بالول بۆ پاره‌که‌ت هیناوه‌ته‌وه؟  
- بالول وتى: قوربان هه‌رچه‌ند بیرم کرده‌وه له تۆ هه‌زارترم  
نه‌بینی، له‌به‌ر ئه‌وه وتم با پاره‌که‌ بده‌مه‌وه به‌خه‌لیفه، چونکه  
ده‌بینم کارمه‌نده‌کانی تۆ به‌زۆر باج و سه‌رانه له  
دوکانداره‌کان ده‌ستین و لیان ده‌دن، پاشان پاره‌که  
ده‌هینن بۆ خه‌زینه‌که‌ی تۆ، که‌واته تۆ له‌هموو که‌سێ زیاتر  
پتووستت به‌و پاره‌یه!

• پوژیک بالول له گورستان دانیشتبوو، خه‌لیفه به‌ویدا تپه‌ری،  
چاوی به بالول که‌وت و لێی پرسى:  
- بالول ئه‌وه بۆ نایه‌يته‌وه بۆ شار؟  
- بالول وتى: ئه‌ی ئه‌وانه‌ی شار بۆ کوی ده‌چن؟  
- خه‌لیفه: دین بۆ ئیره.  
- بالول: که‌واته ئیره شاره!  
- خه‌لیفه وتى: به‌خوا بالول شیتی و قسه‌ی ژیرانه‌ش  
ده‌که‌یت.  
- بالول: ئه‌گه‌ر شیت بوومایه ئه‌و ژيانه‌ی خۆم ده‌گۆرییه‌وه  
به ژيانه‌که‌ی تۆ.

• جاريكيان بازرگانيكي به غدادي له گهل كويله كهي له ناو  
كه شتيهك دانيشتبوون، كه شتيهكه به رهو به سرا ده پويشت،  
بالول و چهند كه سيكي تريش لهو كه شتيه دا بوون.  
كاتيك كه ميك پويشتن و گه يشتنه قولايي ده رياكه كويله  
له ترسي شه پوله كان دهستي كرد به گريان.  
سهرجه م سهرنشيناني كه شتيهكه بهو حاله ته ي كويلهكه  
بيزار و بيتاقت بوو بوون.

بالوليش ده چيته لاي خاوهني كويلهكه و ئيزني ليوه رده گري  
تا وانه يهك فيري نهو كويله يه بكات، نهو يش رازي ده بيت.  
هه رزوو بالول داواي كرد كه كويلهكه فريبدنه ناو  
ده رياكه وه، داواكه ي جيبه جي كرا، كاتي كويلهكه خهريك بوو  
بخنكييت و بمريت، رزگار يان كرد، ئيتر دواي نهو حاله  
كويلهكه زور به بيدهنگي له سوچيكي كه شتيهكه وه دانيش  
و نوقه ي ليوه نه ده هات.

سهرنشينه كان پرسيار يان له بهلول كرد:

- چون زانيت به م كاره نهو كويله يه بي دهنگ ده بيت؟  
بالول: نهو كويله يه نه يده زاني نه م كه شتيه چهند نارامه و له  
هيمني و گرنگي نه م كه شتيه تي نه ده گه يشت، كاتي فري درايه  
ناو ده رياكه وه، نه وسا تيگه يشت كه ناو كه شتيهكه چنده

خوش و نارامه، کاتیکیش که هینامانه دهره وه قه دری  
که شتیه که ی بو دهر که وت و بی دهنک بوو.

• گیردراو دته وه که جاریکیان بالول دیره همیک لای هارونه  
ره شید داده نیت، بهو مهرجه ی ههر کات بیه ویته وه هارون  
خیرا نهو دیره همی بداته وه.

هارونیش ده لی دیره همی چیه، ههر کات بیه وی له جیاتی  
دیره همی سه د دیره همی ده ده می.

رؤژیک هارونه ره شید له گهرماو ده بیت و خهریگی خو  
شوشتنه، لهو کاته دا بالول دیت و دهرگای گهرماوی  
لیده گری ده لی:

- نه ی هارون زوو که نهو دیره همی بدهره وه.

- هارون: باشه با بیمه دهره وه.

- بالول: نه خیر ههر ئیستا ده مه ویته وه، نه ی

ریککه وتنه که مان وانه بوو که ههر کات نهو دیره همی  
بویته وه تو خیرا پییم بدیه ته وه؟

- هارون: به لی و ابو، به لام بهس با بیمه دهره وه، له جیاتی  
دیره همیک سه د دیره همی ده ده می.

- بالول: نه خیر، ههر ئیستا دیره همی خوُم ده ویته وه.

- هارون: کوره نه ی هاوار، من ئیستا رووت و قوتم، بهک  
قروشم پی نیه، دیره همی تو له کوئی بینم؟

- بالول: ده كهواته بزانه ئه‌ی هارون، له رۆژى حەشربىشدا  
ئاوا پرووت و قوت ده‌بى و خەلكيش داواى حەقى خويان له  
تۆ ده‌كهن، تۆش هه‌چت پى نيه‌ بيانده‌يته‌وه، بۆيه‌ له‌ خورا  
بترسه‌ و مافى كه‌س له‌ سه‌ر خۆت مه‌هه‌يله‌وه.

- هارون: به‌راستى له‌ گه‌رماویش من فێرى وانه‌ و په‌ند  
ده‌كه‌يت ئه‌ى بالول.

رۆژىك بازركانىك ده‌چي‌ته‌ لای بالول و لێى ده‌پرسیت:  
ئەى بالولى ژير و دانا به‌ بۆچوونى تۆ ئه‌مسال چ كه‌ل و  
په‌لىك بكريم بۆ ئه‌وه‌ى قازانجىكى زۆر بكه‌م و پاره‌يه‌كى  
باشم ده‌ستكه‌ويت؟

بالول له‌ وه‌لامدا وتى:

- برۆ ئاسن و لۆكه‌ بكه‌، كا‌برای بازركانيش به‌قسى  
بالولى كرد و قازانجىكى زۆرى كرد.

بۆ سالى داها‌توو هه‌مان بازركان ها‌ته‌وه‌ بۆ لای بالول،  
به‌لام ئه‌مجاره‌ به‌ فیز و ته‌كه‌بورىكه‌وه‌ به‌ بالولى وت:

- ها بالوله‌ شي‌ت! پارسال به‌هوى تۆوه‌ قازانجىكى باشم  
كرد، ئه‌مسالىش شتىكم پى بلى بزائم ئه‌مجاره‌شيان  
قازانجىكى وا ناكه‌مه‌وه‌.

- بالول وتی: برۆ پیازو کالهک بکره، کابرا ئهوساله بریکی  
زۆر پیاز و کالهکی کرێ، بهلام ههه زوو پیاز و کالهکهکه  
پزین و تیداچوون.

بازرگانهکه زهرهریکی زۆری کرد، به تورپهیی هاتهوه بو لای  
بالول و پیتی وت:

- ههی شیتی گهمزه مالت کاول کردم ههموو  
سهروهتهکهمت به با دا، خهتای خۆمه بوچوونی شیتیکی  
وهک تۆ وهردهگرم.

بالول پیتی وت:

- لهسهرخۆبه ئهی پیاو، جهنابت یهکهه جار که هاتی وهک  
ئهوهی پرس به زانایهک بکهیت پرست پیکردم، منیش وهک  
زانایهک جوابم دایتهوه، بهلام جاری دووهه که هاتی وهک  
شیت و گهمزه سهیری منت کرد، بۆیه منیش وهکو شیتیک  
وهلامم دایتهوه.

کابرا زانی که وهک پیویست ریزی له بالول نهگرتووه و  
داوای لیپوردنی له بالول کرد.

• یهکیکی تر له بهسهرهاته ناوازهکانی بالول، گێر دراوتهوه که  
جاریکیان چهند بازرگانیک دهچن بو به جیگهیاندنی فهریزه  
حهج، یهکیک له بازرگانهکان خاوهنی بریک زیر بوو، زیرهکه  
به ئهمانهت لای دادوهر جیدههیلیت، کاتیک گهپانهوه



بازرگانه که دهچیته لای دادوهر و داوای ئەمانه ته که ی  
دهکاته وه، دادوهره که ش دهلی:

- دوو مشک زیړه که تیان خواردا!

- بازرگانه که ش دهست دهکات به گریان، له و کاته دا بالول  
به ویدا رت ده بیت، له بازرگانه که ده پرسى:

- ئەوه بۆچى ده گریه ییت؟

- بازرگانه که: حال و به سه رهاتى خوى بۆ بالول گیرایه وه.

بالول به بازرگانه که ی وت:

مه گریه، من ئەو زیړه ت بۆ وهرده گرمه وه.

هر ئەو کات بالول به خیرایى دهچیت بۆ لای هارونه رهشید  
و دهلی:

- فلانت کردووه به والى فلانه شته، فلانىش والى ئەو شته و  
ئەوى تریان به پرسى فلانه شوینه.

هارون لى پرسى:

- وایه، باشه تو چیت دهوئ.

بالول: منیش دهمه وئ بمکهیت به به پرسى مشک و  
جورجان.

- هارونه رهشیدیش وتی: باشه تو له ئیستاوه به پرسى  
مشک و جورجانیت.

- بالول: نه خير ئاوا نابيت، دهبيت مهرسوميكي فهرمي پي  
دهربكيت و هسانه شم پي بدهيت. هارونيش مهرسومي بو  
دهرکرد و نهوهي پي ويستي بوو پيدا.

بالول چوه دهرهوه و دهستي کرد به هات و هاوار و  
دهنگي خوي هلدهبري و دهیوت:

- نهی خه لکينه لهم روه من بهرپرسی هه موو مشک و  
جورجیکم. هرچی مندال هه بوو هه مووی دواي که وتبون و  
به بالول پیده که نین، تا گه یشتنه بهر دهرگای مالی دادوه.

له گهل دهنگه دهنگ دادوهر هاته دهرهوه و وتی:

- ها نهوه چيته بالول، نهو هه رایه چیه دروستت کردوه.

- بالول: جه نابي دادوهر خوت ئاگاداري من به مهرسومي  
خهليفه کراوم به بهرپرسی هه موو مشک و جورجیک، جا  
دهمیک پیش ئیستا مشکیک هاتوو لیره یه کی منی خوارد و  
دواتریش خوي خسته نیو ژیر دیواری ماله که ی تو، ئیستا  
هاتووم دهستگیری بکه م و سزای بدهم!

- دادوهر: به پیکه نینه وه- جا چون مشک لیره دهخوات نهی  
بالول؟

- بالول: با با دهخوات، هه روه کو چون دوو مشکه که نهو  
زیره یان خوارد که به نه مانه ت لای تو بوو، جا یان نهوه تا  
نهو زیره دهگه رینیته وه بو خواوهنی، یانیش من نهو دیواره  
دهروخینم که مشکه که ی چوته ژیره وه.

دادوهر به ناچاری زینډکهي بڼی بازارګانه که ګهړاندوهر.

• رڼوژیک بالول له بازار پیاسه ی دهکرد، له ناکاو کابرایي له پشته وده زلله یه ک دهکیشی به پشته ملیدا، بالولیش ئاور دداته وده و ددیویت بیکات به شهر له ګهړ کابرا، کابرا زور داوای لینور دن دهکات و دهلیت:

- ببوره قوربان، بروا بکه وامزانی که سیتی ناسیاری خومانی.

به لام بالول بهم بیانووه رازی نه بوو و دلی ئاوی نه خوار ددوهر، بویه سور ده بی له سهر ئه وهی که بچه به ردهم دادوهر، پاش ئه وهی ده چنه به ردهم دادوهر، به قه دهر دادوهر خزمی کابرا دهر ده چیت، دواي ګیرانه وهی به سهر هاته که دادوهر چاویک له کابرا داده ګریت - وهک ئاماژه یه ک بوئنه وهی که خه مت نه بیټ دهر بازت ده که م - دواتر دادوهر بریاریدا که کابرا (۲۰) دینار بداته بالول له بهرام بهر زلله که دا، پاشانیش کابرا دهلیت:

- قوربان جه نابی دادوهر، من ئیستا (۲۰) دینارم پی نیه، چی بکه م؟

دادوهریش چاویکی تری لی داده ګریت و دهلی:

- برو بیهینه، بالول تۆش لیڤه لای من بمینهوه تا دهگه ریتهوه.

کابرا پویشیت و بالولیش دانیشیت و چاوه روانی کابرای دهکرد، به لام زوری پیچوو کابرا هر نهگه رایهوه، ئا له وکاته دا بالول بیری کردهوه و له فیله که یان تیگه یشت، ههستایه وه و به رهو پووی دادوهر چوو، کاتیک له دادوهر نزیک بوویه وه، زلله یه کی توندی له بناگوویی دادوهر سره واند و میزه ره که ی سهری په راند، دواتریش به دادوهری وت:

جه نابی دادوهر، هر کات کابرا گه رایه وه (۲۰) دیناره که ی هیئا، ئه وای بو خۆتی هه لېگره له به رامبه ر ئه و زلله یه، مادام سزای زلله یه ک ته نها (۲۰) دیناره وه ک شیر ی دایکت پیت چه لالت بیت.

## چەند وەلامىك بۇ پرسىياري گەمژەكان:

لەم بەشەدا چەند وەلامى گەمژانەتان نیشان دەدەين، كە رەنگە زۆر جار بېنە وەلامى دەمكوتكەريش بۇ كەسە گەمژەكان، يانيش بۇ ئەو كەسانەى كە دەيانەوى گالته بە ئاست و عەقلى تۆ بكەن.

رەنگە هەندىك جار بۇ شكاندنەوى تۆ لە نىو كۆمەلە ھاورىيەكى تاييەتى خۆت، يەكئ لە ھاورىكانت يەكك لەو جورە پرسىيارانەت لى بكات، لەم بارەدا ئەگەر تۆ بە جدى و بە چاكى وەلامى دروستى ئەو كەسە بدەيتەو وە رەنگە بېتە جىگاي پىكەنين بۇ پرسىياركەر و ئامادەبووانيش، بۆيە وا پىويستە كە تۆ بەشيوەيەك وەلامى پرسىيارەكەى بدەيتەو وە كە ئەو وەى ئەو مەبەستىيەتى بەسەر خۆيدا بشكىتەو وە خۆى بېتە جىگاي پىكەنينى دەوروبەر، ھەروەھا تا جاريكى تر جورئەتى ئەو وە نەكات كە پرسىياري لەو شيوەيە ئاراستەى تۆ بكاتەو.

ئەمە بەشيكن لەو پرسىيارانە كە زۆرجاران بە مەبەستى گالته كردن بە ئاستى يەكتر لە لايەن كەسانىكەو وە ئاراستە دەكرين.

- پرسىيار: چى دەزانى دەربارەى سەركرەدەكانى جەنگى جىھانى يەكەمەو؟

- وەلام: ھەموويان مردوون.

- پرسیار: رۆمانیه کان دواى ئەوهى له رۆوباره که په رینه وه چیان کرد؟

- وهلام: جله کانیاں وشک کرده وه.

- پرسیار: ئوسترالیا دورتره یان مانگ؟

- وهلام: ئوسترالیا، چونکه مانگ ده بینین، بهلام ئوسترالیا نابینین.

- پرسیار: رهگهزى عهلى بابا نیر بووه یان مئ؟

- وهلام: نیر، چونکه ئەگەر مئ بوایه پێیان دهوت: (عهلى دایه).

- پرسیار: ئەگەر (۵) پانتۆل و (۵) قه میس و (۴) پیللومان هه بئ،

بهشى چهند كهس دهكات؟

- وهلام: بهشى پێنج كهس دهكات، بهلام یهکیان پئ خواس ده بئ.

- پرسیار: سودى گویچه که کان چیه؟

- وهلام: ئەگەر گویچه نه بوایه چاویلکه کان به سهر چاوه کانه وه

رانه ده وهستان.

## چەند وەلامىكى كەسايەتى (جوحا)

### جوحا كىيە؟

ناوئىكى ديار و بەرچاوى نىو كەلتورى چەندىن گەل و نەتەوۋەيە،  
ناوئىكە كە ھەر لەگەل بىستىندا پىكەنىن و زەردەخەنەت بىر  
دەكەوئەو، بەشىك لە مېژوونوسان پىيان واىە كە جوحا تەنھا  
ناوئىكى وەھمىيە و دراوۋەتە پال كۆمەلە وەلام و پەند و چىرۆكىك...  
وتراوئىشە كە كەسايەتتەكى راستەقىنەيە، بەشىك لە مېژوونوسان  
بۆچونيان واىە كە جوحا لە ئەدەبىي عەرەبىدا بە (دوچەينى كۆرى  
سابتى فىزازىيە) و تراوۋە كە كۈنئەكەي (ئەبو غوسن) بوو و لە سالى  
(۶۰) كۆچى لەدايك بوو، لە سالى (۱۶۰) كۆچىش لەسەردەمى  
خەلىفە ھارپون وەفاتى كىردوۋە.

وتراوئىشە جوحا بە ئەصل توركىيە و ناوى (نەسرەدىن خۆجە رۆمىيە)  
لە سالى (۶۰۵) كۆچى لەدايك بوو و لە سالى (۶۸۳) كۆچى دوايى  
كىردوۋە.

جگە لەوۋەي ھەمان ناو دراوۋەتە پال چەندىن كەسايەتى تىرىش، وەك  
ئەبو نەواسى بەغدادى، ئەبو غەبشانى خوزاعى، عەجىلى كۆرى  
لەجىم، ھەمزەي كۆرى بەيز، ئىبنو جەساس...

بەلام ئەوەی بوچوونی ئەو میژوونوسانە بەهیز دەکات کە دەلین:  
 جوحا کەسایەتییەکی وەهیمیه ئەوەیه کە ناوی جوحا لە کەلتوری  
 گەلیکەووە بۆ گەلیکی تر گۆرەراوە، بۆنمونه، لە ئەدەبی عەرەبی پێ  
 دەلین جوحا، لە ئەدەبی فارسی و تورکی بە مەلا نەسرەدین ناوی  
 تۆمارکراوە، لە ئەدەب و کەلتوری کوردی خۆمانیش بە مەلای  
 مەشهور... ئەمە لە کاتێکدا زۆریک لە چیرۆکەکان لە گشت ئەدەب و  
 کەلتورەکان هەمان چیرۆکن.

• جاریکیان جوحا بە غەمباری لەبەر دەرگای مالهەکی  
 دانیشتبوو، لەو کاتەدا کەسیکی گەردوونناس کە بانگەشەیی  
 علمی غەیبیشی دەکرد بەلایدا تیپەر دەبیئت و بە جوحا دەلی:  
 - ها جوحا بۆ وا غەمباری؟ وەرە (١٥) دیرھەم بە من بدە  
 تا داھاتووی خۆت بۆ پوون بکەمەووە و لەو غەمانە  
 پزگارت بکەم.

جوحاش وەلامی دایەووە و وتی:  
 - بڕۆ غەمیک لە حاڵی خۆت بخۆ هەي گەمژە، ئەگەر علمی  
 غەیبیت زانیبا دەترانی کە من (١) دیرھەم لە گیرفاندا نیە تا  
 نانی نیوەرۆی پێ بخۆم.



• جوحا ھاوړپټیه کی هه بوو باوهړی و ابوو که روحه کان له نیوان که سه کان ده گوزارینه وه، واته که که سیک دهریت روحه که ی ده چټه بهر که سیک تر، رږژیکیان نه و ھاوړپټیه ی جوحا پرسپاری له جوحا کرد:

- نه ی جوحا پټ وایه نه و روحه ی ئیستا من هه مه پیشتر هی کی بووه؟

جوحاش بی نه وه ی خوی تیک بدات وتی:

- هی که ره بوره توپیوه که ی من.

• سی ئافرهت له سهر بابته تیک ناکوکیان له نیوان دروست ده بیت، بریار ددهن بچنه لای جوحا بو یه کلایی کردنه وه ی بابته که یان، کاتیک ده چنه لای جوحا ههر سیکیان پیکه وه قسه ده که ن، جوحا چهند جاریک پییان ده لی به نوره قسه بکه ن تا له بابته که تیگم، به لام بی سود بوو، ههر که سه و له راست خوی قسه ی ده کرد.

جوحا بیري کرده وه که چون وایان لیبکات بی دهنک بن، دوا ی که میک جوحا وتی:

- کامه تان له هه موویان به ته مه نتره با قسه بکات!

هه موویان بی دهنک بوون، چونکه هیچ کامیان خویان به به ته مه ن نه ده زانی.

• پیاوئیکی به‌ناو زانا دیتته گونده‌که‌ی جوحا، له خه‌لکی گونده‌که ده‌پرسی:

- کئ زانا و دانای ئیوه‌یه؟

خه‌لکی گوندیش تیکرا ده‌لین:

- جوحا.

- به‌ناو زاناکه‌ش ده‌لین: ده‌که‌واته بمبه‌ن بۆ لای ئه‌و.

به‌ناو زاناکه له‌گه‌ل جوحا له ئه‌حوالی یه‌کتر ده‌پرسن، دواتر به جوحا ده‌لین:

- ئه‌ی جوحا من (٤٠) پرس‌یارت لیده‌که‌م، به‌لام تو ده‌بیت هه‌ر (٤٠) پرس‌یار به (١) وه‌لام، وه‌لام بده‌یت‌وه.

جوحاش به سه‌رسامیه‌وه وتی:

- به (١) وه‌لام؟!

- به‌ناو زاناکه‌ش وتی: به‌لین.

جوحا که زانی ئه‌و که‌سه زۆر ته‌واو نیه و هیچی وای له هه‌گبه‌دا نیه، وتی:

- باشه پ‌ازیم، پرس‌یاره‌کانت بکه.

کابرای به‌ناو زانا هه‌ر (٤٠) پرس‌یاری ئا‌راسته‌ی جوحا کرد، دواتریش ته‌ماشای جوحای کرد و وتی:

- ئیستا نۆره‌ی تویه، وه‌لامم بده‌وه.

جوحاش وتی:

- وه لّامه که یان ئاسانه، هه زار پرسپاری وا به یهک وشه  
وه لام ددهمه وه!

- کابرا که زۆر لای سهیر بوو، وتی چۆن؟ ئه وه چ  
وشه یه که؟

- جوحا وتی: (نازانم).  
کابرا زۆر توره بوو و ههستا رۆژیشت.

• هاوپییه کی جوحا به جوحای وت:

- ئه گهر که ریک له رینگا دوو سه تل ببینی، یه کیکیان پر له  
زیر بیت، ئه وه ی تریان پر له ئاو، به بۆچونی تو که ره که  
کامه یان هه لده بژیریت؟

- جوحا وتی: ئاوه که.

هاوپییه که ی وتی: بۆچی؟

- جوحا: چونکه که ره.

• گهنجیک هه بوو زۆر شانازی به خۆی ده کرد، هه می شه  
ده یوت:

- کهس ناتوانی فیل له من بکات، کهس ناتوانی گره و له من  
بباته وه، کهس ناتوانی شان له شانم بدات له فیل و ته له که.

پروژيکيان له ريگادا جوحای بينی، بانگی جوحای کرد و  
وتی:

- ئه‌ی جوحا ته‌نانه‌ت تۆش ناتوانی فیل له من بکه‌یت و له  
خشته‌م ببه‌یت!

- جوحاش وتی: بیگومان من ده‌توانم فیل له تۆ بکه‌م و له  
خشته‌ت به‌رم، ئه‌گەر باوه‌ریش ناکه‌یت یه‌ک کاتر می‌ر لیره  
بوه‌سته تا دیمه‌وه بزانه چیت پی ده‌که‌م.

- گه‌نجه‌که‌ش وتی: رازیم، ده‌ی برو من چاوه‌ریتم.

جوحا رو‌یشت، گه‌نجه‌که‌ش هه‌ر له جیگای خوی وه‌ستابوو،  
له خه‌یالی خوی ده‌یوت ده‌بی جوحا چوبیت چی بکات؟  
هه‌رچی ده‌هات له گه‌نجه‌که‌ی ده‌پرسی که بوچی له‌وی  
وه‌ستاوه، ئه‌ویش ده‌یوت: چاوه‌رپی جوحا ده‌که‌م تا گره‌وی  
لی ببه‌مه‌وه.

خه‌لکیکی زور له ده‌وری گه‌نجه‌که‌ کۆبوو بوونه‌وه، دوا‌ی  
کاتر می‌ریک جوحا گه‌رايه‌وه، گه‌نجه‌که‌ بیني جوحا هیچی پی  
نیه، وتی:

- ها جوحا بوچی رو‌یشتی، خو هیچت له‌گه‌ل خۆت  
نه‌هیناوه؟

جوحاش وتی: رو‌یستم چایه‌کم خوارده‌وه و هاتمه‌وه، به‌س  
نه‌مزانی هینده بی عه‌قلی و هه‌ر له جیگای خۆت ده‌مینیته‌وه!

ئەوانەى لەوى بوون ھەموویان دایانە قاقای پیکەنین.  
گەنجەکش سەری شۆر کرد و زانی لەگەل جوحا دۆرا.

• کەسیک لە جوحای پرسى:

- ئەگەر ویستم لەگەل دارجەنازەیک بچم بۆ گۆرستان، لە  
داوای دارجەنازەیکە برۆم یان لە پیشیەو؟  
جوحاش وتى:

- ئەگەر خۆت لە ناو دارجەنازەیکە نەبویت ئەوا چۆن  
ئارەزووت کرد ئاوا برۆ.

• دوو کەس دەبیته مشتومریان و بۆ یەکلایى کردنەوہى  
پرسەکیان دەچنە لای جوحا، کە دادوہرى ئەو ناوچەيەى  
دەکرد، یەکیکیان وتى:

- جەنابی دادوہر، ئەو پیاوہ کۆلیکی قورسى ھەلگرتبوو،  
کەوتە سەر زەوى و داواى لە من کرد یارمەتى بەدەم، منیش  
وتم: ئەگەر یارمەتیت بەدەم چیم دەدەیتى؟ ئەویش وتى  
(ھیچ).

منیش رازی بووم و یارمەتیم دا.

ئێستاش داواى لیدەکەم کە (ھیچەکە)م پێدات، کەچی ئەو  
پیم نادات.

جوحا وتی:

- سکالاکەت لە جیگای خۆیەتی، وەرە پیشەو، ئەو کتێبە  
بەرز بکەرەو، سەیری ژێرەکە ی بکە، کاتیک بەرز کردووە  
پێی وت:

- چی لە ژێردایە؟

پیاوێکە وتی: هیچ.

جوحا وتی: دە ی هەلیبگرە بۆخۆت و برۆ.

• جاریکیان جوحا لە سەربانی مالهەکی بوو، کەسیک لە

دەرگایدا و جوحاش هەر لە سەربانەو وتی:

- ها چیت دەوێ ئە ی پیاو؟

- کابراش وتی: تۆ وەرە خوارەو ئینجا پێت دەلیم.

جوحاش چوو خوارەو و بە کابرای وت:

- ها ئەو هاتم، ئیستا بلێ چیت دەوێ؟

- کابراش وتی: هەژار و دەست کورت، هاتووم تا خێرێکم

پێ بکەیت و شتیکم پێ بدەیت.

جوحا زۆر تورپە بوو، بەلام دەرینەبری، بە کابرای وت:

وەرە بە دوام کەو، تا چوو سەربان، ئەوکات ئاوڕیکی لە

کابرا دایەو و وتی:

- خودا بتدات.

سوالکەرەکە وتی:

- بۆ ھەر لە خوارەوہ پیت نہ و تم؟

جوحاش وتی:

- ئەی تو بۆ منت ھینایە خوارەوہ، بۆ ھەر لەسەرەوہ پیت نہ و تم چیت دەوی.

• کۆمەلێک کەس رێککەوتن کە جوحا لەگەڵ خۆیان ببەن بۆ ھەمام و لەوی گالتە ی بکەن و پیتی پێبکەن. ھەریەکیان ھێلکە یەکی لەگەڵ خۆی برد و کاتیکی رۆیشتە ناو ھەمامە کە وتیان:

- وەرن با ھێلکە بکەین و ئەوہی نہیتوانی ھێلکە بکات ئەوا دەبیت کرێی خوشۆردنی ھەمووان بدات. ھەریەکیان وەک مریشک دەستی دەکرد بە گارە گار، پاشان ھەریە کە و لەبن خۆی ھێلکە یەکی دەردەھیتا، تا سەرە ی جوحا ھات، جوحا ھەستا و وەک کە لە شیر دەخویند و بە دەوریاندا دەسوڕایە وە.

پیتان وت:

- ئەوہ چیە جوحا بۆ وا دەکە ی؟

جوحا وەلامی دانەوہ و وتی:

- ئایا نابیت کۆمە لە مریشکی کە لە شیرکیان ھەبیت؟

- قورئانی پیرۆز.

- ته فسیری ئاسان (بو تیگه یشتنی قورئان)، بورهان محمدآمین.

- الأجوبة المسکة، للأستاذ إبراهيم بن عبد الله الحازمی، الشریف للنشر والتوزيع.

- الأجوبة المسکة، إبراهيم بن أبی عون، تح: می أحمد یوسف، ط: عین للدراسات والبحوث الإنسانية والاجتماعية، القاهرة، ط ۱۹۹۶، ۱ م.

- المستطرف فی کل فن مستطرف، شهاب الدین محمد بن أحمد بن منصور الأبشیهی أبو الفتح (المتوفی: ۸۵۲هـ)، عالم الكتب - بیروت، ط ۱، ۱۴۱۹ هـ.

- قصص العرب، موسوعة تراثية جامعة لقصص ونوادير وطرائف العرب فی العصور الجاهلی و الإسلامی، إبراهيم شمس الدین، دار الكتب العلمية - بیروت - لبنان، ۲۰۰۲.

- متعة الحديث، جمع وإعداد، عبدالله بن محمد بن راشد الداود، مكتبة الملك فهد الوطنیه، الرياض، ۲۰۱۸.

- أخبار الأذکياء، جمال الدین أبی الفرج عبدالرحمن بن علی بن الجوزی، القرشی البغدادی، دار ابن حزم، بیروت - لبنان، ۲۰۰۳.



- جواب الأنكباء، عبدالسلان بن صالح العييري.

- الفكاهة و المزاح عند العرب، ياسين طاهر الأغا.

- حتى لا تقع فريسة لزلة لسانك، ماتيئاس بوم، نقله الى العربية : د. إلياس حاجوج، مكتبه العبيكان.

- تاريخ بغداد، للخطيب، البغداد، طبعة الكتب العلمية.

- عقلاء المجانين، أبو القاسم الحسن بن حبيب النيسابوري، تحقيق: د. عمر الأسعد، دار النفائس، الطبعة الأولى، ١٩٨٧.

- النوادر والطرائف، الفكاهة في الشعر العربي، سراج الدين محمد، دار الراتب الجامعية.

- طرائف المضحكين من الملوك والشعراء والحمقى والمغفلين، محسن عقيل، مؤسسة الأعلمي للمطبوعات.

- الثقلاء أخبار و طرائف، أزهرى أحمد محمد، دار الطويق.

- ربيع الأبرار، نصوص الأخبار، أبي القاسم بن محمود بن عمر الزمخشري، مؤسسة الأعلمي، بيروت- لبنان، ١٩٩٢م.

چاوهروانی بهرگی سیپهم بن به PDF

نامادهکردن و کردنه PDF

روژگار کهرگی

نوسەرىك بە بېرنادشۇ ى وت:  
 من لەتۆ باشتەرم چونكە تۆ  
 بۆ دەستكەوتنى پارە ئەنوسى  
 بەلام من بۆ دەستكەوتنى شەرەف!  
 بېرنادشۇ وەلامى دايەوہ:  
 راستەكەى!!  
 ھەرىكەمان بۆ ئەوہ ئەنوسى  
 كە نىيەتى!

